

วุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๔๐

และ ขอบังคับการประชมฯ

โดย

สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961133419

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

คำนำ

หนังสือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ขอบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ขอบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และขอบังคับการประชุมของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๓๙ นี้ ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้รวบรวมและจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และขอบังคับการประชุมของวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร และรัฐสภา ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการดำเนินงานตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในหนังสือฉบับนี้ได้จัดให้มีคำค้นเรื่องเป็นรายมาตรา รวมทั้งเพิ่มเติมดัชนีค้นเรื่องต่าง ๆ ไว้ตอนท้ายด้วย เพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้ให้สามารถค้นหาได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือฉบับนี้จะยังคุณประโยชน์พอสมควรต่อผู้ใช้สมตามเจตนารมณ์ของการจัดพิมพ์

ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๑

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

คำนำ

การจัดพิมพ์ ครั้งที่ ๒

ตามที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งได้รวบรวมเอาข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ รวมทั้งข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ และเป็นที่น่าสนใจของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่เพียงพอกับความต้องการ เพื่อสนองตอบผู้ใช้ซึ่งนับวันจะมีความต้องการมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดพิมพ์ ครั้งที่ ๒ โดยได้เพิ่มเติมข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒ อันจะยังประโยชน์ต่อผู้ใช้ในวงงานได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

หวังว่าการจัดพิมพ์ครั้งใหม่นี้จะอำนวยประโยชน์ต่อผู้อ่านตามสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ในวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
มกราคม ๒๕๔๓

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

สารบัญ

หน้า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมวด ๑ บททั่วไป	๓
หมวด ๒ พระมหากษัตริย์	๔
หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย	๕
หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย	๒๒
หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ	๒๓
หมวด ๖ รัฐสภา	๒๘
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	๒๘
ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎร	๓๑
ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา	๔๔
ส่วนที่ ๔ คณะกรรมการการเลือกตั้ง	๔๙
ส่วนที่ ๕ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง	๕๖
ส่วนที่ ๖ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา	๗๗
ส่วนที่ ๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	๗๙
ส่วนที่ ๘ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๘๐
หมวด ๗ คณะรัฐมนตรี	๘๒

หมวด ๘	ศาล	๙๔
	ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	๙๔
	ส่วนที่ ๒ ศาลรัฐธรรมนูญ	๑๐๑
	ส่วนที่ ๓ ศาลยุติธรรม	๑๑๑
	ส่วนที่ ๔ ศาลปกครอง	๑๑๓
	ส่วนที่ ๕ ศาลทหาร	๑๑๕

หมวด ๙	การปกครองส่วนท้องถิ่น	๑๑๕
--------	-----------------------------	-----

หมวด ๑๐	การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	๑๒๐
	ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน	๑๒๐
	ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ	๑๒๓
	ส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่ง	๑๒๗
	ส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง	๑๓๐

หมวด ๑๑	การตรวจเงินแผ่นดิน	๑๓๒
---------	--------------------------	-----

หมวด ๑๒	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	๑๓๓
---------	-----------------------------------	-----

บทเฉพาะกาล	๑๓๕
------------------	-----

ดัชนีค้นเรื่อง	๑๕๕
-----------------------------	-----

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑	๑๘๑
หมวด ๑ การเลือกประธานวุฒิสภา และ รองประธานวุฒิสภา	๑๘๑
หมวด ๒ อำนาจและหน้าที่ของประธานวุฒิสภา รองประธานวุฒิสภา และเลขาธิการวุฒิสภา	๑๘๓
หมวด ๓ การประชุมวุฒิสภา	๑๘๔
ส่วนที่ ๑ วิธีการประชุม	๑๘๔
ส่วนที่ ๒ การเสนอญัตติ	๑๘๕
ส่วนที่ ๓ การอภิปราย	๑๘๓
ส่วนที่ ๔ การลงมติ	๑๘๕
หมวด ๔ กรรมวิธีการ	๑๘๕
หมวด ๕ การดำเนินการของคณะกรรมวิธีการตามมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญ	๒๐๕
หมวด ๖ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	๒๐๘
หมวด ๗ การตั้งกระทู้ถาม	๒๑๕
หมวด ๘ การเปิดอภิปรายทั่วไป	๒๑๘

หมวด ๙ ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ	๒๑๔
หมวด ๑๐ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย	๒๒๐
หมวด ๑๑ บทสุดท้าย	๒๒๑
บทเฉพาะกาล	๒๒๓
ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐	๒๒๕
หมวด ๑ การเลือกประธานสภาและ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร	๒๒๕
หมวด ๒ อำนาจและหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภาผู้แทนราษฎรและ หน้าที่ของเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	๒๒๖
หมวด ๓ การประชุมสภา	๒๒๘
ส่วนที่ ๑ วิธีการประชุม	๒๒๘
ส่วนที่ ๒ การเสนอญัตติ	๒๓๓
ส่วนที่ ๓ การอภิปราย	๒๓๘
ส่วนที่ ๔ การลงมติ	๒๔๐
หมวด ๔ กรรมการ	๒๔๓

หมวด ๕ การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	๒๕๐
หมวด ๖ การตั้งกระทู้ถาม	๒๕๘
หมวด ๗ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ	๒๖๒
หมวด ๘ (ยกเลิก)	
หมวด ๘ ทวิ ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ	๒๖๓
หมวด ๙ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย	๒๖๓
หมวด ๑๐ บทสุดท้าย	๒๖๔
บทเฉพาะกาล	๒๖๗
ระเบียบสภาผู้แทนราษฎรว่าด้วยการจัดกระทู้ถามสด เข้าระเบียบวาระการประชุม การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสด พ.ศ. ๒๕๔๑	๒๖๙
ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑	๒๗๓

ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๓๙	๒๑๓
หมวด ๑ อำนาจและหน้าที่ของประธานรัฐสภา	
และรองประธานรัฐสภา	๒๑๔
หมวด ๒ การประชุมรัฐสภา	๒๑๕
ส่วนที่ ๑ วิธีการประชุม	๒๑๕
ส่วนที่ ๒ การเสนอญัตติ	๓๐๐
ส่วนที่ ๓ การอภิปราย	๓๐๓
ส่วนที่ ๔ การลงมติ	๓๐๕
หมวด ๓ กรรมาธิการ	๓๐๘
หมวด ๔ การเสนอและการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	๓๑๒
หมวด ๕ ทวิ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	๓๑๖
ส่วนที่ ๑ การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิก	
สภาร่างรัฐธรรมนูญ	๓๑๖
ส่วนที่ ๒ การให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ	
ฉบับใหม่	๓๑๗
ส่วนที่ ๓ การให้ความเห็นชอบญัตติให้มีการจัดทำ	
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่	๓๑๗

หมวด ๕ การแถลงนโยบายและการเปิดอภิปรายทั่วไป	๓๑๘
ส่วนที่ ๑ การแถลงนโยบาย	๓๑๘
ส่วนที่ ๒ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อฟังความคิดเห็น ของสมาชิกวุฒิสภา	๓๑๙
หมวด ๖ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย	๓๒๐
หมวด ๗ การงดใช้ข้อบังคับ	๓๒๑
หมวด ๘ การตีความข้อบังคับ	๓๒๑
หมวด ๙ การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ	๓๒๒
ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๐	๓๒๓
ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	๓๒๗

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

เป็นปีที่ ๕๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตภาค ๒๕๕๐ พรรษา ปัจจุบัน
สมัย จันทรคตินิยม พฤษภสมเพ็ชร อัสสขุขมาส ศกุลปักข์ ทสมิตี สूरियคคิกาล
ตุลาคมมาส เอกาทสมสุรทิน โสรวาร โดยกาลบริเฉท

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร
รามาชิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยที่ประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญ
ประกาศใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาเป็นเวลากว่าหกสิบห้าปีแล้ว ในช่วงระยะ
เวลาดังกล่าว ได้มีการยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหลายครั้ง แสดงว่า
รัฐธรรมนูญย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมแห่งกาลเวลาและ

สภาการณ้ของบ้านเมือง รัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดคกกฎเกณฑ์สำคัญที่
 กระจ่างแจ้ง ชัดเจน สามารถใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศและ
 เป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น
 ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญได้ และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ได้บัญญัติให้มีสภาร่างรัฐ
 ธรรมนูญขึ้น ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากรัฐสภาจำนวนเก้าสิบเก้า
 คน มีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญ
 ในการปฏิรูปการเมืองและได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
 ให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับพระราชทานกระ
 แสพระราชดำรัสเพื่อเป็นสิริมงคลแก่การทำงาน ภายหลังจากนั้นสภาร่างรัฐ
 ธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมและ
 คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและ
 ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมือง
 ให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยได้คำนึงถึงความคิดเห็น
 ของประชาชนเป็นสำคัญ และได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ใน
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช
 ๒๕๓๕ แลว ทุกประการ

เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นอย่าง
 รอบคอบแล้ว ได้ลงมติเห็นชอบให้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อม
 ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป ทรงพระราชดำริว่า สมควรพระราชทานพระบรมราชานุมัติ
 ตามมติของรัฐสภา

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมให้ตรา
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๔ ซึ่งได้ตราไว้ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม
พุทธศักราช ๒๕๑๔ ตั้งแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป

ขอปวงชนชาวไทยจงร่วมใจร่วมใจสมัครสโมสรเป็นเอกฉันท์ ใน
อันที่จะปฏิบัติตามและพิทักษ์รักษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ เพื่อ
ดำรงคงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและนำมาซึ่งความผาสุกสิริสวัสดิ์ พิพัฒนา
ชัยมงคล อเนกศุภผลสกลเกียรติยศสถาพร แก่อาณาประชาราษฎร์ทั่วสยามรัฐสีมา
สมดังพระบรมราชปณิธานปรารณาทุกประการ เทอญ

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่ง แยกมิได้	ราชอาณาจักรไทย
มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอัน มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	ระบอบ การปกครอง
มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหา กษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้	อำนาจอธิปไตย
มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง	ความคุ้มครอง แก่บุคคล
มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	ความคุ้มครองแก่ ประชาชนชาวไทย
มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติ	ความเป็น กฎหมายสูงสุด

ใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติ
นั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

การใช้ประเพณี
การปกครอง

มาตรา ๗ ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณี
ใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หมวด ๒

พระมหากษัตริย์

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๘ องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่
เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็น
อัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนา
ฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

คณะองคมนตรี

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ
เป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่ง และองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคน
ประกอบเป็นคณะองคมนตรี

หน้าที่ของ

คณะองคมนตรี

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระ
ราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่
บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๓ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

การแต่งตั้งและ
การให้องคมนตรี
พ้นจากตำแหน่ง

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่นหรือให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๔ องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดๆ

ข้อห้ามของ
องคมนตรี

มาตรา ๑๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

การถวายสัตย์
ปฏิญาณของ
องคมนตรี

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอลถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๖ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

องคมนตรี
พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๗ การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

การแต่งตั้งและ
การให้ข้าราชการ
ในพระองค์และ
สมุหราชองครักษ์
พ้นจากตำแหน่ง

การแต่งตั้ง
ผู้สำเร็จราชการฯ

มาตรา ๑๘ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดคนหนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

การให้ความเห็นชอบ
ผู้สมควรดำรง
ตำแหน่งผู้สำเร็จ
ราชการฯ

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๘ หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ หรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง

ผู้ทำหน้าที่
ผู้สำเร็จราชการฯ
ชั่วคราว

มาตรา ๒๐ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

มาตรา ๒๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประมุขรัฐสภาด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

การปฏิญาณตน
ของผู้สำเร็จราชการฯ

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา

มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลเดิม ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัยเมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการและเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

การสืบราชสมบัติ
และการแก้ไข
เพิ่มเติม
กฎมณเฑียรบาลฯ

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคสอง

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบ

ราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้
ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบ
และให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหา
กษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์
มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระ
นามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๒๒ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภา
เพื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ ในการนี้ จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อ
รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์
ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้
ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ
ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคหนึ่งหรือให้ความ
เห็นชอบตามวรรคสอง

ผู้สำเร็จราชการฯ
ชั่วคราว

มาตรา ๒๔ ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาท
หรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๒๓
ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลาง
ก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ หรือระหว่างเวลาที่ประธาน
องคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้ผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้นๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ต่อไป ทั้งนี้ จนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือ
องค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวตามวรรคสอง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสาม มาใช้บังคับ

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๒๓ วรรคสอง หรือประธานองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา ๒๔ วรรคสอง และอยู่ในระหว่างที่ไม่มีประธานองคมนตรีหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่เลือกองคมนตรีคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประธานองคมนตรี หรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือตามมาตรา ๒๔ วรรคสาม แล้วแต่กรณี

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้งโดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การใช้อำนาจ
โดยองค์กรของรัฐ

การรับรองสิทธิ
และเสรีภาพ

และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการ
ตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

การอ้างศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์
และการใช้สิทธิ
และเสรีภาพ

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและ
เสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็น
ปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถ
ยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดี
ในศาลได้

การจำกัดสิทธิ
และเสรีภาพของ
บุคคล

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง
ไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ
เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น เท่านั้น และจะกระทบ
กระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่ง
หมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการ
เจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย
นั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อ
บังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

ความเสมอภาค

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้ม
ครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ข้อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้.

สิทธิและเสรีภาพ
ในชีวิตและร่างกาย

การจับกุม ชัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๒ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

การรับโทษ
ทางอาญา

มาตรา ๓๓ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ข้อสันนิษฐาน
ในคดีอาญา

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

สิทธิส่วนบุคคล

มาตรา ๓๔ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใด ไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

เสรีภาพใน
เคหสถาน

มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เสรีภาพใน
การเดินทาง
และเลือกถิ่น
ที่อยู่

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

เสรีภาพใน
การสื่อสาร

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นการปฏิบัติต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

เสรีภาพในการนับถือศาสนา

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณา ในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้น ตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติ ไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน อื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

คลื่นความถี่ฯ

มาตรา ๔๐ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์ สาธารณะ

องค์กรจัดสรร
คลื่นความถี่ฯ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรค หนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคง ของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

เสรีภาพใน
การเสนอข่าว

มาตรา ๔๑ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือ พิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและ แสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติ

ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

เสรีภาพใน
ทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

สิทธิในการรับ
การศึกษาขั้น
พื้นฐาน

การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

เสรีภาพใน
การชุมนุม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะให้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

เสรีภาพในการ
รวมกันเป็น
หมู่คณะ

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

สิทธิของชุมชน
ท้องถิ่น

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เสรีภาพใน
การจัดตั้ง
พรรคการเมือง

มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นวามดีหรือข้อ

บังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าผิดหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ผิดหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป

มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิในทรัพย์สิน

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอด ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๙ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเวนคืน
อสังหาริมทรัพย์

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของ

อสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน และกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อ การนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และ การเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

เสรีภาพในการ
ประกอบอาชีพ
และการแข่งขัน
โดยเสรี

มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประ กอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความ มั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้าน สาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การ จัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษา ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้อง กันการผูกขาด หรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

การเกณฑ์แรงงาน

มาตรา ๕๑ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติ สาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือ การรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎ อัยการศึก

สิทธิในการ
รับบริการทาง
สาธารณสุข

มาตรา ๕๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทาง สาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถาน

บริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การบริการทางสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะกระทำได้

การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๓ เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๔ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๕ บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่าง

การคุ้มครองสิทธิ
ของเด็ก เยาวชน
และบุคคลใน
ครอบครัว

สิทธิของผู้สูงอายุ

สิทธิของผู้พิการ
หรือทุพพลภาพ

สิทธิในการมี
ส่วนร่วมจัดการ
ทรัพยากร
ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

รุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง
มาตรา ๕๗ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง
 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของผู้บริโภค

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

สิทธิในการได้รับ
ข้อมูลข่าวสาร
จากรัฐ

มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๙ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญ

อื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๐ บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๒ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๓ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิก

สิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของรัฐ

สิทธิในการร้องทุกข์

สิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐ

ข้อห้ามในการใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างระบอบการปกครอง

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961133419

สิทธิและเสรีภาพ
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้
มาตรา ๖๔ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของ
รัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐ ย่อมมีสิทธิ
และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย
กฏ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ
ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจรรยาบรรณ

สิทธิต่อต้านการได้
อำนาจปกครอง
ประเทศโดยมิชอบ

มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใดๆ
ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็น
ไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๔

หน้าที่ของชนชาวไทย

หน้าที่ของ
ชนชาวไทย

มาตรา ๖๖ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๗ บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรา ๖๘ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไป
เลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกใน
การไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๙ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษี

อากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสาน
 ศิลปะวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากร
 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗๐ บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วย
 ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น
 และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษา
 ประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชน

ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน
 บุคคลตามวรรคหนึ่งต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งละเลยหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตาม
 หน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง บุคคลผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิขอให้
 บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าวชี้แจงแสดงเหตุผล
 และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้

หมวด ๕

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา ๗๑ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช
 และบูรณภาพแห่งอาณาเขต

การพิทักษ์สถาบัน
 พระมหากษัตริย์

มาตรา ๗๒ รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช
 ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการ
 ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อ
 การพัฒนาประเทศ

การจัดให้มีและ
 ใช้กำลังทหาร

การอุปถัมภ์และ
คุ้มครองศาสนา

มาตรา ๗๓ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่าง ศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนา มา ใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

การส่งเสริม
สัมพันธไมตรี
กับนานาประเทศ

มาตรา ๗๔ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และ พึ่งถือหลักในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค

การบริหาร
จัดการของรัฐ

มาตรา ๗๕ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มี ประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียม กัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงาน โดยอิสระ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการ ตรวจสอบเงินแผ่นดิน

การส่งเสริม
การมีส่วนร่วม
ของประชาชน

มาตรา ๗๖ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผน พัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจ รัฐทุกระดับ

การจัดให้มีแผน
พัฒนาการเมือง

มาตรา ๗๗ รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐาน ทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และ

พนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

มาตรา ๗๘ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

การกระจายอำนาจ
ให้ท้องถิ่น

มาตรา ๗๙ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

การส่งเสริม
บำรุงรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๘๐ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน

การคุ้มครอง พัฒนา
และสงเคราะห์
ของรัฐ

รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง

การจัดการ
ศึกษาอบรม

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวินิจฉัยคดี และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

- การส่งเสริม
การสาธารณสุข มาตรา ๘๒ รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชน
ได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง
- การกระจายรายได้ มาตรา ๘๓ รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็น
ธรรม
- การจัดระบบ
การถือครองที่ดิน มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดิน
อย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง
และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้า
เกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร
เพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร
- การส่งเสริม
ระบบสหกรณ์ มาตรา ๘๕ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์
- การส่งเสริมและ
คุ้มครองแรงงาน มาตรา ๘๖ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชกรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครอง
แรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์
การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม
- การสนับสนุน
ระบบเศรษฐกิจ
แบบเสรี มาตรา ๘๗ รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัย
กลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค
และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและ
ละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับ
ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน

เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษา
ผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค

มาตรา ๘๘ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการ
ตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน

การตรากฎหมาย
และนโยบาย
การบริหารราชการ
แผ่นดิน

ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ คณะรัฐมนตรีที่จะ
เข้ารับราชการแผ่นดิน ต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใด
เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่
บัญญัติไว้ในหมวดนี้ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้ง
ปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

มาตรา ๘๙ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้รัฐจัด
ให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและ
ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม

สภาที่ปรึกษา
เศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนอื่นตามที่กฎหมาย
บัญญัติ ต้องให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นก่อน
พิจารณาประกาศใช้

องค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ และการดำเนินงานของสภาที่
ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๖

รัฐสภา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

รัฐสภา

มาตรา ๕๐ รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ข้อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้

ประธานและ
รองประธาน
รัฐสภา

มาตรา ๕๑ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานสภาผู้แทน ราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธาน วุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน

ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และ ดำเนินกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ

ประธานรัฐสภาและผู้ที่ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางตนเป็น กลางในการปฏิบัติหน้าที่

รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย

การตรากฎหมาย

มาตรา ๕๒ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๕๓ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในสี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๕๔ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษา ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๕๕ บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้

มาตรา ๕๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใด

ร่าง พ.ร.บ.หรือ
ร่าง พ.ร.บ.ประกอบ
รัฐธรรมนูญที่รัฐสภา
ให้ความเห็นชอบแล้ว

ร่างพ.ร.บ.หรือ
ร่างพ.ร.บ.ประกอบ
รัฐธรรมนูญที่
พระมหากษัตริย์
ไม่ทรงเห็นชอบด้วย

การร้องขอให้
วินิจฉัยสมาชิกภาพ

คนหนึ่งแห่งสถานนั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๘ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๓๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๑๐) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง

การรองรับกิจการ
ของสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรหรือ
สมาชิกวุฒิสภาที่
ได้กระทำไปก่อน
ออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๕๗ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

ส่วนที่ ๒

สภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๕๘ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๕๕ จำนวนหนึ่งร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ จำนวนสี่ร้อยคน

จำนวนสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๕๕ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้เลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง
แบบบัญชี
รายชื่อ

บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้พรรคการเมืองจัดทำขึ้นพรรคการเมืองละหนึ่งบัญชี ไม่เกินบัญชีละหนึ่งร้อยคน และให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

รายชื่อของบุคคลในบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งจะต้อง

(๑) ประกอบด้วยรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆ อย่างเป็นธรรม

(๒) ไม่จำกัดรายชื่อในบัญชีที่พรรคการเมืองอื่นจัดทำขึ้น และไม่จำกัดรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ และ

(๓) จัดทำรายชื่อเรียงตามลำดับหมายเลข

การคำนวณ
สัดส่วนจำนวน
สมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร
แบบบัญชีรายชื่อ

มาตรา ๑๐๐ บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชานั้นได้รับเลือกตั้ง และมีให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง

วิธีการคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับ อันจะถือว่าบุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ได้รับเลือกตั้งเรียงตามลำดับจากหมายเลขคั่นบัญชีลงไปตามจำนวนสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คำนวณได้สำหรับบัญชีรายชื่อนั้น

มาตรา ๑๐๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๕ (๑) ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยคน ให้สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

การเลือกตั้งแบบ
แบ่งเขตเลือกตั้ง

มาตรา ๑๐๒ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เขตละหนึ่งคน

การคำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้คำนวณจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสี่ร้อยคน

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะมี ให้นำจำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคนที่คำนวณได้ตามวรรคสองมาเฉลี่ยจำนวนราษฎรในจังหวัดนั้น จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคนตามวรรคสอง ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน

เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดตามวรรคสามแล้ว ถ้าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ครบสี่ร้อยคน จังหวัดใดมีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสามมากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และให้เพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสามในลำดับรองลงมาตามลำดับจนครบจำนวนสี่ร้อยคน

มาตรา ๑๐๓ จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินหนึ่งคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินหนึ่งคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งมีจำนวนเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมี โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

การคำนวณ
จำนวนสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร
แบบแบ่งเขต
เลือกตั้ง

การแบ่งเขต
เลือกตั้ง

การออกเสียง
เลือกตั้ง

มาตรา ๑๐๔ ในการเลือกตั้งทั่วไป ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นเพียงบัญชีเดียว และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งว่างลงตามมาตรา ๑๑๕ (๒) ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน

การเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

การนับคะแนน

ในแต่ละเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการนับคะแนนทุกหน่วยเลือกตั้งรวมกันและประกาศผลการนับคะแนนโดยเปิดเผย ทั้งนี้ ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียวในเขตเลือกตั้งนั้นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

การนับคะแนนและการประกาศคะแนนที่บัญชีรายชื่อแต่ละบัญชีได้รับในแต่ละเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๓ให้นำทบัญญัติวรรคนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คุณสมบัติ
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา ๑๐๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๓ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ข้อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาบัญญัติ

มาตรา ๑๐๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

- (๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วย

กฎหมาย

(๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา ๑๐๗ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคย

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

บุคคลต้องห้าม
มิให้ใช้สิทธิ
เลือกตั้ง

คุณสมบัติผู้มีสิทธิ
สมัครรับเลือกตั้ง

(๔) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

(๕) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ด้วย คือ

✓ (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น

(ค) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ง) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา

(จ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี

มาตรา ๑๐๘ พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น

มาตรา ๑๐๙ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ

(๑) ดิคาเสพตติโหโทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๖ (๑) (๒) หรือ (๔)

การส่งสมาชิก
พรรคการเมือง
เข้าสมัคร
รับเลือกตั้ง

บุคคลต้องห้าม
มิให้ใช้สิทธิสมัคร
รับเลือกตั้ง

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษมา
ยังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๖) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงาน
ของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริต
และประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๗) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของ
แผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๘) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจาก
ข้าราชการการเมือง

(๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๑๐) เป็นสมาชิกวุฒิสภา

(๑๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ
หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(๑๒) เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง
กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงิน
แผ่นดิน

(๑๓) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาม
มาตรา ๒๕๕

(๑๔) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจาก
ตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง

การกระทำอันต้อง
ห้ามของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๑๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของ
รัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น
หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ
รัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ
หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือ
ผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะ
ดังกล่าว

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของ
รัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของ
รัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่นๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับ
เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดใน
ลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับ
หรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา
หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมาย หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน
ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

มาตรา ๑๑๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่ใช่สถานะหรือ
ตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปก้ำกายหรือแทรกแซงการ
บรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ

ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๑๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๑๓ เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ให้รัฐสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) จัดที่ปิดประกาศและที่ติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งในสาธารณสถานซึ่งเป็นของรัฐ

(๒) พิมพ์และจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งไปให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

(๓) จัดหาสถานที่หาเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(๔) จัดสรรเวลาออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ให้แก่พรรคการเมือง

(๕) กิจการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

การดำเนินการตาม (๑) (๔) และ (๕) โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นนอกจากรัฐ จะกระทำมิได้

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการดำเนินการตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งต้องให้โอกาสโดยเท่าเทียมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

อายุของสภา
ผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๑๔ อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปีนับ
แต่วันเลือกตั้ง

การเลือกตั้งทั่วไป

มาตรา ๑๑๕ เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหา
กษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่
วันที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็น
วันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสภา
ผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๑๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะ
ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้อง
กำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายใน
หกสิบวัน และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์
เดียวกัน

การเริ่มต้น
สมาชิกภาพ

มาตรา ๑๑๗ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเริ่มตั้งแต่
วันเลือกตั้ง

การสิ้นสุด
สมาชิกภาพ

มาตรา ๑๑๘ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง
เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภา
ผู้แทนราษฎร

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๕ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗)

(๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๐ หรือมาตรา ๑๑๑

(๗) ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

(๘) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ คัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

(๙) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม้อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

(๑๐) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(๑๑) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

(๑๒) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม (๗) ให้มีผลในวันถัดจากวันที่ครบสามสิบวันนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้งมาตรา ๑๑๕ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ตำแหน่งที่ว่างเป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองใดจัดทำขึ้นตามมาตรา ๕๕ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลงให้ผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นในลำดับถัดไป เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน

(๒) ในกรณีที่ตำแหน่งที่ว่างเป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่าง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มตั้งแต่วันถัดจากวันที่ผู้เข้ามาแทนนั้นได้รับการประกาศชื่อ ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๒๐ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคคนมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรในขณะแต่งตั้ง เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นำฝ่ายค้านใน
สภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่ไม่มีพรรคการเมืองใดในสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองซึ่งได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรคนั้น มิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่มีเสียงสนับสนุนเท่ากันให้ ใช้วิธีจับสลาก

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

ส่วนที่ ๓

วุฒิสภา

จำนวน
สมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๒๑ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง
จำนวนสองร้อยคน

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมี
ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วย
สมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

การเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๒๒ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ให้ใช้เขตจังหวัดเป็น
เขตเลือกตั้ง

การคำนวณเกณฑ์จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี
ให้คำนวณตามวิธีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ วรรคสอง วรรคสาม และ
วรรคสี่ โดยอนุโลม

การออกเสียง
เลือกตั้ง

มาตรา ๑๒๓ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา มีสิทธิออกเสียงลง
คะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน

การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ในกรณีที่จังหวัดใดมีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครรับเลือก
ตั้งที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีได้
ในจังหวัดนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

คุณสมบัติและ
ลักษณะต้อง
ห้ามของผู้มี
สิทธิเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๒๔ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๖ มา
ใช้บังคับกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
ด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

คุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๐๗ (๕)

มาตรา ๑๒๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

✕(๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง

(๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๕

(๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)

มาตรา ๑๒๗ สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้

ข้อห้ามของสมาชิกวุฒิสภา

บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ (๑) จะ เป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น มิได้

มาตรา ๑๒๘ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๐ และมาตรา ๑๑๑ มาใช้บังคับกับการกระทำอันต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยอนุโลม

การกระทำอันต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา

หลักเกณฑ์และ
วิธีการเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๒๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์
และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

การสนับสนุน
การเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภา

เพื่อประโยชน์ในการแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยเท่าเทียมกัน ให้
รัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการปิดประกาศและติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและ
ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(๒) พิมพ์และจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือก
ตั้งไปให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

(๓) จัดหาสถานที่และจัดสรรเวลาออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและ
วิทยุโทรทัศน์ เพื่อแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(๔) กิจการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตาม
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา

การแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเองหรือบุคคล
อื่นจะกระทำได้เฉพาะเท่าที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น

อายุของ
วุฒิสภา

มาตรา ๑๓๐ อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละหกปีนับแต่วัน
เลือกตั้ง

การเลือกตั้งทั่วไป
วุฒิสภา

มาตรา ๑๓๑ เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้
ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เป็นการเลือกตั้ง
ทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่อายุของวุฒิสภา
สิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘ ให้สมาชิกวุฒิสภา
ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไป
จนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๓๒ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันเลือก
ตั้ง

การเริ่มต้น
สมาชิกภาพ

มาตรา ๑๓๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

การสิ้นสุด
สมาชิกภาพ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖

(๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗

(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘

(๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณี
เช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญ
มีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัย
ประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก
ประธานวุฒิสภา

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิด
อันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

การเลือกตั้งซ่อม
วุฒิสภา

มาตรา ๑๓๔ เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของวุฒิสภา จะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกวุฒิสภาผู้เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของ วุฒิสภาที่เหลืออยู่

การตั้งคณะ
กรรมธิการ
ตรวจสอบประวัติ
และความประพฤติ
ของบุคคล

มาตรา ๑๓๕ ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ ความเห็นชอบ ให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๗๔ (๓) มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๗๕ (๓) มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๓๐๒ และมาตรา ๓๑๒ ให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรง ตำแหน่งนั้น รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้ว รายงานต่อวุฒิสภาเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

การดำเนินการของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตาม วิธีการที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา

ส่วนที่ ๔

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๓๖ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

การแต่งตั้ง
คณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๓๗ กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติและ
ลักษณะต้องห้าม
ของกรรมการ
การเลือกตั้ง

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๕ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)
- (๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนดำรงตำแหน่ง
- (๗) ไม่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

การสรรหา
และการเลือก
คณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

มาตรา ๑๓๘ การสรรหาและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งจำนวนสิบคน ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ทำหน้าที่พิจารณาสรรหาผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓๗ ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนห้าคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น มติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๒) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น

(๓) การเสนอชื่อตาม (๑) และ (๒) ให้กระทำภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มิเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาตาม (๑) ไม่อาจเสนอชื่อได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่อาจเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเสนอชื่อแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องเสนอชื่อตาม (๑)

(๔) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อตาม (๑) (๒) และ (๓) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้ห้าคนแรกซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน

สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการการเลือกตั้ง แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวมีไม่ครบห้าคน ให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบห้าคน เป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ในครั้งนี้ ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินห้าคน ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

(๕) ให้ผู้ได้รับเลือกตาม (๔) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ และให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

มาตรา ๑๓๕ กรรมการการเลือกตั้งต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

ในกรณีที่วุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออกจากตำแหน่งตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระ

ข้อห้ามของ
กรรมการ
การเลือกตั้ง

ภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

วาระการดำรง
ตำแหน่ง

มาตรา ๑๔๐ กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว กรรมการการเลือกตั้งซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

การพ้นจาก
ตำแหน่ง

มาตรา ๑๔๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือ มาตรา ๑๓๘

(๔) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

การร้องขอให้
วินิจฉัยคุณสมบัติ
ลักษณะและการ
กระทำอันต้องห้าม

มาตรา ๑๔๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ สมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๘ และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือไม่

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้ง
คำวินิจฉัยไปยังประธานรัฐสภาและประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งของ
กรรมการการเลือกตั้งด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตาม
วาระพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๓๘ ภายในสี่สิบห้าวัน
นับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอก
จากถึงคราวออกตามวาระให้นำมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับกับการสรรหาและ
การเลือกกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น โดยอนุโลม ในกรณีนี้
ให้เสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งต่อประธานวุฒิสภา เป็นจำนวน
สองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง และให้วุฒิสภามีมติเลือก ทั้งนี้ ให้ดำเนินการ
ให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับ
เลือกอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการ
การจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้
เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

กรณีกรรมการ
การเลือกตั้ง
พ้นจากตำแหน่ง

การควบคุมและ
ดำเนินการ
จัดการเลือกตั้ง
ของคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

อำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา ๑๔๖ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของ

การให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ปฏิบัติตามคำสั่งการ

รัฐ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งการ
ตามมาตรา ๑๔๕

มาตรา ๑๔๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวน
สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมือง
ซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการ
เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใด
ได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือก
ตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป
ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น
หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติ
มิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียง
ประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้ง
ต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

มาตรา ๑๔๗ ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียง

การสืบสวน
สอบสวน
หาข้อเท็จจริงและ
วินิจฉัยสั่งการ
เกี่ยวกับการเลือกตั้ง
หรือการออกเสียง
ประชามติ

ความคุ้มครองของ
คณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

ประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการ การเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้งในขณะที่กระทำความผิด หรือ จับ หรือคุมขังกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานไปยังประธาน กรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และประธานกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่ง ให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

ส่วนที่ ๕

บทที่ ๖ แห่งสภาทั้งสอง

ผู้แทน
ปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๔๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

การปฏิญาณตน
ของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๕๐ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

การแต่งตั้ง
ประธานและ
รองประธาน

มาตรา ๑๕๑ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแต่ละสภา มีประธาน สภาคนหนึ่งและรองประธานคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้นๆ ตามมติของสภา

มาตรา ๑๕๒ ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนสิ้นอายุของสภาหรือมีการยุบสภา

การดำรงตำแหน่ง
และการพ้นจาก
ตำแหน่งประธาน
และรองประธาน

ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่

ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานและรองประธานวุฒิสภา ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วแต่กรณี เมื่อ

- (๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
- (๒) ลาออกจากตำแหน่ง
- (๓) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมือง

อื่น

- (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

มาตรา ๑๕๓ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของสภานั้นๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ รองประธานมีอำนาจหน้าที่ตามที่ประธานมอบหมายและปฏิบัติหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

อำนาจหน้าที่
ประธานและ
รองประธาน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และผู้ทำหน้าที่แทนต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่

มาตรา ๑๕๔ เมื่อประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานและรองประธานวุฒิสภาไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้นๆ เลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

ประธาน
ในที่ประชุม

มาตรา ๑๕๕ การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

องค์ประชุม

เท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณา
ระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ และมาตรา ๑๘๔ สภาผู้แทนราษฎร
และวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้

การลงมติ

มาตรา ๑๕๖ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมาก
เป็นประมาท เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนน
เสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภา
ต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และ
เปิดเผยบันทึกดังกล่าวไว้ในที่ที่ประชาชนอาจเข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่
กรณีการออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรง
ตำแหน่งใด ให้กระทำเป็นการลับ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ
นี้ และสมาชิกย่อมมีอิสระและไม่ถูกผูกพัน โดยมติของพรรคการเมืองหรือ
อาณัติอื่นใด

เอกสิทธิ์

มาตรา ๑๕๗ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่
ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวด้วยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง
แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด
ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง ไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวด้วยคำในการ
ประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากด้วยคำที่
กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวด้วยคำนั้นมีลักษณะ

เป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น ซึ่งมีใช้รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าวถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมีใช้รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้นได้รับความเสียหาย ให้ประธานแห่งสถานนั้นจัดให้มีการ โฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมของสถานนั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล

มาตรา ๑๕๘ เอกสิทธิที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสถานนั้น ด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๙ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก

การเรียกประชุม
รัฐสภาครั้งแรก

ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

สมัยประชุม

วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด ในกรณีที่การเริ่มประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่งมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบวัน จะไม่มีการประชุมสามัญสามัญนิติบัญญัติสำหรับปีนั้นก็ได้

ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้รัฐสภาดำเนินการประชุมได้เฉพาะกรณีที่มีบัญญัติไว้ในหมวด ๒ หรือการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การอนุมัติพระราชกำหนด การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การเลือกหรือการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การตั้งกระทู้ถาม และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เว้นแต่รัฐสภาจะมีมติให้พิจารณาเรื่องอื่นใดด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

กำหนดเวลา
ในสมัย
ประชุม

มาตรา ๑๖๐ สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่งๆ ให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

การเปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

รัฐพิธีเปิด
ประชุม

มาตรา ๑๖๑ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุม

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๙ วรรคหนึ่ง ด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์ มาทำรัฐพิธีก็ได้

การเรียกประชุม
สมัยวิสามัญ

มาตรา ๑๖๒ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

การร้องขอให้
เรียกประชุม
สมัยวิสามัญ

มาตรา ๑๖๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทั้งสอง

สภารวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้

คำร้องขอดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อประธานรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๖๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖๓ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

มาตรา ๑๖๖ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

การเรียกประชุม
การขยายเวลา
และการปิดประชุม
รัฐสภา
ความคุ้มครองของ
สมาชิกรัฐสภา

ว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่ง ย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๑๖๗ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามวรรคหนึ่งให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๑๖๘ ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้ เว้นแต่เป็นกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การประชุมที่ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๕ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๒๓ โดยถือคะแนนเสียงจากจำนวนสมาชิกของวุฒิสภา

(๒) การประชุมที่ให้วุฒิสภำทำหน้าที่เลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบ ให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๗๔ (๓) มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๗๕ (๓) มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๓๐๒ และมาตรา ๓๑๒

(๓) การประชุมที่ให้วุฒิสภำทำหน้าที่พิจารณาและมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

การประชุมวุฒิสภา
ในระหว่างอายุของ
สภาผู้แทนราษฎร
สิ้นสุดลงหรือมี
การยุบสภา

มาตรา ๑๖๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖๐ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรี แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

การเสนอร่าง
พ.ร.บ.หรือร่าง
พ.ร.บ.ประกอบ
รัฐธรรมนูญ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัด มีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่ายี่สิบคนรับรอง

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต่อไปนี้

ร่าง พ.ร.บ.
เกี่ยวกับ
การเงิน

(๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณ รายจ่ายของแผ่นดิน

(๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้

(๔) เงินตรา

ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้องมีการรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เป็นผู้วินิจฉัย

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีตามวรรคสี่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิกรณีดังกล่าว

มติของที่ประชุมร่วมกันตามวรรคสี่ให้ใช้เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

การเข้าชื่อเสนอ
กฎหมายของ
ประชาชน

มาตรา ๑๗๐ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดในหมวด ๓ และหมวด ๕ แห่งรัฐธรรมนูญนี้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาคด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การพิจารณา
ร่างพ.ร.บ.หรือ
ร่างพ.ร.บ.ประกอบ
รัฐธรรมนูญที่
สภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว
มีลักษณะเป็นร่าง
พ.ร.บ.เกี่ยวกับ
การเงิน

มาตรา ๑๗๑ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอและในชั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างการพิจารณาไว้ก่อน และภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิกรมติดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปให้ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัย ถ้าที่ประชุมร่วมกันวินิจฉัยว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปให้นายกรัฐมนตรีรับรอง

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไขเพื่อ
มิให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็น
ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

มาตรา ๑๗๒ ร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

มาตรา ๑๗๓ ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ใน
นโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการ
แผ่นดิน หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด หากสภาผู้แทน
ราษฎรมิมีความเห็นชอบ และคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบ
ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะ
รัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่ง หากรัฐสภา
มีมติให้ความเห็นชอบ ให้ตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวน
เท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ประกอบกันเป็นคณะกรรมาธิการร่วมกันของรัฐสภา
เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
นั้น และให้คณะกรรมาธิการร่วมกันของรัฐสภารายงานและเสนอร่างพระราช
บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้วต่อรัฐสภา
ถ้ารัฐสภามีมติเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนั้น ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๑ ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้ความ
เห็นชอบ ให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
นั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๗๔ ภายใต้งบับมาตรา ๑๘๐ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอ

ลำดับการเสนอ
ร่าง พ.ร.บ. และ
ร่าง พ.ร.บ. ประกอบ
รัฐธรรมนูญ

การพิจารณาร่าง
พ.ร.บ. ที่คณะรัฐมนตรี
แถลงนโยบายต่อ
รัฐสภาว่าจำเป็น
ต่อการบริหาร
ราชการแผ่นดิน
หรือร่าง พ.ร.บ.
ประกอบ
รัฐธรรมนูญที่
สภาผู้แทนราษฎร
ไม่ให้ความเห็นชอบ

การพิจารณา
ร่าง พ.ร.บ. หรือ
ร่าง พ.ร.บ.
ประกอบ
รัฐธรรมนูญ
ของวุฒิสภา

ตามมาตรา ๑๗๒ และลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อวุฒิสภา วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอมานั้นให้เสร็จภายในหกสิบวัน แต่ถักร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ต้องพิจารณาให้เสร็จภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษซึ่งต้องไม่เกินสามสิบวัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุมและให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมาถึงวุฒิสภา

ระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ไม่ให้นับรวมระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๗๗

ถ้าวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินไปยังวุฒิสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปด้วยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอไปนั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน คำแจ้งของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

มาตรา ๑๗๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๐ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว

(๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไป
ตามมาตรา ๕๓

(๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราช
บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราช
บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

(๓) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร
ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการต่อไป
ตามมาตรา ๕๓ ถ้าเป็นกรณีอื่นให้แต่ละสภาดังบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็น
สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด
ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมการ
ร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภา
ทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไป
ตามมาตรา ๕๓ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราช
บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน

คณะกรรมการร่วมกันอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียก
บุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราช

ผลการพิจารณา
ร่าง พ.ร.บ.หรือ
ร่าง พ.ร.บ.
ประกอบ
รัฐธรรมนูญ
ของวุฒิสภา

คณะกรรมการ
ร่วมกัน

บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ และเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

การประชุมคณะกรรมการร่วมกันต้องมีกรรมการของสภาทั้งสองมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๖ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๗๕ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๒) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

ถ้าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจยกร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่ง

องค์ประชุมของ
คณะกรรมการ
ร่วมกัน

การยกร่างพ.ร.บ.
หรือร่างพ.ร.บ.
ประกอบ
รัฐธรรมนูญ
ที่ถูกละเลย
ขึ้นพิจารณาใหม่

ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

มาตรา ๑๗๗ ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดตามมาตรา ๑๗๕ คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้มิได้

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา ส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๗๘ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดาร่างพระ

ห้ามมิให้เสนอ
ร่าง พ.ร.บ. หรือ
ร่าง พ.ร.บ.
ประกอบ
รัฐธรรมนูญที่มี
หลักการเดียวกับ
ร่างพ.ร.บ.หรือ
ร่าง พ.ร.บ.
ประกอบ
รัฐธรรมนูญ
ที่ถูกยับยั้งไว้

ผลของร่างร.ช.น.
แก้ไขเพิ่มเติม
ร่างพ.ร.บ.หรือร่าง
พ.ร.บ.ประกอบ
รัฐธรรมนูญในกรณี
อายุของ
สภาผู้แทนราษฎร
สิ้นสุดลง

ราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

การร้องขอให้
พิจารณาร่างร.ช.น.
แก้ไขเพิ่มเติม
ร่างพ.ร.บ.หรือ
ร่างพ.ร.บ.ประกอบ
รัฐธรรมนูญต่อไป

ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่คณะรัฐมนตรีมิได้ร้องขอภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไปตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

งบประมาณ
รายจ่ายของ
แผ่นดิน

มาตรา ๑๗๕ งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลางก่อน

กำหนดเวลา
การพิจารณา
ร่าง พ.ร.บ.
งบประมาณ
ของสภา
ผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๘๐ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราช

บัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อวุฒิสภา

ในการพิจารณาของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบ หรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใดๆ มิได้ ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๑

ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๖ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมนายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินสงฆ์เงินกู้
- (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้

กำหนดเวลา
การพิจารณา
ร่าง พ.ร.บ.
งบประมาณ
ของวุฒิสภา

การแปรญัตติ
ร่างพ.ร.บ.
งบประมาณของ
สภาผู้แทนราษฎร

(๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรหรือของคณะกรรมการการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้

ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้การเสนอการแปรญัตติหรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป

การจ่ายเงินแผ่นดิน

มาตรา ๑๘๑ การจ่ายเงินแผ่นดินจะกระทำได้อีกก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชดใช้ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป หรือเว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๒๓๐ วรรคสอง

การควบคุม
การบริหาร
ราชการแผ่นดิน

มาตรา ๑๘๒ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๘๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคน มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

กระทู้ถาม

มาตรา ๑๘๔ การบริหารราชการแผ่นดินเรื่องใดที่เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือที่เป็นเรื่องเร่งด่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมในวันนั้นว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้น โดยไม่ต้องระบุดำถาม และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในวาระการประชุมวันนั้น

กระทู้ถามสด

การถามและการตอบกระทู้ถามวรรคหนึ่งให้กระทำได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินนั้นได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๘๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๐๑ วรรคสอง ด้วย และเมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามวรรคสาม

การเปิดอภิปราย
ทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจ
นายกรัฐมนตรี

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทาง

ทูลจัตตอหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอโดยไม่มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ ก่อน มิได้ และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการตามมาตรา ๓๐๕

เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจการลงมติในกรณีเช่นว่านี้ มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตามวรรคหนึ่งกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป และมีให้นำมาตรา ๒๐๒ มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๘๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปิดอภิปราย
ทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจ
รัฐมนตรีเป็น
รายบุคคล

มาตรา ๑๘๗ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ

การเปิดอภิปราย
ทั่วไปของวุฒิสภา

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา นี้ จะกระทำได้ครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง

มาตรา ๑๘๘ การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ข้อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมแต่ละสภา แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาเท่าที่มีอยู่ร่วมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

ลักษณะการประชุม
ของสภา

มาตรา ๑๘๙ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา มติตั้งคณะกรรมการวิสามัญดังกล่าวต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน

คณะกรรมการ

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งข้อมมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้

ประธานคณะกรรมการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแล หน่วยงาน ที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวรรคสอง เว้นแต่ เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่าเป็นเหตุยกเว้นการปฏิบัติตามวรรคสอง

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำความผิดที่ตามมาตรานี้ด้วย

กรรมการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๕๑ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคห้า

มาตรา ๑๕๐ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

มาตรา ๑๕๑ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือก และการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา เรื่องหรือกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุด การปฏิบัติหน้าที่และองค์ประชุมของคณะกรรมการวิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราช

ร่างพ.ร.บ. ที่มี
สาระสำคัญเกี่ยวกับ
เด็ก สตรี และคนชรา
หรือผู้พิการหรือ
ทุพพลภาพ

การตราข้อบังคับ
การประชุม

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การเสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การบันทึกการลงมติ การเปิดเผยการลงมติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๕๒ สาระสำคัญที่ต้องมีในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เรื่องต่างๆ ตามที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล ให้เป็นสาระสำคัญที่ต้องมีในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเรื่องอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญนี้

ส่วนที่ ๖

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๑๕๓ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

กรณีของรัฐสภาต้อง
ประชุมร่วมกัน

(๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๕

(๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑

(๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ตามมาตรา ๒๒

(๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๓

(๕) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใหม่ตามมาตรา ๕๔

(๖) การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญนิติ

บัญญัติได้ตามมาตรา ๑๕๕

(๓) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา ๑๖๐

(๔) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๑

(๕) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๗๓

(๑๐) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไปตามมาตรา ๑๗๘ วรรคสอง

(๑๑) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๔

(๑๒) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๒๑๑

(๑๓) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๒๑๓

(๑๔) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา ๒๒๓

(๑๕) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๒๒๔

(๑๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๑๓

มาตรา ๑๕๔ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลมไปพลางก่อน

มาตรา ๑๕๕ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ในเรื่องการตั้งคณะกรรมการการพิจารณาซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

ข้อบังคับที่ใช้ในการประชุมร่วมกัน

ส่วนที่ ๗

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๑๕๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีจำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

การแต่งตั้ง
ผู้ตรวจการ
แผ่นดินของ
รัฐสภา

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

วาระการดำรง
ตำแหน่ง

มาตรา ๑๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

อำนาจหน้าที่
ของผู้ตรวจการ
แผ่นดินของ
รัฐสภา

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชน โดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) จัดทำรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อ
รัฐสภา

การเสนอให้
วินิจฉัยกฎหมาย
กฎ ข้อบังคับหรือ
การกระทำของ
บุคคลที่มีปัญหา
เกี่ยวกับความชอบ
ด้วยรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๕๘ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๕๗ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี

ให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่องและผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอตามวรรคหนึ่งโดยไม่ชักช้า

ส่วนที่ ๘

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การแต่งตั้ง
คณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ

มาตรา ๑๕๙ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
ประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอน
และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตาม
ที่กฎหมายบัญญัติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับ
แต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

มาตรา ๒๐๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่
ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอัน
เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ
เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไข
ที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว
เพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงาน
ต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

(๒) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ
หรือข้อบังคับ ต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ
มนุษยชน

(๓) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้าน
สิทธิมนุษยชน

(๔) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วย
ราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

วาระการดำรง
ตำแหน่ง

อำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ

(๕) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา

(๖) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนประกอบด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๗

คณะรัฐมนตรี

การแต่งตั้ง
คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๒๐๑ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๑๑๘ (๗) ในอายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดเดียวกัน

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๒๐๒ ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่

การให้ความเห็นชอบ
ผู้สมควรเป็น
นายกรัฐมนตรี

วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๕

การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง

มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นนี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย

มาตรา ๒๐๓ ในกรณีที่พ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๐๒ วรรคสาม ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๒๐๔ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบสามสิบวันนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง

มาตรา ๒๐๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ

การเสนอชื่อผู้สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีในกรณีที่ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่ากึ่งหนึ่ง

ข้อห้ามของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

การถวายสัตย์ปฏิญาณของรัฐมนตรี

ชื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้ และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

คุณสมบัติและ
ลักษณะต้องห้าม
ของรัฐมนตรี

มาตรา ๒๐๖ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๗) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)

(๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษ มายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๖) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิก ภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ (๑)

ข้อห้ามของ
รัฐมนตรี

มาตรา ๒๐๗ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือน ประจำนอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๒๐๘ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใดตามที่ บัญญัติในมาตรา ๑๑๐ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้าง ของบุคคลใดก็มิได้ด้วย

มาตรา ๒๐๙ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน

หรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใดๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว

มาตรา ๒๑๐ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแสดงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีมติให้เข้าประชุมในเรื่องใด รัฐมนตรีต้องเข้าร่วมประชุม

สิทธิในการ
เข้าประชุมสภา
ของรัฐมนตรี

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑๑ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่มี การลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่

การแถลงนโยบาย
ของคณะรัฐมนตรี

ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้

การดำเนินการและ
ความรับผิดชอบ
ของรัฐมนตรี

มาตรา ๒๑๒ ในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้อง
ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้
ตามมาตรา ๒๑๑ และต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน
รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

การเปิดอภิปราย
ทั่วไปเพื่อฟัง
ความคิดเห็น

มาตรา ๒๑๓ ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการ
แผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้
มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภา
จะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

การออกเสียง
ประชามติ

มาตรา ๒๑๔ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใด
อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรี
โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร
และประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียง
ประชามติได้

การออกเสียงประชามติต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการขอปรึกษา
ความเห็นของประชาชนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกิจการสำคัญในเรื่องใด
เรื่องหนึ่งตามวรรคหนึ่งซึ่งมิใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้
การออกเสียงประชามติที่เกี่ยวกับตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือคณะบุคคลใดคณะ
บุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

ประกาศตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงประชามติ
ซึ่งจะต้องไม่ก่อนเก้าสิบวันแต่ไม่ช้ากว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา และวันออกเสียงประชามติต้องกำหนดเป็นวันเดียวกัน

ท้าวราชอาณาจักร

ในระหว่างที่ประกาศตามวรรคหนึ่งมีผลใช้บังคับ รัฐต้องดำเนินการให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น แสดงความคิดเห็นของตนได้โดยเท่าเทียมกัน

บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ

บุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ

ในการออกเสียงประชามติ หากผลปรากฏว่ามีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติเป็นจำนวนไม่มากกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ ให้ถือว่าประชาชนโดยเสียงข้างมากไม่เห็นชอบด้วยกับเรื่องที่ขอปรึกษานั้น แต่ถ้ามีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติมากกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติและปรากฏว่าผู้ออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมากให้ความเห็นชอบ ให้ถือว่าประชาชนโดยเสียงข้างมากเห็นชอบด้วยกับเรื่องที่ขอปรึกษานั้น

การออกเสียงประชามติตามมาตรานี้ให้มีผลเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น

ผลของการออกเสียงประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

มาตรา ๒๑๕ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา

การพ้นจากตำแหน่งของรัฐมนตรีทั้งคณะ

๒๑๖

(๒) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(๓) คณะรัฐมนตรีลาออก

คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) จะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง มิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๘ (๗) และวรรคสอง และมาตรา ๒๐๔ มาใช้บังคับกับคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งและอยู่ในระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสอง

ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๑๖ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) หรือ (๘) ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๐๒ และมาตรา ๒๐๓ โดยอนุโลม

การสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรี

มาตรา ๒๑๖ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๖

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

(๕) สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๘๕ หรือมาตรา

๑๘๖

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๘ หรือมาตรา ๒๐๙

(๗) มีพระบรมราชโองการตามมาตรา ๒๑๓

(๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๓ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๖)

มาตรา ๒๑๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ

มาตรา ๒๑๘ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

การตราพระราชกำหนด

การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอกการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไป

นับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยื่นยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของสภาผู้แทนราษฎรและของวุฒิสภา ในกรณียื่นยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้นๆ

มาตรา ๒๑๕ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดตามมาตรา ๒๑๔ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๑๔ วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง

การขอให้
ศาลรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัย
พระราชกำหนด

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตาม
มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตาม
มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด

มาตรา ๒๒๐ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมาย
เกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อ
รักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้
บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนด
เกี่ยวกับภาษีอากร
หรือเงินตรา

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำเสนอต่อสภา
ผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ
ตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

การตราพระราช
กฤษฎีกา

มาตรา ๒๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ
ประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึกตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมาย
ว่าด้วยกฎอัยการศึก

การประกาศ
กฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็น
การรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

มาตรา ๒๒๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ
ประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

การประกาศ
สงคราม

มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสอง
ในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎร
ถูกยุบ ให้วุฒิสภากำหนดที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง และ
การลงมติต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภา
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

**การทำหนังสือ
สัญญา**

มาตรา ๒๒๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำ
หนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศ
หรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่ง
รัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้
รับความเห็นชอบของรัฐสภา

**การพระราชทาน
อภัยโทษ**

มาตรา ๒๒๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ
พระราชทานอภัยโทษ

**การถอดถอน
ฐานันดรศักดิ์**

มาตรา ๒๒๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ
ถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

**การแต่งตั้งและ
การให้พ้นจาก
ตำแหน่งของ
ข้าราชการ
ระดับสูง**

มาตรา ๒๒๗ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายทหารและ
ฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า และ
ทรงให้พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตาย

**การห้ามข้าราชการ
ประจำเป็น
ข้าราชการการเมือง**

มาตรา ๒๒๘ ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและ
มิใช่ข้าราชการการเมือง จะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมืองอื่น มิได้

**เงินประจำตำแหน่ง
และประโยชน์ตอบแทน
อย่างอื่น**

มาตรา ๒๒๙ เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น
ขององคมนตรี ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและ
รองประธานวุฒิสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

บำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององคมนตรี
 ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา
 นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา
 มาตรา ๒๓๐ การจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ โดยมี
 การกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้น ให้ตราเป็น
 พระราชบัญญัติ

การจัดตั้งกระทรวง
 ทบวง กรม ขึ้นใหม่

การรวมหรือการโอนกระทรวง ทบวง กรม ที่มีผลเป็นการจัดตั้ง
 เป็นกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ หรือการรวมหรือการโอนกระทรวง
 ทบวง กรม ที่มีได้มีการจัดตั้งเป็นกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ ทั้งนี้ โดย
 ไม่มีการกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้น หรือ
 การยุบกระทรวง ทบวง กรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

การรวมหรือ
 การโอน กระทรวง
 ทบวง กรม

ภายในสามปีนับแต่วันที่มีการรวมหรือการโอนกระทรวง ทบวง กรม
 ตามวรรคสอง จะกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้น
 ในกระทรวง ทบวง กรม ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ หรือในกระทรวง ทบวง กรม
 ที่ถูกรวมหรือโอนไป มิได้

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสอง ให้ระบุอำนาจหน้าที่ของกระทรวง
 ทบวง กรม ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ การโอนอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่ง
 กฎหมายซึ่งหน่วยราชการหรือเจ้าพนักงานที่มีอยู่เดิม การโอนข้าราชการและ
 ลูกจ้าง งบประมาณรายจ่าย รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สิน เอาไว้ด้วย

การดำเนินการตามวรรคสองกับกระทรวง ทบวง กรม ที่มีพระราช
 บัญญัติจัดตั้งขึ้นแล้ว ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้ถือว่าพระราช
 กฤษฎีกาที่ตราขึ้นนั้น มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราช
 บัญญัติหรือกฎหมายที่มีผลใช้บังคับได้ดังเช่นพระราชบัญญัติในส่วนที่
 เกี่ยวของด้วย

การรับสนอง
พระบรมราช-
โองการ

มาตรา ๒๓๑ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

การประกาศบท
กฎหมายในราช-
กิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๓๒ บทกฎหมายที่ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วหรือถือเสมือนหนึ่งว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยพลัน

หมวด ๘

ศาล

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

อำนาจของศาล

มาตรา ๒๓๓ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

การจัดตั้งศาล

มาตรา ๒๓๔ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

การบัญญัติกฎหมาย
เกี่ยวกับธรรมนูญศาล
หรือวิธีพิจารณา
เพื่อใช้เฉพาะคดี

มาตรา ๒๓๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๓๖ การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีใดจะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์คณะในการพิจารณาคดี

มาตรา ๒๓๗ ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจับและคุมขังบุคคลในคดีอาญา

หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ

(๑) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ

(๒) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ด้วย

การออกหมายจับหรือหมายขัง

มาตรา ๒๓๘ ในคดีอาญา การค้นในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นในที่รโหฐาน

การขอประกัน
ผู้ต้องหาหรือ
จำเลย

มาตรา ๒๓๕ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับพิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว

สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร

การร้องเกี่ยวกับ
การคุมขังโดย
มิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๒๔๐ ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคลในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด ผู้ถูกคุมขังเอง พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

สิทธิของผู้ต้องหา
จำเลยหรือผู้เสียหาย

มาตรา ๒๔๑ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสีย ข่อมมีสิทธิขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๔๒ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาข่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว

การให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยจากรัฐ

ในคดีแพ่ง บุคคลข่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๔๓ บุคคลข่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ถูกทรมาน ไซ้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๒๔๔ บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การคุ้มครองพยานในคดีอาญา

มาตรา ๒๔๕ บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา

บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิในการได้รับ
ค่าทดแทนของ
จำเลยในคดีอาญา

มาตรา ๒๔๖ บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในการคดีนั้นว่า ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสีทธิที่เสียไปเพราะการนั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิในการได้รับ
ค่าทดแทนของ
ผู้ต้องโทษในคดีอาญา

มาตรา ๒๔๗ บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาอันถึงที่สุด บุคคลนั้น ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการ อาจร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และหากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลนั้นมีได้เป็นผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสีทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

การวินิจฉัย
เกี่ยวกับอำนาจ
หน้าที่ระหว่างศาล

มาตรา ๒๔๘ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินสี่คนตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นกรรมการ

หลักเกณฑ์การเสนอปัญหาตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๔๕ ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของผู้พิพากษาและตุลาการไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาตามลำดับชั้น

การจ่ายสำนวนคดีให้ผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ

การเรียกคืนสำนวนคดีหรือการโอนสำนวนคดี จะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่จะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

การโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาและตุลาการนั้น จะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายตามวาระตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นกรณีที่อยู่ระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญา

มาตรา ๒๕๐ ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้

มาตรา ๒๕๑ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้พิพากษาและตุลาการ และทรงให้พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตาย

การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาและตุลาการในศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร พ้นจากตำแหน่งตลอดจนอำนาจพิพากษาคดีและวิธีพิจารณาของศาลดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น

หลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและตุลาการ

ข้อห้ามของผู้พิพากษาและตุลาการ

การแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่งผู้พิพากษาและตุลาการ

การถวายสัตย์
ปฏิญาณของ
ผู้พิพากษาและ
ตุลาการ

มาตรา ๒๕๒ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้พิพากษาและตุลาการต้องถวายสัตย์
ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอลถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระ
พุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระ
ปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวงเพื่อให้เกิดความ
ยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และ
ปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

เงินเดือน เงินประจำ
ตำแหน่งและ
ประโยชน์ตอบแทน
อื่นของผู้พิพากษา
และตุลาการ
กรรมการการเลือกตั้ง
ผู้ตรวจการแผ่นดิน
ของรัฐสภา
กรรมการป.ป.ช.และ
กรรมการตรวจเงิน
แผ่นดิน

มาตรา ๒๕๓ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทน
อื่นของผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ จะ
นำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้
บังคับ มิได้

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้นำมาใช้บังคับกับกรรมการการเลือกตั้ง
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม

ข้อจำกัดของผู้ดำรง
ตำแหน่งในคณะ
กรรมการตุลาการ

มาตรา ๒๕๔ บุคคลจะดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการ
ตุลาการศาลยุติธรรม กรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง
หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการของศาลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
ในเวลาเดียวกันมิได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการโดยตำแหน่งหรือกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ ๒

ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๕ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ
คนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกสิบสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง
ตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้

การแต่งตั้งตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษา
ศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน
ห้าคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่
ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา ๒๕๗
จำนวนห้าคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์ ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา ๒๕๗
จำนวนสามคน

ให้ผู้ได้รับเลือกตามวรรคหนึ่ง ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่ง
เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ

ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๖ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) และ (๔)
ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติและ
ลักษณะต้องห้าม
ของตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ
ผู้ทรงคุณวุฒิ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์

(๓) เคยเป็นรัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของ
รัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเคยรับราชการ
ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือเทียบเท่า หรือดำรง
ตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๕ (๑) (๒)
(๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)

(๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ
การเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรค
การเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(๗) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

การสรรหาและ
การเลือกตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ
ผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๒๕๗ การสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ตามมาตรา ๒๕๕ (๓) และ (๔) ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคณะหนึ่ง
ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา คณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน คณบดีคณะ
รัฐศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้
เหลือสี่คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

พรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน เป็นกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่สรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) จำนวนสิบคน และผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๔) จำนวนหกคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น ทั้งนี้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว มติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๒) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อในบัญชีตาม (๑) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในกรณีนี้ ให้ห้าคนแรกในบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) และสามคนแรกในบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๔) ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือกดังกล่าวจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) มีไม่ครบห้าคน หรือจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๔) มีไม่ครบสามคนให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกในบัญชีนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ให้ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบจำนวนเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ถ้ามีผู้ได้รับคะแนนเท่ากันในระดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินห้าคนหรือสามคนแล้วแต่กรณี ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับ

ลักษณะต้องห้าม
ของผู้ดำรงตำแหน่ง
ประธานศาล
รัฐธรรมนูญและ
ตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๘ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

- ต้อง
- (๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
 - (๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานของรัฐ

- (๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด
- (๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลตาม (๑)(๒)(๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับ

วาระการดำรง
ตำแหน่งของ
ประธานศาล
รัฐธรรมนูญ
และตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๙ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงาน
ในการยุติธรรมตามกฎหมาย

มาตรา ๒๖๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖
- (๕) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘
- (๖) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง
- (๗) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เหลืออยู่
ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ภายใต้บังคับมาตรา ๒๖๗

มาตรา ๒๖๑ ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งหมด ให้เริ่มดำเนินการตาม
มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๗ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พ้นจากตำแหน่งนอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุม
ใหญ่สภาฎีกาให้นำมาตรา ๒๕๕ (๑) มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้ดำเนินการ
เลือกให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

การพ้นจาก
ตำแหน่ง
ประธานศาล
รัฐธรรมนูญและ
ตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญ

กรณีประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญ
และตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญ
พ้นจากตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด ให้นำมาตรา ๒๕๕ (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้ดำเนินการเลือกให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่เป็นการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ (๓) หรือ (๔) ให้นำมาตรา ๒๕๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีนี้ ให้เสนอชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) หรือ (๔) เป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งต่อประธานวุฒิสภาและให้วุฒิสภามีมติเลือก ทั้งนี้ ให้ดำเนินการเลือกให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในระหว่างที่อยู่นอกสมัยประชุมของรัฐสภา ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมของรัฐสภา

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง มาใช้บังคับ

การวินิจฉัย
ร่างพ.ร.บ.หรือ
ร่างพ.ร.บ.ประกอบ
รัฐธรรมนูญที่
รัฐสภาให้ความ
เห็นชอบแล้ว

มาตรา ๒๖๒ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๙๓ หรือร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๙๔ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราช

บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง

(๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๓) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทน

ราษฎรและประธานวุฒิสภา ทราบโดยไม่ชักช้า

ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการเพื่อประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

ผลของคำวินิจฉัย

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้แต่มิใช่กรณีตามวรรคสาม ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป และให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๕๓ หรือมาตรา ๕๔ แล้วแต่กรณี ต่อไป

การวินิจฉัยร่างข้อบังคับการประชุมสภาที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว

มาตรา ๒๖๓ บทบัญญัติมาตรา ๒๖๒ (๒)ให้นำมาใช้บังคับกับร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาแล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาค้วย โดยอนุโลม

การวินิจฉัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดี

มาตรา ๒๖๔ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็น

เช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๒๖๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำตลอดจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา ๒๖๖ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญในองค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๖๗ องค์กรคณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าเก้าคน คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรคณะทุกคนจะต้องทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ

อำนาจของศาล
รัฐธรรมนูญใน
การปฏิบัติหน้าที่

การวินิจฉัย
ปัญหาเกี่ยวกับ
อำนาจหน้าที่ของ
องค์กรต่าง ๆ ตาม
รัฐธรรมนูญ

องค์กรคณะของ
ตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ

การทำคำวินิจฉัย
ของตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ผลของคำ
วินิจฉัยของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖๘ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ

วิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖๙ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งต้องกระทำโดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณีแสดงความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญด้วย

หน่วยธุรการของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗๐ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ

การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ ๓

ศาลยุติธรรม

<p>มาตรา ๒๗๑ ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น</p>	<p>อำนาจของ ศาลยุติธรรม</p>
<p>มาตรา ๒๗๒ ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น</p>	<p>ชั้นของ ศาลยุติธรรม</p>
<p>ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี</p>	<p>ศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง</p>
<p>อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง</p>	<p>อำนาจหน้าที่ และวิธีพิจารณา ของศาลฎีกา แผนกคดีอาญา ของผู้ดำรง ตำแหน่งทาง การเมือง</p>
<p>มาตรา ๒๗๓ การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล</p>	<p>การแต่งตั้งและ การให้ผู้พิพากษา พ้นจากตำแหน่ง</p>
<p>การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในการนี้ ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น</p>	<p>การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษ ผู้พิพากษา</p>

ชั้นศาลละหนึ่งคณะ เพื่อเสนอความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณา

คณะกรรมการ
ตุลาการ
ศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๗๔ คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาล ชั้นศาลละสี่คน รวมเป็นสิบสองคน ซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาล

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ และได้รับเลือกจากวุฒิสภา

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หน่วยธุรการ
ของศาล
ยุติธรรม

มาตรา ๒๗๕ ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา

การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

สำนักงานศาลยุติธรรมมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ ๔

ศาลปกครอง

มาตรา ๒๗๖ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกันซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้

มาตรา ๒๗๗ การแต่งตั้งและการให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับ

อำนาจของ
ศาลปกครอง

ชั้นของ
ศาลปกครอง

การแต่งตั้งและ
การให้ตุลาการ
ศาลปกครองพ้น
จากตำแหน่ง

ความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่ง
การเลื่อนเงินเดือน
และการลงโทษ
ตุลาการศาลปกครอง

การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษตุลาการในศาลปกครอง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งประธาน
ศาลปกครองสูงสุด

มาตรา ๒๗๘ การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดนั้น เมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและวุฒิสภาแล้ว ให้นำกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

คณะกรรมการ
ตุลาการ
ศาลปกครอง

มาตรา ๒๗๙ คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

- (๑) ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธานกรรมการ
- (๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองด้วยตนเอง
- (๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาสองคน และจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หน่วยธุรการของ
ศาลปกครอง

มาตรา ๒๘๐ ศาลปกครองมีหน่วยธุรการของศาลปกครองที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลปกครองสูงสุด

การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

สำนักงานศาลปกครองมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ ๕

ศาลทหาร

มาตรา ๒๘๑ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหาร และคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

อำนาจของ
ศาลทหาร

การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๕

การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

การปกครอง
ส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๓ ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ข่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดตั้งและ
การกำกับดูแล
องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น

การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ จะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิได้

ความเป็นอิสระ
และการกำหนด
อำนาจหน้าที่
ขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความ
เป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล
การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย
บัญญัติ โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง
ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งอย่างน้อยต้องมี
สาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการ
สาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

(๒) การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ

(๓) การจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ตาม (๑) และ
(๒) ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ
โดยมีจำนวนเท่ากัน

ในกรณีที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่และการจัดสรรภาษีและ
อากรตาม (๑) และ (๒) ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดแล้ว คณะ
กรรมการตาม (๓) จะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะ

เวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่หรือวันที่มีการจัดสรร
ภาษีและอากร แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนด
อำนาจและหน้าที่ และการจัดสรรภาษีและอากรที่ได้กระทำไปแล้ว ทั้งนี้
ต้องคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

การดำเนินการตามวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี
และรายงานรัฐสภาแล้ว ให้มีผลใช้บังคับได้

มาตรา ๒๘๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและ
คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

โครงสร้างของ
องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น

สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดย
ตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออก
เสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี

คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการซึ่งมี
ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือ
รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น มิได้

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลัก
เกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและ
ผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการยุบสภาท้องถิ่น หรือในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่น

พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามมาตรา ๒๘๖ และต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว มิให้นำบทบัญญัติวรรคสอง วรรคสาม และวรรคหก มาใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้สมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๘๖ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การลงคะแนนเสียงตามวรรคหนึ่งต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

การเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นของประชาชน

มาตรา ๒๘๗ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้พนักงานและลูกจ้างพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๘๘ การแต่งตั้งและการให้พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีจำนวนเท่ากัน

การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษ พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๔๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา ๔๓ และมาตรา ๘๑ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

มาตรา ๒๕๐ เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

หน้าที่ในการ
จัดการท้องถิ่น

(๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

หมวด ๑๐

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ส่วนที่ ๑

การแสดงผลการทรัพย์สินและหนี้สิน

ผู้มีหน้าที่
ต้องยื่นบัญชี
แสดงรายการ
ทรัพย์สินและ
หนี้สิน

มาตรา ๒๕๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตลอดจนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรา ๒๕๒ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตาย ในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาท หรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

มาตรา ๒๕๓ เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า

บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบ โดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่

กำหนดระยะเวลา
การยื่นบัญชีฯ

การลงลายมือชื่อ
กำกับบัญชีฯ และ
เอกสารประกอบ

การเปิดเผยบัญชีฯ
และเอกสารประกอบ

วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

การตรวจสอบ
ทรัพย์สินและ
หนี้สินและการ
จัดทำรายงาน

มาตรา ๒๕๔ ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบ ไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรการลงโทษ
ผู้จงใจไม่ยื่น
บัญชีฯ

มาตรา ๒๕๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและ

เอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕๖ บทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วยโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา ๒๕๗ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มียกยัดต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖

การแต่งตั้ง
คณะกรรมการ
ป.ป.ช.

คุณสมบัติและ
ลักษณะต้องห้าม
ของกรรมการ ป.ป.ช.

การสรรหา และ
การเลือกกรรมการ
ป.ป.ช.

การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดย
อนุโลม ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาล
รัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของ
รัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน ผู้แทนพรรค
การเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน
ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน เป็นกรรมการ

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

วาระการดำรง
ตำแหน่งและการ
พ้นจากตำแหน่ง
ของกรรมการ
ป.ป.ช.

มาตรา ๒๕๘ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
มีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และ
ให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งพ้นจาก
ตำแหน่งตามวาระ ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้ง
ใหม่จะเข้ารับหน้าที่

การสรรหาและ
การเลือก
กรรมการ
ป.ป.ช.แทน
ตำแหน่งที่ว่าง

การพ้นจากตำแหน่ง การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่างให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๐
และมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การให้กรรมการ
ป.ป.ช.พ้นจาก
ตำแหน่ง

มาตรา ๒๕๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอ
ต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง อย่างร้ายแรง และขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้

มติของวุฒิสภาให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

มาตรา ๓๐๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำการตามวรรคหนึ่งเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน และให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อพิจารณาพิพากษา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหา จะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว

มาตรา ๓๐๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเข้าใจเสนอต่อวุฒิสภาตามมาตรา ๓๐๕

การร้องขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณากรณีกรรมการ ป.ป.ช. ร้ายผิดปกติทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๒) ได้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเข้าใจไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๓๐๘

(๓) ได้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำ ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตาม กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้

(๕) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี และนำรายงาน นั้นออกพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ และมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับการ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย โดยอนุโลม

หน่วยธุรการของ
คณะกรรมการ
ป.ป.ช.

มาตรา ๓๐๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติมีหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและวุฒิสภา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ ๓

การถอดถอนจากตำแหน่ง

มาตรา ๓๐๓ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

การถอดถอน
จากตำแหน่ง

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(๒) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริต

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง
ขอให้ถอดถอน

มาตรา ๓๐๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๓๐๓ ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน

การถอดถอน
สมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

กระบวนการไต่สวน
และการทำรายงาน

มาตรา ๓๐๕ เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว

เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าขอกกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่เพียงใด พร้อมทั้งระบุเหตุแห่งการนั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าขอกกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดเป็นเรื่องสำคัญ จะแยกทำรายงานเฉพาะ

ข้อนั้นส่งไปให้วุฒิสภาพิจารณาไปก่อนก็ได้

ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่า ข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าว ผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติ และให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๐๖ และอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แต่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป

ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งให้ตามวรรคสี่ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้อัยการสูงสุดแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุนข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและอัยการสูงสุดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนฝ่ายละเท่ากัน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทน ก็ได้

มาตรา ๓๐๖ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๓๐๕ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ส่งรายงานให้นอกสมัยประชุม ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ เพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

การออกเสียง
ลงคะแนนและ
มติให้ถอดถอน

มาตรา ๓๐๗ สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงคะแนน ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ผลของการ
ถูกถอดถอน

ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอน และให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลาห้าปี

มติของวุฒิสภาตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด และจะมีกรร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนที่ ๔

การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การดำเนินคดีอาญา
กับผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง

มาตรา ๓๐๘ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายรอยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนด้วย

มาตรา ๓๐๕ ผู้เสียหายจากการกระทำตามมาตรา ๓๐๔ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๐๑ (๒) ได้ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

สิทธิของผู้เสียหาย

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๑๐ ในการพิจารณาคดี ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และอาจได้สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

การพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยโดยอนุโลม

บทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๑๖๗ มิให้นำมาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา ๓๑๑ การพิพากษาคดีให้ถือเสียงข้างมาก โดยผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือพร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ

การพิพากษาคดีและการทำความเข้าใจ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ชื่อผู้ถูกกล่าวหา
- (๒) เรื่องที่ถูกกล่าวหา

- (๓) ข้อกล่าวหาและสรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา
- (๔) เหตุผลในการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
- (๕) บทบัญญัติของกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง
- (๖) คำวินิจฉัยคดี รวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง
ถ้ามี

คำสั่งและคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองให้เปิดเผยและเป็นที่สุด

หมวด ๑๑

การตรวจเงินแผ่นดิน

การตรวจเงินแผ่นดิน

มาตรา ๓๑๒ การตรวจเงินแผ่นดิน ให้กระทำโดยคณะกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง

การแต่งตั้ง
คณะกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดิน

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วยประธานกรรมการ
คนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำ
ของวุฒิสภา จากผู้มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน
การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง และด้านอื่น

หน่วยราชการของ
คณะกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดิน

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน่วยราชการของคณะกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระ โดยมีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชา
ขึ้นตรงต่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

การแต่งตั้งผู้ว่าการ
ตรวจเงินแผ่นดิน

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามคำแนะนำ
ของวุฒิสภา จากผู้มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน

การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง หรือด้านอื่น

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
ประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

กรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละหกปีนับ
แต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว
วาระการดำรงตำแหน่ง
ของกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดิน

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหาและการเลือก และการพ้นจาก
ตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวม
ทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

การกำหนดคุณสมบัติและวิธีการเลือกบุคคลซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็น
กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน จะต้องเป็นไปเพื่อให้ได้
บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีความซื่อสัตย์สุจริต และเพื่อให้ได้หลัก
ประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว

หมวด ๑๒

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๑๓ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำก็ได้ก็แต่โดย
หลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

การแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญ

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก

วุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะเสนอมิได้

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๑๔ ให้คณะกรรมการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะกรรมการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

สถานภาพของ
คณะกรรมการ

ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดตามมาตรา ๓๒๓ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่คณะกรรมการด้วย และให้คณะกรรมการที่เหลืออยู่ทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมีให้นำมาตรา ๒๐ วรรคสาม และมาตรา ๒๔ วรรคสาม มาใช้บังคับ และให้คณะกรรมการเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานเป็นการชั่วคราว

มาตรา ๓๑๕ นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ และให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ จนถึงวันที่ครบสี่ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๒) แล้วแต่กรณี

สถานะของ
สภาผู้แทนราษฎร
และวุฒิสภา

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

สถานภาพของ
สมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร

นี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่

สถานภาพของ
สมาชิกวุฒิสภา

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๓) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง และสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม

การเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภา
คราวแรก

ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในคราวแรก ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง

(๒) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ ให้ดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แต่อย่างไร้กฎหมายดังกล่าวให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้แทนที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยให้ใช้คำว่า “สมาชิกวุฒิสภา” แทนคำว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ทุกแห่งและให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา ๓๑๕ เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว และในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบที่จำเป็นขึ้นให้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้นขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตาม (๒) ให้กระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่วันครบสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และมีให้ดำเนินการเลือกตั้งในวันเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔

มาตรา ๓๑๖ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภา

สถานภาพ
ของประธานและ
รองประธานสภา
ผู้แทนราษฎร
และผู้นำฝ่ายค้าน
ในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

สถานภาพของ
ประธานและ
รองประธาน
วุฒิสภา

ให้ประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าอายุของวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ จะสิ้นสุดลงหรือพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระตามมาตรา ๓๒๓

สถานภาพของ
คณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะกรรมการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

สถานะของข้อบังคับ
การประชุมสภา

ให้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา และข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา ซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ และให้ข้อบังคับการประชุมดังกล่าวสิ้นผลลงเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง แล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคหนึ่ง สิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเป็นกรณีตามมาตรา ๓๒๓

(๒) เมื่อมีการตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกินสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๓) เมื่อมีการตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกินสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้

สถานภาพของ
คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๓๑๖ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ มาใช้บังคับกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง หรือกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๒๔ แล้วแต่กรณี และถ้าไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงตามที่กำหนด ก็ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีดังกล่าว พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๒๔ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๒๔ แล้วแต่กรณี พ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๒๐๑ มาตรา ๒๐๒ มาตรา ๒๐๓ มาตรา ๒๐๔ มาตรา ๒๐๖ (๒) (๓) และ (๖) มาตรา ๒๐๘ มาตรา ๒๑๕ วรรคสี่ และมาตรา ๒๑๖ (๕) มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตามมาตรา

มาตรา ๑๑๘ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ เป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา ๒๗๔ และการเลือกตั้งกรรมการตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

สถานภาพของ
คณะกรรมการ
ตุลาการศาลยุติธรรม

ภายในสามปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการทั้งหลายอันจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญนี้

การเลือกกรรมการ
การเลือกตั้งในวาระ
เริ่มแรก

มาตรา ๓๑๕ ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาคำเนินการเลือกกรรมการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๓๖ ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับ

ในวาระเริ่มแรก ในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด ให้คณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการเลือกตั้ง มีจำนวนเก้าคน ประกอบด้วยอธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน เป็นกรรมการ

ในกรณีที่ยังมิได้มีการประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีผลใช้บังคับ

สถานภาพของ
คณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๒๐ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง

ในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๗ ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

ในระหว่างที่ยังไม่มีศาลปกครองสูงสุด มิให้นำมาตรา ๒๕๕ (๒) มาใช้บังคับ และให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกสิบสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลตามมาตรา ๒๕๕ (๑) (๓) และ (๔)

มาตรา ๓๒๑ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญนี้แล้วแต่กรณี จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องกระทำภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คณะกรรมการและ
สำนักงาน ป.ป.ช.
ชั่วคราว

และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ

ในวาระเริ่มแรก ในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม มีจำนวนสิบสี่คน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน และผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน เป็นกรรมการ

การดำรงตำแหน่ง
ของกรรมการการ
เลือกตั้ง ผู้ตรวจ
การแผ่นดิน
ของรัฐสภา
กรรมการสิทธิ
มนุษยชนแห่งชาติ
ตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญ
กรรมการ ป.ป.ช.
และกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดิน
ในวาระเริ่มแรก

มาตรา ๓๒๒ ในวาระเริ่มแรก กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่วุฒิสภากตามตรา ๓๑๕ วรรคสาม มีมติเลือก ให้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าว และเพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นคราวแรกโดยวุฒิสภาซึ่งเลือกตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้เพียงวาระเดียว มาใช้บังคับ

การถอดถอน
ผู้ดำรงตำแหน่ง
ต่าง ๆ ในกรณี
ที่ยังไม่มีการ
เลือกตั้งวุฒิสภา

ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภากตามรัฐธรรมนูญนี้ การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นมติของที่ประชุมร่วมของสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภากตามตรา ๓๑๕ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๕ (๑๔) มาตรา ๑๑๘ (๑๐) มาตรา ๑๓๓ (๘) มาตรา ๑๔๑ (๕) มาตรา ๑๖๘ (๓) มาตรา ๒๑๖ (๘) มาตรา ๒๖๐ (๖) มาตรา ๒๕๕ มาตรา ๓๐๓ มาตรา ๓๐๔ และมาตรา ๓๐๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒๓ ภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับ โดยในระหว่างเวลาดังกล่าวจะยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแต่การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งยังไม่แล้วเสร็จทุกฉบับ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้วเสร็จทุกฉบับ หรือเป็นกรณีตามมาตรา ๓๒๔ ในกรณีนี้ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๒) ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งทุกฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตาม (๑) ให้วุฒิสภำพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภำได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

การดำเนินการ
พิจารณาและให้
ความเห็นชอบ
ร่างพ.ร.บ.ประกอบ
รัฐธรรมนูญฯ

(๓) ในกรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งทุกฉบับให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตาม (๑) หรือ (๒) ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว และให้นำมาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๔ มาใช้บังคับกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวโดยอนุโลม

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วหรือถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วตามมาตรา ๕๓ ให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๕๓ โดยพลัน และมีให้นำกำหนดเวลาตามมาตรา ๕๓ มาใช้บังคับ

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๕ เฉพาะส่วนที่ว่าด้วยร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน มาใช้บังคับกับการเสนอและการพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสอง (๑) และ (๒)

ในการดำเนินการตามมาตรา ๕๓ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๘ มาใช้บังคับ

มาตรา ๓๒๔ ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา

๓๒๓ พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวทุกฉบับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๓๒๓ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๓๑๕ ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีตามมาตรา ๓๒๓

(๒) ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณา และให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง และให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งดังกล่าวโดยให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา ๓๑๕ เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว และในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบที่จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้นขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และยังไม่มีการพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง ครบทุกฉบับ ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

ดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ที่ยังไม่ได้ตราขึ้นตามมาตรา ๓๒๓ โดยให้เริ่มนับกำหนดเวลานับแต่วันเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เป็นต้นไป และ ให้นำความใน (๒) และมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อยกเว้นสำหรับ
การเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร
ทั่วไปครั้งแรก

มาตรา ๓๒๕ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็น การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำ กำหนดเวลาตามมาตรา ๑๐๗ (๔) มาใช้บังคับ

สาระสำคัญของ
กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและสมาชิก
วุฒิสภา

มาตรา ๓๒๖ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง และการอำนวยความสะดวก ในการไปเลือกตั้ง

(๒) การให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๕ วรรคสอง ออกเสียง ลงคะแนน

(๓) การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ การตรวจสอบและการคัดชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ซ้ำกันออกจากการสมัครรับ เลือกตั้ง และการประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งอยู่ในบัญชีรายชื่อ

(๔) การกำหนดแบบบัตรเลือกตั้งซึ่งต้องมีที่สำหรับทำเครื่องหมาย ว่าไม่ลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการประกาศจำนวนผู้ไม่ ประสงค์จะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(๕) การสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการ แนนำผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยรัฐ รวมทั้งวิธีการแนะนำผู้สมัคร

รับเลือกตั้งโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเองหรือบุคคลอื่นที่อาจ
กระทำได้

(๖) การจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การแต่งตั้ง
สมุหบัญชีเลือกตั้งโดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง การตรวจสอบและการประกาศ
ผลการตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(๗) การนับคะแนนและการประกาศผลการนับคะแนนในการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้ง ซึ่งต้องกระทำโดย
เปิดเผย ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียว เว้นแต่เป็นกรณีที่มี
ความจำเป็นเฉพาะท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้

(๘) การนับคะแนนและการประกาศผลการนับคะแนนในการ
เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

(๙) การประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งจากผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ
บัญชีรายชื่อ และการเลื่อนผู้มีรายชื่ออยู่ในลำดับถัดไปขึ้นมาแทนผู้ได้รับเลือก
ตั้งจากผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อซึ่งพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๓๒๗ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมาย
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง อย่างน้อยต้องมีสาระ
สำคัญดังต่อไปนี้

(๑) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๒) การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอย่างน้อย
ต้องประกอบด้วยเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง การจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ
เลือกตั้ง และการนับคะแนนใหม่

สาระสำคัญของ
กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วย
คณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

(๓) การให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) กระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๕) การดำเนินคดีในศาลโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งในความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง

(๖) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๗) การรับรองและการแต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

(๘) การจัดให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด

(๙) กำหนดเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเริ่มควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

สาระสำคัญของ
กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมือง

มาตรา ๓๒๘ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยให้กระทำโดยบุคคลตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป และการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง

(๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง

(๓) การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

(๔) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรคโดยรัฐ

(๕) การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมืองโดยรัฐ การจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง และการควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมือง

(๖) การตรวจสอบสถานะทางการเงินของพรรคการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบและการเปิดเผยที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมือง

(๗) การจัดทำบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายของพรรคการเมือง และบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง ซึ่งต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่ายประจำปีของพรรคการเมืองในทุกกรอบปีปฏิทิน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ

มาตรา ๓๒๕ ภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ

(๑) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๒) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญที่
ต้องตราให้แล้วเสร็จ
ภายในสองปี

(๓) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๔) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

(๕) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

สาระสำคัญของ
กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน
ของรัฐสภา

มาตรา ๓๓๐ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๒) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๓) คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๔) อำนาจหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

สาระสำคัญของ
กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่า
ด้วยการป้องกัน
และปราบปราม
การทุจริต

มาตรา ๓๓๑ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดลักษณะอันเป็นการร้ายผิดปกติ และการกระทำอันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่

(๒) การห้ามกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐต้องรับผิดชอบ ทั้งในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือหลังพ้นจากตำแหน่งตามเวลาที่กำหนด

(๓) ตำแหน่งและชั้นของผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ ตำแหน่งและระดับของข้าราชการ พนักงาน และผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ที่ต้องแสดง บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและที่อาจถูกถอดถอนได้ตามรัฐธรรมนูญนี้

(๔) การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแสดง ทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมทั้งเอกสารประกอบ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาและ ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินนั้นเป็นระยะ และหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยบัญชี ทรัพย์สินและหนี้สิน

(๕) วิธีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐร้ายวผิดปกติ กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ราชการ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำ การที่สื่อให้เห็นว่ามีพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งต้องระบุพฤติกรรมและมีหลักฐานหรือ เบาะแสตามสมควร

(๖) กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและทำสำนวนในกรณีที่ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองถูกกล่าวหา โดยให้คำนึงถึงฐานะของตำแหน่งซึ่งมีอำนาจ ให้คุณให้โทษในระดับสูง และการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร

(๗) กระบวนการพิจารณาของวุฒิสภาในการถอดถอนผู้ใดคนหนึ่ง ออกจากตำแหน่ง ซึ่งจะต้องเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ สาธารณะสำคัญ และการลงมติซึ่งต้องกระทำเป็นการลับ

(๘) กระบวนการไต่สวนและวินิจฉัยในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้ายวผิดปกติ กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม โดยต้องกำหนด กระบวนการให้เหมาะสมกับระดับของตำแหน่งและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา ตามสมควร

(๕) การดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

(๑๐) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานของรัฐ ต้องให้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(๑๑) การดำเนินการตามมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า เพื่อฟ้องคดี รวมทั้งอำนาจในการนำตัวผู้ถูกกล่าวหามาดำเนินคดีต่อไป

(๑๒) หลักเกณฑ์และวิธีการให้ชดเชยราคาทรัพย์สินในกรณีที่ปรากฏว่ามีการโอนหรือยกย้ายทรัพย์สิน

(๑๓) โทษที่ประธานกรรมการหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะได้รับในกรณีที่กระทำการโดยขาดความเที่ยงธรรม กระทำคามผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งต้องมีโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่กำหนดโทษนั้น ไม่น้อยกว่าสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๓๓๒ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๒) วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งต้องเป็นระบบได้สวนข้อเท็จจริงโดยยึดสำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสรุปไว้เป็นหลัก และต้องยึดถือหลักในเรื่องการฟังความทุกฝ่าย และสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา

สาระสำคัญของ
กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่า
ด้วยวิธีพิจารณา
คดีอาญาของ
ผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง

(๓) การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย เว้นแต่จะมีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ

(๔) การห้ามดำเนินคดีซ้ำหรือซ้อนกัน

(๕) การแต่งตั้งบุคคลให้ดำเนินคดีตามมาตรา ๓๐๕

(๖) การบังคับตามคำสั่งและคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๗) การอื่นอันจำเป็นเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีพิพากษาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม โดยเฉพาะความร่วมมือที่ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ต้องให้แก่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา ๓๓๓ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

สาระสำคัญของ
กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วย
การตรวจเงินแผ่นดิน

(๑) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน อันได้แก่ การวางนโยบาย การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ การเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง การกำหนดโทษปรับทางปกครอง การพิจารณาวินิจฉัยความผิดทางวินัยและงบประมาณและการคลังในฐานะที่เป็นองค์กรสูงสุด และการพิจารณาเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

(๒) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและ
ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

(๓) การจัดให้มีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระเพื่อ
ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การปฏิบัติงาน และ
การดำเนินการอื่น

กำหนดระยะเวลา
ในการดำเนินการต่าง ๆ
ในวาระเริ่มแรก

มาตรา ๓๓๔ ในวาระเริ่มแรก ให้ดำเนินการต่างๆ ดังต่อไปนี้ให้แล้ว
เสร็จภายในเวลาที่กำหนด

(๑) ให้ตรากฎหมายตามมาตรา ๖๘ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๐๐
มาตรา ๒๔๘ มาตรา ๒๗๐ มาตรา ๒๗๕ และมาตรา ๒๘๔ วรรคสองและ
วรรคสาม ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๒) ภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ตรา
กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปี
บริบูรณ์ในปีงบประมาณใด ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณา
พิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ตั้งแต่วันถัดจากวันสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบปี
บริบูรณ์ จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบหกสิบห้าปี
บริบูรณ์ และหากผู้พิพากษาอาวุโสผู้ใดผ่านการประเมินตามที่กฎหมาย
บัญญัติว่ายังมีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้จนถึง
วันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

(๓) ให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองตามมาตรา ๒๗๖ ให้แล้ว
เสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๔) ให้ดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภา
ท้องถิ่นตามมาตรา ๒๘๕ วรรคสาม ให้ครบถ้วนภายในสองปีนับแต่วัน
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๓๓๕ (๗)

มาตรา ๓๓๕ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับกรณีต่างๆ ภายใต้ง่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๕ ทั้งนี้ ให้นำไปใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

(๒) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๐ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ กฎหมายที่จะตราขึ้นจะต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญา ซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับ จนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้น จะสิ้นผล

(๓) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับ จนกว่าจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๔) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๐ และมาตรา ๒๐๕ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๕) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๖ และมาตรา ๒๔๕ วรรคสามและวรรคห้า มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และมีให้นำมาตรา

ข้อยกเว้นมิให้นำ
บทบัญญัติตาม
รัฐธรรมนูญมาใช้
บังคับเป็นการ
ชั่วคราวใน
วาระเริ่มแรก

๒๓๓ วรรคสอง มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา ๓๑๘ แต่
ทั้งนี้จะต้องดำเนินการเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน
ห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๖) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๓ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการแก้ไข
เพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว
ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๗) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๘๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้
บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือ
ผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้
จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภา
องค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว

(๘) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๘๘ วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์
ประกอบคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติม
หรือตรากฎหมายขึ้นใหม่เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว
ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๓๖ เมื่อครบห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจทำรายงานเสนอความเห็นต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่นได้

การเสนอความเห็น
เกี่ยวกับการแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
หรือกฎหมายอื่น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๕๕๐
ประธานรัฐสภา

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ดัชนีค้นเรื่อง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ดัชนีค้นเรื่อง

มาตรา

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

กระทู้

- กระทู้ถาม ๑๘๓
- กระทู้ถามด่วน ๑๘๔

การเปิดอภิปรายทั่วไป

- นายกรัฐมนตรีขอเปิดอภิปรายเพื่อรับฟังความคิดเห็น ๑๕๕, ๒๑๓
- บทเฉพาะกาล ๓๑๗
- ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ๑๕๕, ๑๘๕
- ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ๑๕๕, ๑๘๖
- อภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง ๑๕๕, ๑๘๗

การออกเสียงประชามติ

๒๑๔

ความรับผิดชอบของรัฐมนตรีต่อสภา

๒๑๒

สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

๑๘๒

การจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่

๒๓๐

การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การพิจารณาคดีและสำนวน

๓๑๐

การพิพากษาคดี

๓๑๑

ข้อกล่าวหาที่จะถูกดำเนินคดี

๓๐๘

ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

แห่งชาติ

๓๐๙

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สิน หนี้สิน

๒๔๔

การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน

๒๔๓

การลงโทษผู้จงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สิน

๒๔๕

กำหนดเวลายื่นบัญชีทรัพย์สิน

๒๔๒

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สิน

๒๔๖

ตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สิน

๒๔๑

การถอดถอนจากตำแหน่ง

กระบวนการไต่สวน พิจารณาและดำเนินการตามคำร้อง	๓๐๕
การพิจารณาถอดถอนของวุฒิสภา	๓๐๖, ๓๐๗
ตำแหน่งที่อาจถูกถอดถอน พฤติการณ์ที่จะถูกถอดถอน ผู้มีอำนาจถอดถอน บทเฉพาะกาล	๓๐๓
- กรณีที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา	๓๒๒
ผู้มีสิทธิร้องขอให้ถอดถอน และหลักเกณฑ์	๓๐๔

การปกครองส่วนท้องถิ่น

การกำหนดนโยบาย อำนาจหน้าที่ ขั้นตอนการกระจายอำนาจ	๒๘๔
การขั้สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง	๒๘๖
การจัดตั้ง กำนันตำบล	๒๘๓
การแต่งตั้งและการให้พนักงานลูกจ้างองค์กรปกครองท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง	๒๘๘
การเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	๒๘๕
คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น	๒๘๘
รัฐต้องให้ความเป็นอิสระ	๒๘๒
ราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อให้สภาท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น	๒๘๗
วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	๒๘๕
สภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น	๒๘๕
หน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๘๙
หน้าที่ส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	๒๙๐

การประชุม

คณะกรรมการธิการร่วมกัน	๑๗๕
ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการธิการสามัญ	๑๖๙
ประชุมร่วมกันของรัฐสภา	
- เรื่องที่ต้องประชุมร่วมกัน	๑๙๓
- ข้อบังคับในการประชุมร่วมกันและอัตราส่วนกรรมการธิการ	๑๙๔, ๑๙๕
ประชุมลับ	๑๘๘
ประชุมวุฒิสภาระหว่างสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือยุบสภา	๑๖๘

ประชุมสมัยวิสามัญ

- กรณีทั่วไป ๑๖๒, ๑๖๔
- เพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๓๐๖
- สมาชิกสภาเข้าชื่อร้องขอ ๑๖๓

ประชุมสมัยสามัญ

- สมัยสามัญทั่วไป ๑๕๙, ๑๖๐, ๑๖๔
- สมัยสามัญนิติบัญญัติ ๑๕๙, ๑๖๐, ๑๖๔

การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

- กรณีมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ๒๙๔
- การตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงบัญชีทรัพย์สิน ๒๙๔
- การบังคับใช้กับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ๒๙๖
- การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินต่อสาธารณะ ๒๙๓
- ตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สิน ๒๙๑
- มาตรการการลงโทษกรณีใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สิน ๒๙๕
- รายละเอียดบัญชีทรัพย์สิน หนี้สิน ๒๙๑, ๒๙๒

ข้อบังคับการประชุม

- การใช้ข้อบังคับการประชุมร่วมกัน ๑๙๔
- การดำเนินการของคณะกรรมการ ซึ่งวุฒิสภาแต่งตั้งเพื่อตรวจสอบประวัติบุคคล ๑๓๕
- การตรา ๑๕๕, ๑๕๗, ๑๕๘, ๑๘๘, ๑๙๑
- บทเฉพาะกาล ๓๑๖
- ร่างข้อบังคับการประชุมชั่วคราว ๒๖๓

ความคุ้มกัน

- การขอให้ปล่อยสมาชิกรัฐสภาในสมัยประชุม ๑๖๗
- กรรมวิธีการเลือกตั้ง, คณะ ๑๔๘
- ไม่ใช้กับการพิจารณาคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๓๑๐
- ห้ามจับกุม คမ်းขัง สมาชิกรัฐสภาระหว่างสมัยประชุม ๑๖๕
- ห้ามศาลพิจารณาคดีสมาชิกรัฐสภาระหว่างสมัยประชุม ๑๖๖

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

การแต่งตั้ง	๑๓๖
การพ้นจากตำแหน่ง	๑๔๑, ๑๔๒
การเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง	๑๔๓
การสรรหาและการเลือกตั้ง	๑๓๘
ข้อห้าม	๑๓๙
ความคุ้มกัน	๑๔๘
คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	๑๓๗
บทเฉพาะกาล	๓๑๙, ๓๒๒, ๓๓๖
วาระการดำรงตำแหน่ง	๑๔๐
องค์ประกอบ	๑๓๖
อำนาจหน้าที่	๑๔๔, ๑๔๕, ๑๔๖, ๑๔๗

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

การแต่งตั้ง	๓๑๒
การแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน	๓๑๒
การพ้นจากตำแหน่ง	๓๑๒
คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	๓๑๒
บทเฉพาะกาล	๓๒๒
วาระการดำรงตำแหน่ง	๓๑๒
หน่วยธุรการ	๓๑๒
องค์ประกอบ	๓๑๒
อำนาจหน้าที่	๓๑๒

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การแต่งตั้ง	๒๙๗, ๒๙๘
การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๓๐๒
การพ้นจากตำแหน่ง	๒๙๘, ๒๙๙
การร้องกรณีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรั่วรัวผิดปกติ	๓๐๐
คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	๒๙๗
บทเฉพาะกาล	๓๒๑, ๓๒๒, ๓๓๖

มาตรา

วาระการดำรงตำแหน่ง	๒๔๘
หน่วยธุรการ	๓๐๒
องค์ประกอบและที่มา	๒๔๗
อำนาจหน้าที่	๓๐๑

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การดำรงตำแหน่งในวาระเริ่มแรก	๓๒๒
การแต่งตั้ง	๑๔๔
คุณสมบัติ	๑๔๔
วาระการดำรงตำแหน่ง	๑๔๔
องค์ประกอบ	๑๔๔
อำนาจหน้าที่	๒๐๐
บทเฉพาะกาล	๓๒๒

คณะกรรมการสิทธิการ

การตั้ง	๑๘๔
คณะกรรมการตรวจสอบประวัติ	๑๓๕
คณะกรรมการร่วมกัน	๑๗๕
- อำนาจเรียกเอกสาร เรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริง	๑๗๕
- องค์ประชุม	๑๗๕
คณะกรรมการวิสามัญที่ประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชน	๑๔๐
คณะกรรมการสามัญ, คณะกรรมการวิสามัญ	๑๘๔
คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล	๒๔๘
บทเฉพาะกาล	๓๑๖
อัตราส่วนกรรมการของรัฐสภา	๑๔๕
อัตราส่วนกรรมการสามัญสภาผู้แทนราษฎร	๑๘๔
อำนาจหน้าที่	๑๘๔
เอกสิทธิ์	๑๘๔

คณะรัฐมนตรี

การแต่งตั้ง	๒๐๑
-------------	-----

การถวายสัตย์ปฏิญาณ	๒๐๕
การพ้นจากตำแหน่ง	๒๑๕, ๒๑๖, ๒๑๗
ข้อห้ามรัฐมนตรี	๒๐๔, ๒๐๗, ๒๐๘, ๒๐๙
คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	๒๐๖
บทเฉพาะกาล	๓๑๗
อำนาจหน้าที่	
- ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกรัฐสภา	๒๑๓
- เข้าประชุมสภาแต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน	๒๑๐
- แลกงนโยบาย	๒๑๑
- บริหารราชการแผ่นดิน	๒๐๑, ๒๑๒, ๒๑๓
- ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	๒๓๑, ๒๓๒
- เสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	๓๑๓
- เสนอร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	๑๖๙
- ให้มีการลงประชามติในปัญหาสำคัญ	๒๑๔
- ออกพระราชกำหนด	๒๑๘, ๒๒๐

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

การแต่งตั้ง	๒๕๕
การแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง	๒๖๑
การพ้นจากตำแหน่ง	๒๖๐
การสรรหาและเลือกตั้ง	๒๕๗
คำวินิจฉัย	๒๖๗
คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	๒๕๖, ๒๕๘
บทเฉพาะกาล	๓๒๐, ๓๒๒, ๓๓๖
วาระการดำรงตำแหน่ง	๒๕๕
ศาลรัฐธรรมนูญ (ตุลาการรัฐธรรมนูญ)	
องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	๒๖๗
องค์ประกอบ	๒๕๕

นายกรัฐมนตรี

การแต่งตั้ง	๒๐๑, ๒๐๒, ๒๐๓
-------------	---------------

มาตรา

การพ้นจากตำแหน่ง	๒๑๕, ๒๑๖
ข้อห้าม	๒๐๔, ๒๐๗, ๒๐๘, ๒๐๙
คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	๒๐๑, ๒๐๖
บทเฉพาะกาล	๓๑๗
วาระการดำรงตำแหน่ง	๒๑๕, ๒๑๖
อำนาจหน้าที่	
- แลกเปลี่ยนนโยบาย	๒๑๑
- บริหารราชการแผ่นดิน	๒๐๑, ๒๑๓

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

กระจายรายได้อย่างเป็นธรรม	๘๓
กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง	๗๘
คุ้มครองและพัฒนาเด็ก ส่งเสริมความเสมอภาคชายหญิง	๘๐
จัดการศึกษาอบรม	๘๑
จัดกำลังทหารเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ	๗๒
จัดทำมาตรฐานจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พนักงานของรัฐ	๗๗
จัดระบบถือครองที่ดิน จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม	๘๔
จัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง	๗๗
ดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมาย คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ	๗๕
เป็นแนวทางในการตรากฎหมาย และกำหนดนโยบาย	๘๘
พิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช	๗๑
สงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการผู้ด้อยโอกาส	๘๐
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	๗๖
ส่งเสริมการสาธารณสุข	๘๒
ส่งเสริมระบบสหกรณ์	๘๕
ส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ	๗๔
ส่งเสริมให้ประชากรมีงานทำ	๘๖
ส่งเสริมให้ประชาชนบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ	๗๙
สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี	๘๗
อุปถัมภ์พุทธศาสนาและศาสนาอื่น	๗๓

บทเฉพาะกาล (ดูรายละเอียดท้ายเล่ม)

ประธานรัฐสภา และรองฯ

อำนาจหน้าที่	๕๑
- ประกาศแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	๑๔
- ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	
- การแก้ไขกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์	๒๒
- แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	๑๘
- แต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้พ้นจากตำแหน่ง	๑๓
- เรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ	๓๐๖, ๑๖๓
- อัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์	๒๓
- อัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์	๒๓

ประธานวุฒิสภา และรองฯ

การดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง	๑๕๒
การแต่งตั้ง	๑๕๑
บทเฉพาะกาล	๓๑๖
ประธานชั่วคราว	๑๕๔
อำนาจหน้าที่	
- ดำเนินกิจการของสภาให้เป็นไปตามข้อบังคับ	๑๕๓
- ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภา	๕๑
- ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	
- แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	๓๑๒
- แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๒๔๗
- แต่งตั้งประธานและกรรมการการเลือกตั้ง	๑๓๖
- แต่งตั้งประธานและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๑๔๔
- แต่งตั้งประธานและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	๒๕๕
- แต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	๑๙๖

ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองฯ

การดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง	๑๕๒
การแต่งตั้ง	๑๕๑
บทเฉพาะกาล	๓๑๖
ประธานชั่วคราว	๑๕๕
อำนาจหน้าที่	
- ดำเนินกิจการของสภาให้เป็นไปตามข้อบังคับ	๑๕๓
- ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา	๙๑
- ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	
- แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี	๒๐๑
- แต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร	๑๒๐

ประธานองคมนตรี

ที่มา	๑๒, ๑๓, ๒๕
อำนาจหน้าที่	
- ทำหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว	๒๐, ๒๔
- ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์	๑๒
- ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	
- แต่งตั้งองคมนตรี	๑๓

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

การแต่งตั้ง	๑๔๖
คุณสมบัติ	๑๔๖
บทเฉพาะกาล	
- การดำรงตำแหน่งในวาระเริ่มแรก	๓๒๒
วาระการดำรงตำแหน่ง	๑๔๖
อำนาจหน้าที่	๑๔๗, ๑๔๘

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

การแต่งตั้งและพ้นจากตำแหน่ง	๑๒๐
คุณสมบัติและที่มา	๑๒๐

เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทน

๒๒๔

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๔

พระมหากษัตริย์

การตราพระราชกฤษฎีกา	๒๒๑
การตราพระราชกำหนด	๒๑๘
การแต่งตั้งข้าราชการในพระองค์และให้พ้นจากตำแหน่ง	๑๗
การแต่งตั้งข้าราชการระดับสูงและให้พ้นจากตำแหน่ง	๒๒๗, ๒๒๘
การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	๓๑๒
การแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๒๔๗
การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี	๒๐๑
การแต่งตั้งคณะองคมนตรี	๑๓
การแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	๒๕๕
การแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร	๑๒๐
การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	๑๘
การถอดถอนฐานันดรศักดิ์	๒๒๖
การทำหนังสือสัญญา	๒๒๔
การประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก	๒๒๒
การประกาศสงคราม	๒๒๓
การพระราชทานอภัยโทษ	๒๒๕
การยุบสภาผู้แทนราษฎร	๑๑๖
การเรียกประชุมรัฐสภา, เปิด, ปิดประชุม	๑๖๑
การเรียกประชุมสมัยวิสามัญ	๑๖๒
การสถาปนาฐานันดรศักดิ์, พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์	๑๑
การให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี	๒๑๗
ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย	๑๐
ทรงเป็นพุทธมามกะ, อัครศาสนูปถัมภก	๙
ทรงมีฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้	๘

	มาตรา
พระราชกำหนด	
การตรา	๒๑๘
พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา	๒๒๐
ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยพระราชกำหนด	๒๑๙
รัฐธรรมนูญ	
การแก้ไขเพิ่มเติม	๑๗๘, ๓๑๓
กฎหมายชั่วคราวรัฐธรรมนูญ	๖, ๒๑๙, ๒๖๔
ความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญ	๔, ๕
เมื่อไม่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใด	๗
รัฐสภา	
การตราพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	๙๒, ๙๓, ๙๔
การประชุมร่วมกันของรัฐสภา	๑๙๓
การลงมติ	๑๕๖
การออกจากตำแหน่งของสมาชิกรัฐสภาไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ทำไปแล้ว	๙๗
ประธานและรองประธาน (ดู ประธานรัฐสภาและรองฯ)	
ผู้นำฝ่ายค้าน (ดู ผู้นำฝ่ายค้าน)	
สมาชิกวุฒิสภา (ดู สมาชิกวุฒิสภา)	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ดู สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)	
สมัยประชุม	๑๕๙, ๑๖๐, ๑๖๒, ๑๖๓, ๑๖๔
องค์ประกอบ	๙๐
ร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	
กฎหมายชั่วคราวรัฐธรรมนูญไม่ได้	๖, ๒๖๒
กรณีพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบ	๙๔
กรณีสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ ในนโยบาย	๑๗๓
กรณีสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ	๑๗๘
การตกไปของร่างพระราชบัญญัติ	๑๗๗, ๑๗๘
การตราเป็นกฎหมาย	๙๒
การนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์	๙๓
การประกาศในราชกิจจานุเบกษา	๒๓๒

การพิจารณาของวุฒิสภา	๑๗๔ , ๑๗๕
การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร	๑๗๑, ๑๗๒, ๑๗๓
การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้ง	๑๗๖, ๑๗๗
การลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	๒๓๑
การเสนอ	๑๖๙, ๑๗๐, ๑๗๗
ข้อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน	๑๖๙, ๑๗๑
ข้อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี คนชรา และคนพิการ	๑๙๐
สาระสำคัญอันจำเป็นต้องมีในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	๑๙๒
ห้ามเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกับร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้ง	๑๗๗

ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ

- กรณีพระราชบัญญัติงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณ	๑๗๙
- การกระทำได้ด้วยประการใด ๆ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนในการใช้งบประมาณ	๑๘๐
- การจ่ายเงินแผ่นดิน	๑๘๑
- การแปรญัตติ	๑๘๐
- กำหนดเวลาพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา	๑๘๐

ราชอาณาจักรไทย

การปกครอง	๑
อำนาจอธิปไตย	๒
	๓

วุฒิสภา

การลงมติ	๑๕๖
จำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภา	๑๒๑
บทเฉพาะกาล	๓๑๕
องค์ประชุม	๑๕๕
อายุของวุฒิสภา	๑๓๐
สมาชิกวุฒิสภา (ดูสมาชิกวุฒิสภา)	
อำนาจหน้าที่	
- ขอเปิดอภิปรายเพื่อให้รัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง	๑๘๗

- ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	๑๘๒
- ตราข้อบังคับการประชุม (ดู ข้อบังคับการประชุม)	
- ตั้งกระทู้ถาม	๑๘๓
- ตั้งคณะกรรมการ	๑๘๔
- ถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๒๔๔
- ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติหรือส่อไป ในทางทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่	๓๐๓
- ประชุมวุฒิสภาระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง	๑๔, ๒๒, ๑๖๘
- พิจารณาถอดถอนจากตำแหน่ง	๓๐๖
- พิจารณาพระราชกำหนด	๒๑๘, ๒๒๐
- พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	๑๗๔, ๑๗๕
- พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ	๑๘๐
- เลือกกรรมการการเลือกตั้ง	๑๓๖
- เลือกกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	๓๑๒
- เลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๒๔๗
- เลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๑๔๔

ศาล

กรณีคุมขังไม่ชอบด้วยกฎหมาย	๒๔๐
การขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย	๒๓๔
การค้นในที่รโหฐาน	๒๓๘
การจัดตั้ง	๒๓๔, ๒๓๕
การจัดหาหนายจากรัฐ	๒๔๒
การจับ คุมขัง	๒๓๗
การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการตุลาการ	๒๕๔
การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษา	๒๕๑
การถวายสัตย์ปฏิญาณ	๒๕๒
การโยกย้ายผู้พิพากษา	๒๔๔
การวินิจฉัยปัญหาอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลต่าง ๆ	๒๔๘
การสอบสวน การพิจารณาคดี	๒๔๑
ข้อห้ามผู้พิพากษา	๒๕๐

มาตรา

เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทน	๒๕๓
ผู้เสียหายคดีอาญาย่อมได้รับการคุ้มครอง	๒๕๕
พยานคดีอาญาย่อมได้รับการคุ้มครอง	๒๕๔
สิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในคดีแพ่ง	๒๕๒
สิทธิได้รับค่าทดแทนกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้ทำผิด	๒๔๖, ๒๔๗
สิทธิไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง	๒๕๓
องค์คณะผู้พิพากษา	๒๓๖
อิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี	๒๕๙
อำนาจศาล	๒๓๓

ศาลทหาร

๒๘๑

ศาลปกครอง

การแต่งตั้งประธานศาลปกครองสูงสุด	๒๗๘
การแต่งตั้งเลขานุการสำนักงานศาลปกครอง	๒๘๐
การแต่งตั้งและพ้นจากตำแหน่งของตุลาการ	๒๗๗
การเลื่อนตำแหน่ง, เงินเดือน, การลงโทษ	๒๗๗
คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง	๒๕๔, ๒๗๙
ลำดับชั้นศาล	๒๗๖
หน่วยธุรการ	๒๘๐
อำนาจพิจารณาพิพากษา	๒๗๖

ศาลยุติธรรม

การแต่งตั้งและพ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษา	๒๗๓
การแต่งตั้งเลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม	๒๗๕
การเลื่อนตำแหน่ง, เงินเดือน, การลงโทษ	๒๗๓
คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม	๒๕๔, ๒๗๔
ลำดับชั้นศาล	๒๗๒
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	๒๗๒
หน่วยธุรการ	๒๗๕
อำนาจพิจารณาพิพากษา	๒๗๑

ศาลรัฐธรรมนูญ

การแต่งตั้งประธานและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	๒๕๕, ๒๖๑
การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	๒๗๐
การสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	๒๕๗
คำวินิจฉัย	๒๖๘
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ดู ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ)	
วาระการดำรงตำแหน่งประธาน	๒๕๓
วิธีพิจารณา	๒๖๔
หน่วยธุรการ	๒๗๐
องค์คณะ	๒๖๗
อำนาจหน้าที่	๔๗, ๖๓, ๙๖, ๒๖๒, ๒๖๓, ๒๖๔, ๒๖๕, ๒๖๖, ๒๙๕

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๘๓

สภาผู้แทนราษฎร

การยุบสภา	๑๑๖
การลงมติ	๑๕๖
จำนวนและที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	๙๘
บทเฉพาะกาล	๓๑๕
ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร	๑๒๐
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ดู สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)	
องค์ประชุม	๑๕๕
อายุของสภาผู้แทนราษฎร	๑๑๔
อำนาจหน้าที่	
- ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	๑๘๒
- ตราข้อบังคับการประชุม (ดู ข้อบังคับการประชุม)	
- ตั้งกระทู้ถาม	๑๘๓
- ตั้งคณะกรรมาธิการ	๑๘๔
- พิจารณาพระราชกำหนด	๒๑๘, ๒๒๐
- พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	๑๗๗, ๑๗๑

มาตรา

- พิจาราร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ๑๘๐
- พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ถูกต้อง ๑๗๖

สมาชิกวุฒิสภา

การเลือกตั้ง	๑๒๒, ๑๒๓, ๑๒๔, ๑๒๕, ๑๒๖, ๑๒๙, ๑๓๑, ๑๓๔
การปฏิญาณตน	๑๕๐
ข้อห้าม	๙๕, ๑๒๗, ๑๒๘
เข้าชื่อร้องขอว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร่ำรวยผิดปกติหรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่	๓๐๐
เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่	๓๐๔
เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทน	๒๒๙
จำนวนและที่มา	๑๒๑
บทเฉพาะกาล	๓๑๕
เป็นผู้แทนปวงชน	๑๔๙
วาระการดำรงตำแหน่ง	๑๓๐
สมาชิกภาพ	
- การพ้นจากสมาชิกภาพไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้ทำไปแล้ว	๙๗
- การวินิจฉัยสมาชิกภาพ	๙๖
- การเริ่มต้น	๑๓๒
- การสิ้นสุด	๑๓๑, ๑๓๓
เสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	๓๑๓
อำนาจหน้าที่ (ดู วุฒิสภา)	

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การเลือกตั้ง	๙๙, ๑๐๐, ๑๐๑, ๑๐๒, ๑๐๓, ๑๐๔, ๑๐๕, ๑๐๖, ๑๐๗, ๑๐๘, ๑๐๙, ๑๑๒, ๑๑๓, ๑๑๕, ๑๑๙
การปฏิญาณตน	๑๕๐
ข้อห้าม	๙๕, ๑๑๐, ๑๑๑

เข้าชื่อร้องขอว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร่ำรวยผิดปกติหรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ	๒๕๙, ๓๐๐
เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่	๓๐๔
เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทน จำนวนและที่มา	๒๒๙ ๕๘
บทเฉพาะกาล	๓๑๕, ๓๒๔
เป็นผู้แทนปวงชน	๑๔๙
วาระการดำรงตำแหน่ง	๑๑๔
สมาชิกภาพ	
- การพ้นสมาชิกภาพไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้ทำไปแล้ว	๕๗
- การวินิจฉัยสมาชิกภาพ	๕๖
- การเริ่มต้น	๑๑๗
- การสิ้นสุด	๕๗, ๑๑๘
เสนอนyddติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	๓๑๓
อำนาจหน้าที่ (ดู สมาชิกแทนราษฎร)	

สิทธิและเสรีภาพ

การรับรอง	๒๖, ๒๗
การใช้	๒๖, ๒๘
การจำกัด	๒๙, ๖๓
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๖๔, ๒๒๘
ในชีวิตและร่างกาย	๓๑

สิทธิ

ชาย หญิง มีสิทธิเท่าเทียมกัน	๓๐
เด็ก เยาวชน	๕๓
ได้รับข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ	๕๘, ๕๙
ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในคดีแพ่ง	๒๔๒
ต่อต้านโดยสันติวิธี	๖๕

	มาตรา
ในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัว	๓๔
ในทรัพย์สิน และการเวนคืนฯ	๔๘, ๔๙
บำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	๕๖
บุคคลภายนอกฟ้องคดีกรณีสมาชิกกล่าวถ้อยคำเป็นเหตุให้เสียหาย	๑๕๗
ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา	๓๒, ๓๓, ๒๔๒, ๒๔๓, ๒๔๖, ๒๔๗
ผู้บริโภค	๕๗
ผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ	๕๕
ผู้มีอายุเกินหกสิบปี และไม่มีรายได้	๕๔
ห้องหน่วยราชการ	๕๖, ๖๒
ร้องทุกข์	๖๑
ร่วมในกระบวนการพิจารณาของรัฐ	๖๐
รับการศึกษา	๔๓
รับบริการสาธารณสุข	๕๒
ให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	๓๐๔
ให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายที่กำหนดในหมวด ๓, หมวด ๕	๑๗๐
อนุรักษ์ พื้นฟูจาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะวัฒนธรรม	๔๖

เสรีภาพ

การสื่อสาร	๓๗, ๔๐
เคหสถาน	๓๕
ชุมนุมโดยสงบ	๔๔
เดินทาง เลือกถิ่นที่อยู่	๓๖
ตั้งพรรคการเมือง	๔๗
ทางวิชาการ	๔๒
นับถือศาสนา	๓๘
ประกอบอาชีพ และการเกณฑ์แรงงาน	๕๐, ๕๑
รวมกันเป็นหมู่คณะ	๔๕
เสนอข่าว	๔๑
แสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมาย	๓๙

หน้าที่ชนชาวไทย

ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของรัฐ	๗๐
ปฏิบัติตามกฎหมาย	๖๗
ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เลียกาซี ช่วยเหลือราชการ สืบสานศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	๖๕
ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๖๘
รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย	๖๖

องคมนตรี, คณะ

การถวายสัตย์ปฏิญาณ	๑๕
การพ้นจากตำแหน่ง	๑๓, ๑๖
การเลือกและแต่งตั้ง	๑๒, ๑๓
ข้อห้าม	๑๔
เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทน	๒๒๕
จำนวน	๑๒
เสนอชื่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	๑๕
บทเฉพาะกาล	๓๑๔
วาระการดำรงตำแหน่ง	๑๓, ๑๖
อำนาจหน้าที่	๑๒

เอกสิทธิ์

คุ้มครองผู้ถ่ายทอดการประชุมสภา	๑๕๘
คุ้มครองผู้ทำหน้าที่ในคณะกรรมาธิการ	๑๘๕
คุ้มครองผู้พิมพ์ ผู้โฆษณารายงานการประชุม	๑๕๘
คุ้มครองบุคคลที่ประธานอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง ในที่ประชุมสภา	๑๕๗
รัฐมนตรี	๒๑๐
สิทธิบุคคลภายนอกในการฟ้องคดี	๑๕๗
เอกสิทธิ์ไม่คุ้มครอง	๑๕๗

บทเฉพาะกาล

กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน	๓๓๔
กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส	๓๓๔
กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการ	
- ของสำนักงานศาลยุติธรรม	๓๓๔
- ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	๓๓๔
กฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอน และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๓๓๔
กฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๓๓๔
กฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๓๓๔
กฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลต่าง ๆ	๓๓๔
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ	
- ว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน	๓๒๕, ๓๓๓
- ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	๓๒๕, ๓๓๑
- ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	๓๒๓, ๓๒๖
- ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ	๓๒๕
- ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง	๓๒๓, ๓๒๗
- ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	๓๒๕, ๓๓๐
- ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	๓๒๕, ๓๓๒
- ว่าด้วยพรรคการเมือง	๓๒๓, ๓๒๘
กรรมการการเลือกตั้ง, คณะ	๓๑๕, ๓๒๒, ๓๓๖
กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, คณะ	๓๒๒
กรรมการตุลาการศาลยุติธรรม, คณะ	๓๑๘
กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, คณะ	๓๒๑, ๓๒๒, ๓๓๖
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, คณะ	๓๒๒
กรรมาธิการ, คณะ	๓๑๖
การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ	๓๒๒
ข้อบังคับการประชุม	๓๑๖
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	๓๒๑, ๓๓๕, ๓๓๖

	มาตรา
ประธานและรองประธานวุฒิสภา	๓๑๖
ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร	๓๑๖
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	๓๒๒
ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร	๓๑๖
ผู้บริหารท้องถิ่น, คณะ	๓๓๔
ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา, สมาชิก	๓๑๗, ๓๒๕
ศาลปกครอง	๓๑๕
สภาผู้แทนราษฎร, สมาชิก	๓๑๕, ๓๒๔
องคมนตรี	๓๑๔

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา

พ.ศ. ๒๕๕๑

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา

พ.ศ. ๒๕๔๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ มาตรา ๑๖๐ และมาตรา ๓๑๖ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ วุฒิสภาจึงตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๓๘ และ

(๒) ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๐

ข้อ ๔ ให้ประธานวุฒิสภารักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวางระเบียบ เพื่อปฏิบัติการตามข้อบังคับนี้

ผู้รักษาการ

หมวด ๑

การเลือกประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภา

ข้อ ๕ ในการเลือกประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาครั้งแรกให้ เลขาธิการวุฒิสภาเชิญสมาชิกผู้มีอายุสูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาเป็นประธาน ชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาคำเนินการเลือกตั้งประธานวุฒิสภา และรองประธานวุฒิสภา และเพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาคำเนินการในเรื่องอื่นที่จำเป็น จะต้องประชุมปรึกษาในการประชุมครั้งนั้นด้วย

ประธานชั่วคราว
ของที่ประชุม

การเลือกประธาน
วุฒิสภา

ข้อ ๖ ในการเลือกประธานวุฒิสภา สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อสมาชิก
ได้หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าสิบคน

ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก

ถ้ามีการเสนอชื่อสองชื่อหรือมากกว่าสองชื่อ ให้มีการลงคะแนนเลือกโดยการ
เขียนชื่อผู้ซึ่งตนประสงค์จะเลือกลงบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ แล้วให้
เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรมาลงคะแนนเป็นรายคน โดยนำซองใส่ลงในภาชนะ
ที่จัดไว้เพื่อการนั้นในการตรวจนับคะแนน ให้ประธานของที่ประชุมเชิญสมาชิกไม่น้อย
กว่าห้าคนเป็นกรรมการตรวจนับคะแนน

กรณีมีการเสนอชื่อสองชื่อ ให้ผู้ได้คะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้าได้
คะแนนสูงสุดเท่ากัน ให้เลือกใหม่อีกครั้งหนึ่ง แต่ถ้าคะแนนเท่ากันอีก ให้ใช้วิธีจับสลาก

กรณีมีการเสนอชื่อมากกว่าสองชื่อ ให้ผู้ได้คะแนนสูงสุดและมีคะแนนไม่น้อย
กว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมเป็นผู้ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้ได้คะแนนสูงสุด
มีคะแนนไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม ให้นำชื่อผู้ได้คะแนนสูงสุด
จำนวนสองลำดับแรกมาให้สมาชิกลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่ง ในการนี้ ให้ผู้ได้
คะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก แต่ถ้าคะแนนเท่ากัน ให้ใช้วิธีจับสลาก

ให้ประธานของที่ประชุมประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกต่อที่ประชุมวุฒิสภา

การเลือกรอง
ประธานวุฒิสภา

ข้อ ๗ ในการเลือกรองประธานวุฒิสภา ให้นำความในข้อ ๖ มาใช้บังคับ
โดยอนุโลม

ในกรณีที่วุฒิสภามีมติให้มีรองประธานวุฒิสภาสองคน ให้เลือกรองประธาน
วุฒิสภาคนหนึ่งก่อน แล้วจึงเลือกรองประธานวุฒิสภาคนที่สอง

การแต่งตั้ง
ประธานวุฒิสภา
และรองประธาน
วุฒิสภา

ข้อ ๘ เมื่อได้เลือกประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาแล้ว ให้เลขาธิการ
วุฒิสภาแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูล

เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาแล้วให้เลขาธิการวุฒิสภาส่งสำเนาประกาศพระบรมราชโองการไปยังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทราบด้วย

หมวด ๒

อำนาจและหน้าที่ของประธานวุฒิสภา รองประธานวุฒิสภา และเลขาธิการวุฒิสภา

ข้อ ๙ ประธานวุฒิสภามีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

อำนาจหน้าที่ของ
ประธานวุฒิสภา

(๑) ควบคุมและดำเนินกิจการของวุฒิสภา

(๒) เป็นประธานของที่ประชุม

(๓) รักษาความสงบเรียบร้อยในที่ประชุมวุฒิสภาตลอดถึงบริเวณที่ประชุมวุฒิสภา

(๔) เป็นผู้แทนวุฒิสภาในกิจการภายนอก

(๕) แต่งตั้งกรรมการเพื่อดำเนินกิจการใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อกิจการของวุฒิสภา

(๖) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่มิกฎหมายบัญญัติไว้หรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๐ รองประธานวุฒิสภามีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานวุฒิสภาในกิจการอันเป็นอำนาจและหน้าที่ของประธานวุฒิสภา หรือปฏิบัติการตามที่ประธานวุฒิสภามอบหมาย

อำนาจหน้าที่ของ
รองประธานวุฒิสภา

เมื่อประธานวุฒิสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ในกรณีที่มีรองประธานวุฒิสภาสองคน ให้รองประธานวุฒิสภาคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา ถ้าทั้งประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาคนหนึ่งไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานวุฒิสภาคนที่สองเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา

อำนาจหน้าที่ของ
เลขาธิการวุฒิสภา

ข้อ ๑๑ เลขานุการวุฒิสภามีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) นัดประชุมวุฒิสภา และนัดประชุมคณะกรรมการครั้งแรก

(๒) เชิญผู้เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุมวุฒิสภาและที่ประชุมคณะกรรมการ

ธิการเข้าปฏิบัติหน้าที่

(๓) ช่วยประธานของที่ประชุมในการควบคุมการนับคะแนนเสียง

(๔) ควบคุมการทำรายงานการประชุมทั้งปวง

(๕) ยืนยันมติของวุฒิสภาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๖) รักษาสรพเอกสารของวุฒิสภา

(๗) ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานวุฒิสภาวางไว้

(๘) กำกับดูแลการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตาม

กฎหมายและข้อบังคับอย่างมีประสิทธิภาพ

(๙) ปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นตามที่ประธานวุฒิสภามอบหมาย

หมวด ๓

การประชุมวุฒิสภา

ส่วนที่ ๑

วิธีการประชุม

การประชุมวุฒิสภา

ข้อ ๑๒ การประชุมวุฒิสภาย่อมเป็นการเปิดเผย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

ในการประชุมวุฒิสภาที่เป็นการเปิดเผย ให้นำบุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุมได้ตามระเบียบที่ประธานวุฒิสภากำหนดไว้ และถ้าประธานวุฒิสภาเห็นเป็นการสมควร จะจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางเครื่องขยายเสียง และหรือวิทยุโทรทัศน์วงจรปิด ภายในบริเวณของรัฐสภา หรือจะจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียง และหรือวิทยุโทรทัศน์ก็ได้

ในการประชุมลับ ผู้ที่จะอยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือ ณ ที่ใดในระยะเวลาที่จะฟังการประชุมได้ก็แต่เฉพาะสมาชิก รัฐมนตรีและผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุม และห้ามใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือเครื่องมือสื่อสารใดๆ ยกเว้นการบันทึกของวุฒิสภา

ข้อ ๑๓ ให้มีการประชุมวุฒิสภาครั้งแรกภายในสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมสามัญหรือวิสามัญของรัฐสภา เว้นแต่ประธานวุฒิสภาเห็นว่าไม่มีวาระที่จะพิจารณา ในกรณีเช่นนั้นให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้สมาชิกทราบล่วงหน้า

การประชุมวุฒิสภา
ครั้งแรก

การประชุมครั้งต่อไปให้เป็นไปตามกำหนดที่วุฒิสภามีมติไว้ แต่ประธานวุฒิสภาจะสั่งงดการประชุมครั้งใดก็ได้ เมื่อเห็นว่าไม่มีเรื่องที่เหมาะสมจะบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม

ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาเห็นสมควรเรียกประชุมเป็นพิเศษก็ให้เรียกประชุมได้

ข้อ ๑๔ การนัดประชุมต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เมื่อได้แจ้งนัดในที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว จึงให้ทำหนังสือนัดเฉพาะสมาชิกที่ไม่ได้มาประชุม

การนัดประชุม

การนัดประชุมให้นัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน แต่ประธานวุฒิสภาจะนัดเร็วกว่านั้นหรือนัดประชุมโดยวิธีอื่นใดก็ได้เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องด่วน

การส่งระเบียบวาระ
การประชุม

ข้อ ๑๕ ภายใต้บังคับข้อ ๕๘ ให้ส่งระเบียบวาระการประชุมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกับหนังสือนัดประชุม แต่ประธานวุฒิสภาจะส่งเพิ่มเติมอีกในเวลาใดก็ได้ตามที่เห็นว่าจำเป็นหรือสมควร

การจัดระเบียบวาระ
การประชุม

ข้อ ๑๖ การจัดระเบียบวาระการประชุม ให้จัดลำดับดังต่อไปนี้

- (๑) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- (๒) รับรองรายงานการประชุม
- (๓) กระทั่งถาม
- (๔) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
- (๕) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- (๖) เรื่องที่เสนอใหม่
- (๗) เรื่องอื่นๆ

ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุมก็ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีขอให้จัดเรื่องใดเป็นเรื่องด่วนไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุม ให้ประธานวุฒิสภาพิจารณาตามคำขอของคณะรัฐมนตรี

การเข้าประชุม

ข้อ ๑๗ ให้สมาชิกผู้มาประชุมลงชื่อในสมุดที่จัดไว้ก่อนเข้าประชุมทุกครั้ง และเมื่อมีสัญญาณให้เข้าประชุม ให้สมาชิกเข้านั่งในที่ที่จัดไว้

เมื่อประธานของที่ประชุมขึ้นบัลลังก์ ให้ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาขึ้นขึ้นจนกว่าประธานของที่ประชุมจะได้นั่งลง

กรณีไม่ครบ
องค์ประชุม

ข้อ ๑๘ เมื่อพ้นกำหนดเวลาประชุมไปสามสิบนาทีแล้ว จำนวนสมาชิกยังไม่ครบองค์ประชุม ประธานของที่ประชุมจะสั่งให้เลื่อนการประชุมไปก็ได้

ข้อ ๑๙ เมื่อถึงกำหนดเวลาประชุมหรือพ้นกำหนดเวลาประชุมไปสามสิบ นาทีแล้ว ประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาไม่อาจมาประชุมได้ ให้เลขาธิการวุฒิสภาแจ้งให้ที่ประชุมวุฒิสภาทราบ ในกรณีเช่นนี้ให้เลขาธิการวุฒิสภาขออนุมัติที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อเชิญสมาชิกผู้มีอายุสูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาดำเนินการเลือกตั้งประธานเฉพาะคราวสำหรับการประชุมครั้งนั้น โดยให้นำความในข้อ ๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนการลงคะแนนเลือกตั้งประธานเฉพาะคราวให้กระทำการเป็นการเปิดเผยตามข้อ ๖๔

ประธาน
เฉพาะคราว

ข้อ ๒๐ ในการประชุมวุฒิสภา ให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุม และต้องดำเนินการพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระการประชุมที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมวุฒิสภาจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

ลำดับการพิจารณา

ข้อ ๒๑ ผู้ใดประสงค์จะกล่าวถ้อยคำต่อที่ประชุมวุฒิสภา ให้ยกมือขึ้นพัน ศีรษะ เมื่อประธานของที่ประชุมอนุญาตแล้วจึงขึ้นขึ้นกล่าวได้ และต้องเป็นคำกล่าวกับประธานของที่ประชุม

การกล่าวถ้อยคำในที่
ประชุม

ข้อ ๒๒ ถ้ารัฐมนตรีขอแถลงหรือชี้แจงเรื่องใดต่อที่ประชุมวุฒิสภา ให้ประธานของที่ประชุมพิจารณาอนุญาต

การขอแถลง
หรือชี้แจงต่อที่
ประชุมของ
รัฐมนตรี

สมาชิกอาจซักถามเพื่อความกระจ่างแจ้งในเรื่องที่แถลงหรือชี้แจงนั้น แต่รัฐมนตรีจะไม่ตอบก็ได้ เมื่อเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ข้อ ๒๓ ประธานของที่ประชุมมีอำนาจปรึกษาที่ประชุมวุฒิสภาในปัญหาใดๆ หรือสั่งพักการประชุม เลื่อนการประชุม หรือเลิกการประชุมได้ตามที่เห็นสมควร

อำนาจของประธาน
ในที่ประชุม

ถ้าประธานวุฒิสภาลงจากบัลลังก์โดยมิได้มอบหมายให้รองประธานวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่แทน ให้เลิกการประชุม

รายงานการประชุม

ข้อ ๒๕ รายงานการประชุมวุฒิสภา เมื่อคณะกรรมการธิการตรวจรายงานการประชุมและพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับตรวจแล้ว ก่อนที่จะเสนอให้วุฒิสการับรอง ให้ทำสำเนาวางไว้สามฉบับ ณ ที่ซึ่งสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ประกาศกำหนดไว้ไม่น้อยกว่าสามวัน เพื่อให้สมาชิกตรวจดูได้

รายงานการประชุมวุฒิสภาทุกครั้งจะต้องมีรายชื่อสมาชิกที่มาประชุม ที่ลาประชุมและที่ขาดประชุม

**การขอแก้ไขเพิ่มเติม
รายงานการประชุม**

สมาชิกมีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุมวุฒิสภาดังกล่าวให้ตรงตามที่ เป็นจริงโดยยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการไม่ยอมแก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอ สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิที่จะยื่นยันคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขอให้วุฒิสภาวินิจฉัย

**การตรวจรายงาน
การประชุม**

ข้อ ๒๕ ในการตรวจรายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งใด ถ้ามีผู้ใดกล่าวด้วยคำหรือข้อความใดๆ และได้มีการถอนหรือถูกสั่งให้ถอนด้วยคำหรือข้อความนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธิการตรวจรายงานการประชุมและพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับพิจารณาว่าสมควรจะตัดด้วยคำหรือข้อความดังกล่าวออกหรือไม่ ถ้าเห็นสมควรให้ตัดออก ให้บันทึกว่า “มีการถอนคำพูด” หรือ “ถูกสั่งให้ถอนคำพูด” แล้วแต่กรณีไว้ในรายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งนั้น ส่วนด้วยคำหรือข้อความที่ตัดออก ให้บันทึกไว้ในรายงานการประชุมของคณะกรรมการธิการตรวจรายงานการประชุมและพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับด้วย

**การแก้ไขเพิ่มเติม
รายงานการประชุม**

ข้อ ๒๖ รายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งใด เมื่อได้วางสำเนาไว้เพื่อให้สมาชิกตรวจดูแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังโดยคณะกรรมการธิการตรวจรายงานการประชุม และพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับแก้ไขเพิ่มเติมเอง หรือโดยสมาชิกขอให้แก้ไขเพิ่มเติมก็ตาม ในคราวที่วุฒิสภาพิจารณารับรองรายงานการประชุม นั้น คณะกรรมการธิการจะต้องแถลงต่อที่ประชุมวุฒิสภาถึงการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว

ข้อ ๒๗ เมื่อวุฒิสภาได้รับรองรายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งใดแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน การรับรองรายงานการประชุม

รายงานการประชุมวุฒิสภาที่ได้รับรองแล้ว แต่ประธานวุฒิสภายังมิได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หรือรายงานการประชุมวุฒิสภาที่ยังมิได้มีการรับรองเพราะเหตุที่อายุของวุฒิสภาลิ้นสุดลง ให้เลขธิการวุฒิสภابันทึกเหตุนั้นไว้ และเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงานการประชุมนั้น

ข้อ ๒๘ วุฒิสภาอาจมีมติให้จัดรายงานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ แต่ให้มีบันทึกพฤติการณ์ไว้ การจกรายงานการประชุมลับ

ข้อ ๒๙ การเปิดเผยรายงานการประชุมลับ ให้เป็นไปตามมติของวุฒิสภา การเปิดเผยรายงานการประชุมลับ

ข้อ ๓๐ วุฒิสภาอาจมีมติห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ที่มีการกล่าวหรือปรากฏในการประชุมได้ ข้อความ

ข้อ ๓๑ ให้เลขธิการวุฒิสภาเป็นผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมวุฒิสภา ทั้งนี้ นอกจากรายงานการประชุมลับที่มีมติของวุฒิสภาให้เปิดเผยและข้อความที่ห้ามโฆษณาตามข้อ ๓๐ การจัดพิมพ์รายงานการประชุม

ส่วนที่ ๒

การเสนอญัตติ

ข้อ ๓๒ ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานวุฒิสภา และต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การเสนอญัตติ

ญัตติที่ไม่ต้องมี
ผู้รับรอง

ข้อ ๓๓ ญัตติตามมาตรา ๑๘๗ มาตรา ๑๘๘ และมาตรา ๓๐๔ วรรคสอง
ของรัฐธรรมนูญ และญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ไม่ต้องมีผู้รับรอง

ญัตติขอให้
คณะกรรมการ
กระทำกิจการใด ๆ

ข้อ ๓๔ ญัตติขอให้คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่ง
หรือญัตติขอให้วุฒิสภาดังคณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเพื่อ
กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ
วุฒิสภา ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ญัตติขอให้มิมติกรณี
มีปัญหาเกี่ยวกับ
อำนาจหน้าที่ของ
วุฒิสภา

ญัตติตามวรรคหนึ่ง ต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน
ข้อ ๓๕ ญัตติขอให้วุฒิสภามีมติว่ากรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ
วุฒิสภาตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ญัตติที่ไม่ต้องเสนอ
ล่วงหน้าหรือเป็น
หนังสือ

ข้อ ๓๖ ญัตติต่อไปนี้ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าหรือเป็นหนังสือ
(๑) ขอให้ปรึกษาเป็นเรื่องด่วน
(๒) ขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระการประชุม
(๓) ขอให้ลงมติตามข้อ ๒๘ หรือข้อ ๓๐
(๔) ญัตติตามข้อ ๓๗ ข้อ ๖๓ ข้อ ๖๔ ข้อ ๖๕ ข้อ ๗๑ ข้อ ๑๐๖ หรือ
ข้อ ๑๕๒

การเสนอญัตติซ้อน

(๕) ญัตติที่ประธานของที่ประชุมอนุญาตตามที่เห็นสมควร
ข้อ ๓๗ เมื่อที่ประชุมวุฒิสภากำลังปรึกษาญัตติโดยอยู่ ห้ามมิให้เสนอญัตติ
อื่นนอกจากญัตติดังต่อไปนี้
(๑) ขอแปรญัตติเฉพาะในเรื่องที่มีใ้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
(๒) ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน
หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

(๓) ขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณา หรือขอให้บุคคลใดส่งเอกสารหรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็น

(๔) ขอให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ

(๕) ขอให้เลื่อนการปรึกษา

(๖) ขอให้ปิดอภิปราย

(๗) ขอให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา

ญัตติตาม (๓) (๕) (๖) หรือ (๗) เมื่อที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็นชอบตามที่เสนอแล้ว ห้ามมิให้เสนอญัตติอื่นในข้อนี้อีก

ข้อ ๓๘ ญัตติตามข้อ ๓๗ (๖) และ (๗) ห้ามมิให้ผู้ใดเสนอในคราวเดียวกันกับการอภิปรายของตน

ข้อ ๓๙ ญัตติตามข้อ ๓๗ (๗) ห้ามมิให้เสนอ

(๑) ในการพิจารณาญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

(๒) ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(๓) ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๗๔ (๓) มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๗๙ (๓) มาตรา ๒๘๗ มาตรา ๓๐๒ และมาตรา ๓๑๒ ของรัฐธรรมนูญ

(๔) ในการพิจารณาและมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

ข้อ ๔๐ ในกรณีที่ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา ญัตติเดิมเป็นอันตกไป

กรณีญัตติเดิมตกไป

การเสนอและรับรอง
ญัตติ

ข้อ ๔๑ ญัตติที่ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ ผู้เสนอและผู้รับรองต้องลงลายมือชื่อท้ายญัตติที่เสนอ

ข้อ ๔๒ ญัตติที่ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ ให้ผู้รับรองแสดงการรับรองโดยวิธียกมือขึ้นพันศรัทธา

การแก้ไขเพิ่มเติม
ญัตติ

ข้อ ๔๓ การแก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่ประธานวุฒิสภาสั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมและได้ส่งให้สมาชิกแล้วจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุมวุฒิสภา

การถอนญัตติ

ข้อ ๔๔ ผู้เสนอญัตติอาจถอนญัตติของตนได้ก่อนถึงวันนัดประชุมพิจารณาญัตตินั้น แต่ถ้าถึงวันนัดประชุมแล้วจะถอนญัตติได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุมวุฒิสภา

การถอนและการ
แก้ไขเพิ่มเติม
คำแปรญัตติ

ข้อ ๔๕ การถอนคำแปรญัตติจะกระทำเมื่อใดก็ได้ แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำแปรญัตติจะกระทำได้เฉพาะภายในกำหนดเวลาแปรญัตติตามข้อ ๑๐๘

การถอนชื่อจากการ
เป็นผู้ร่วมเสนอญัตติ
หรือผู้รับรองญัตติ

ข้อ ๔๖ การถอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอญัตติใด หรือจากการเป็นผู้รับรองจะกระทำได้เฉพาะก่อนที่ประธานวุฒิสภาสั่งบรรจุญัตตินั้นเข้าระเบียบวาระการประชุม ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาสั่งบรรจุญัตตินั้นเข้าระเบียบวาระการประชุมแล้วจะถอนชื่อได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุมวุฒิสภา

กรณีที่ญัตติหรือ
คำแปรญัตติตกไป

ข้อ ๔๗ ญัตติหรือคำแปรญัตติใดถึงวาระพิจารณาในที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่ชี้แจงในที่ประชุมวุฒิสภา หรือผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่อยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาโดยไม่มีผู้ชี้แจงแทนในฐานะผู้รับมอบหมาย ญัตติหรือคำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป

การมอบหมายให้ชี้แจงแทนต้องมอบแก่สมาชิกและทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานของที่ประชุม

ข้อ ๔๘ ญัตติใดตกไปแล้ว ห้ามมิให้นำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนออีกในสมัยประชุมเดียวกัน เว้นแต่ประธานวุฒิสภาจะอนุญาตในเมื่อพิจารณาเห็นว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

ผลของญัตติที่ตกไป

ส่วนที่ ๓

การอภิปราย

ข้อ ๔๙ ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อนคือผู้เสนอญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอญัตติมีหลายคน ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ใช้สิทธิอภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว

ผู้ที่มีสิทธิอภิปรายก่อน

กรรมการซึ่งได้สงวนความเห็น กรรมการผู้รับมอบหมายจากกรรมการซึ่งได้สงวนความเห็น ผู้แปรญัตติซึ่งได้สงวนคำแปรญัตติหรือสมาชิกผู้รับมอบหมายจากผู้แปรญัตติ ซึ่งได้สงวนคำแปรญัตติไว้ในชั้นคณะกรรมการ ให้มีฐานะเสมือนเป็นผู้เสนอญัตติด้วย

ข้อ ๕๐ เมื่อผู้อภิปรายก่อนตามข้อ ๔๙ ได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไปจะต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายคัดค้านและฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระของฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปราย อีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้

ลำดับในการอภิปราย

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่คัดค้านย่อมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับและมีให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

ข้อ ๕๑ ถ้ามีผู้ขออภิปรายหลายคน ประธานของที่ประชุมจะให้คนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึงถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ ผู้รับรองญัตติหรือผู้รับรองคำแปรญัตติ และผู้ซึ่งยังไม่ได้อภิปรายด้วย

กรณีมีผู้ขออภิปรายหลายคน

ลักษณะการอภิปราย

ข้อ ๕๒ การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็นหรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามมิให้นำเอกสารใดๆ มาอ่านหรือนำวัตถุใดๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุมวุฒิสภา เว้นแต่ประธานของที่ประชุมจะอนุญาต แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการคัดสิทธิสมาชิกที่จะเขียนคำอภิปรายของตน และอ่านคำอภิปรายนั้นในที่ประชุมวุฒิสภา

ห้ามมิให้ผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด และห้ามมิให้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

การให้หยุดอภิปราย

ข้อ ๕๓ ถ้าประธานของที่ประชุมเห็นว่าผู้ใดได้อภิปรายพอสมควรแล้ว ประธานของที่ประชุมจะให้ผู้นั้นหยุดอภิปรายก็ได้ แม้จะมีได้ฝ่าฝืนข้อ ๕๒ ก็ตาม

การประท้วง

ข้อ ๕๔ สมาชิกผู้ใดเห็นว่าการฝ่าฝืนข้อบังคับและประสงคจะประท้วงให้ยืนและยกมือขึ้นพ้นศีรษะ ประธานของที่ประชุมจะต้องให้โอกาสผู้นั้นชี้แจง แล้วให้ประธานของที่ประชุมวินิจฉัยว่าได้มีการฝ่าฝืนข้อบังคับตามที่ประท้วงนั้นหรือไม่ คำวินิจฉัยของประธานของที่ประชุมดังกล่าวให้ถือเป็นเด็ดขาด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอภิปรายพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น และเมื่อประธานของที่ประชุมวินิจฉัยว่าการอภิปรายนั้นเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับ ผู้อภิปรายต้องถอนคำพูดตามคำสั่งของประธานของที่ประชุม

การถอนคำพูด

ข้อ ๕๕ ผู้อภิปรายอาจถอนคำพูดของตนได้เอง หรือเมื่อมีผู้ประท้วงหรือตามคำสั่งของประธานของที่ประชุมตามข้อ ๕๔

ข้อ ๕๖ การอภิปรายเป็นอันยุติ เมื่อ

การยุติการอภิปราย

(๑) ไม่มีผู้ใดอภิปราย

(๒) ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติให้ปิดอภิปราย

(๓) ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา

ข้อ ๕๗ ในกรณีที่ประธานของที่ประชุมพิจารณาเห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว จะขอให้ที่ประชุมวุฒิสภาวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้

การปิดอภิปราย

ข้อ ๕๘ เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดอภิปรายอีก นอกจากในกรณีที่ที่ประชุมวุฒิสภาจะต้องลงมติในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ จึงให้ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อน อภิปรายสรุปได้อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติ เมื่อการอภิปรายได้สิ้นสุดแล้ว ให้ประธานของที่ประชุมให้สัญญาณแจ้งสมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ

การอภิปรายสรุป

ข้อ ๕๙ ประธานของที่ประชุมอาจอนุญาตให้รัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมวุฒิสภาประกอบการอภิปรายของรัฐมนตรีก็ได้

การอนุญาตให้บุคคลใด ๆ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริง

ข้อ ๖๐ ถ้าประธานของที่ประชุมให้สัญญาณด้วยการเคาะค้อนหรือยื่นขึ้นให้ผู้ที่กำลังพูดอยู่หยุดพูดและนั่งลงทันที และให้ทุกคนนั่งฟังประธานของที่ประชุม

การให้สัญญาณด้วยการเคาะค้อนหรือยื่นขึ้นของประธานที่ประชุม

ในกรณีอ่านพระบรมราชโองการ หรือกระแสพระราชดำรัส ให้ผู้อยู่ในที่ประชุมวุฒิสภานั่งฟังด้วยอาการสำรวมตลอดเวลาที่อ่าน

ส่วนที่ ๔

การลงมติ

ข้อ ๖๑ ในกรณีที่จะต้องมิมติของวุฒิสภา ให้ประธานของที่ประชุมขอให้ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติ

การลงมติ

คะแนนเสียงข้างมาก
และการออกเสียง
ชี้ขาด

ข้อ ๖๒ เสียงข้างมากตามมาตรา ๑๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ในกรณีความเห็น
ของที่ประชุมวุฒิสภามีสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากกว่า และใน
กรณีความเห็นของที่ประชุมวุฒิสภามีเกินสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่าย
ที่มากที่สุด

การออกเสียงชี้ขาดของประธานของที่ประชุม ให้กระทำการเปิดเผยโดย
จะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

การออกเสียง
ลงคะแนน

ข้อ ๖๓ ภายใต้บังคับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การออกเสียงลงคะแนน
ให้กระทำการเปิดเผย เว้นแต่เมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือสมาชิกเสนอญัตติ
โดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนขอให้กระทำการลับ จึงให้ลงคะแนนลับ แต่ถ้า
มีสมาชิกคัดค้านและมีผู้รับรองมากกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกในที่ประชุม
วุฒิสภาก็ให้ลงคะแนนโดยเปิดเผย

วิธีออกเสียงลง
คะแนนเปิดเผย

ข้อ ๖๔ การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด

(๒) ยกมือขึ้นพันศีรษะพร้อมกับแสดงบัตรลงคะแนน ผู้เห็นด้วยให้แสดงบัตร
ลงคะแนนสีน้ำเงิน ผู้ไม่เห็นด้วยให้แสดงบัตรลงคะแนนสีแดง ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้
แสดงบัตรลงคะแนนสีขาว โดยบัตรลงคะแนนดังกล่าวให้สมาชิกลงลายมือชื่อและ
หมายเลขประจำตัวสมาชิกกำกับไว้ด้วย

(๓) เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนตาม
วิธีที่ประธานของที่ประชุมกำหนด

(๔) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมวุฒิสภาเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยนั้นให้ใช้วิธีตาม (๑) จะใช้วิธีตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ได้ต่อเมื่อสมาชิกเสนอญัตติและที่ประชุมวุฒิสภาอนุมัติ หรือเมื่อมีการนับคะแนนเสียงใหม่ตามข้อ ๗๑

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยตาม (๑) ให้ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนได้จนกว่าประธานของที่ประชุมจะได้สั่งปิดการออกเสียงลงคะแนน

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยตาม (๒) ให้ประธานของที่ประชุมสั่งให้เจ้าหน้าที่ไปรับบัตรลงคะแนนจากสมาชิกมาเพื่อดำเนินการตรวจนับคะแนนต่อไป

ข้อ ๖๕ การออกเสียงลงคะแนนลับมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด

(๒) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ผู้เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมายถูก (✓) ผู้ไม่เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมายกากบาท (x) ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้เขียนเครื่องหมายวงกลม (o)

(๓) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมวุฒิสภาเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนลับตาม (๑) ให้ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนได้จนกว่าประธานของที่ประชุมจะได้สั่งปิดการออกเสียงลงคะแนน

เมื่อจะมีการออกเสียงลงคะแนนลับตาม (๒) ให้สมาชิกนั่งลงในที่ที่จัดไว้และให้ประธานของที่ประชุมสั่งให้เจ้าหน้าที่แจกกระดาษและซองให้แก่สมาชิกทุกคนและเมื่อสมาชิกเขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองแล้ว ให้ประธานของที่ประชุมสั่งให้เจ้าหน้าที่ไปรับมาเพื่อส่งให้แก่กรรมการตรวจนับคะแนนดำเนินการต่อไป และในการตรวจนับคะแนน ให้ประธานของที่ประชุมเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าคนเป็นกรรมการตรวจนับคะแนน

วิธีออกเสียง
ลงคะแนนลับ

ข้อ ๖๖ ก่อนออกเสียงลงคะแนนลับ ให้ประธานของที่ประชุมให้สัญญาณแจ้งสมาชิกทราบเพื่อพร้อมที่จะออกเสียงลงคะแนนลับ

ลำดับการลงมติ

ข้อ ๖๗ ลำดับการลงมตินั้น ให้ลงมติในญัตติสุดท้ายก่อนแล้วย้อนเป็นลำดับไปหาญัตติต้น แต่มีให้ถือว่าความผิดพลาดในการเรียงลำดับดังกล่าวมานี้เป็นเหตุให้มติที่ได้ลงคะแนนและนับคะแนนเสร็จแล้วเป็นอันเสียไป

การรวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ

ข้อ ๖๘ ประธานของที่ประชุมมีอำนาจสั่งให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ เว้นแต่ที่ประชุมวุฒิสภาจะมีมติเป็นอย่างอื่น

การเข้ามาในที่ประชุมระหว่างการออกเสียงลงคะแนน

ข้อ ๖๙ สมาชิกซึ่งเข้ามาในที่ประชุมวุฒิสภาระหว่างการออกเสียงลงคะแนน ในกรณีออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยตามข้อ ๖๔ (๑) หรือออกเสียงลงคะแนนลับตามข้อ ๖๕ (๑) อาจลงคะแนนได้ก่อนประธานของที่ประชุมสั่งปิดการออกเสียงลงคะแนน ในกรณีออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยโดยวิธีอื่นอาจลงคะแนนทางฝ่ายที่ยังนับคะแนนเสียงไม่เสร็จได้ หรือในกรณีออกเสียงลงคะแนนลับโดยวิธีอื่นอาจลงคะแนนได้ก่อนประธานของที่ประชุมสั่งให้นับคะแนนเสียง

การประกาศมติ

ข้อ ๗๐ เมื่อได้นับคะแนนเสียงเสร็จแล้ว ให้ประธานของที่ประชุมประกาศมติต่อที่ประชุมวุฒิสภาทันที ในกรณีเรื่องใดรัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้กำหนดไว้ว่า มติจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงถึงจำนวนเท่าใด ก็ให้ประกาศด้วยว่าคะแนนเสียงถึงจำนวนที่กำหนดไว้นั้นหรือไม่

การขอนับคะแนนเสียงใหม่

ข้อ ๗๑ ในการนับคะแนนเสียงครั้งใด ถ้าคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่ ก็ให้มีการนับใหม่

การนับคะแนนเสียงใหม่ดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้เปลี่ยนวิธีลงคะแนนเป็นวิธีดังกล่าวตามข้อ ๖๔ หรือข้อ ๖๕ ซึ่งอยู่ในลำดับถัดไป แล้วแต่กรณี เว้นแต่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับที่กำหนดวิธีลงคะแนนไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

เมื่อได้มีการนับคะแนนเสียงโดยวิธีดังกล่าวในข้อ ๖๔ (๓) แล้ว จะขอให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่อีกมิได้

ข้อ ๗๒ ผู้ใดไม่มีผู้คัดค้านให้ประธานของที่ประชุมตามที่ประชุมวุฒิสภาว่ามีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็นชอบด้วยญัตตินั้น

ญัตติที่ไม่มีผู้คัดค้าน
หรือไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ญัตติที่เป็นร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องอื่นใดที่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้กำหนดให้ที่ประชุมวุฒิสภาวินิจฉัยโดยการออกเสียงลงคะแนน

ข้อ ๗๓ ให้เลขาธิการวุฒิสภาจัดทำบันทึกการลงมติการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกการลงมติดังกล่าวไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่กรณีการออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

การจัดทำบันทึกการออกเสียงลงคะแนน

หมวด ๔

กรรมาธิการ

ข้อ ๗๔ ให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้นเพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

คณะกรรมการสามัญ

คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาจะกระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ได้ต่อเมื่อที่ประชุมวุฒิสภามอบหมาย

คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาแต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการ
จำนวนไม่เกินสิบเจ็ดคน และให้มีจำนวนสิบหกคณะ ดังนี้

- (๑) คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
- (๒) คณะกรรมการการคมนาคม
- (๓) คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน
- (๔) คณะกรรมการการต่างประเทศ
- (๕) คณะกรรมการการทหาร
- (๖) คณะกรรมการการท่องเที่ยวและการกีฬา
- (๗) คณะกรรมการการบริหารและการยุติธรรม
- (๘) คณะกรรมการการปกครอง
- (๙) คณะกรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม
- (๑๐) คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
- (๑๑) คณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรม
- (๑๒) คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม
- (๑๓) คณะกรรมการการสาธารณสุข
- (๑๔) คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ
- (๑๕) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม
- (๑๖) คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและพิจารณาเปิดเผยรายงาน

การประชุมลับ

หากมีความจำเป็นวุฒิสภาจะตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาเพิ่ม
ขึ้นอีกเมื่อใดก็ได้ คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาที่ตั้งเพิ่มขึ้นดังกล่าว จะมี
จำนวนกรรมการเท่าใดให้เป็นไปตามที่วุฒิสภากำหนด

สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาได้ไม่เกินสองคณะ

ข้อ ๗๕ ให้วุฒิสภาดั้งคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่เกินยี่สิบเอ็ดคน เพื่อทำหน้าที่พิจารณาญัตติและเรื่องอื่นๆ ที่เข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภา และในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการของวุฒิสภา ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิก และให้มีระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ตลอดอายุของวุฒิสภา

คณะกรรมการ
วิสามัญกิจการ
วุฒิสภา

การตั้งกรรมการวิสามัญตามวรรคหนึ่ง ให้ตั้งจากประธานคณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อ ๗๔ ทุกคณะ และจากบุคคลที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อ มีจำนวนไม่เกินสองคน จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ

ข้อ ๗๖ ในการเลือกตั้งคณะกรรมการ สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้โดยไม่จำกัดจำนวน การเสนอชื่อนั้นให้เสนอได้ครั้งละหนึ่งชื่อหรือจะเสนอครั้งละหลายชื่อก็ได้ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน

การเลือกตั้ง
คณะกรรมการ

ในการเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญ ให้เลือกจากบุคคลที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อมีจำนวนไม่เกินหนึ่งในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ

การเลือกตั้ง
กรรมการวิสามัญ

การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะกรรมการ ให้เป็นไปตามวิธีที่ประธานของที่ประชุมกำหนด

ข้อ ๗๗ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมวุฒิสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

องค์ประชุมของ
คณะกรรมการ

- ตำแหน่งต่าง ๆ
ในคณะกรรมการ
- ข้อ ๘๘ ให้คณะกรรมการแต่ละคณะเลือกตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ และตำแหน่งอื่นตามความจำเป็นจากกรรมการในคณะนั้น ๆ
- ให้กรรมการผู้มีอายุสูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมของคณะกรรมการเป็น ประธานชั่วคราวของที่ประชุมเพื่อดำเนินการตามวาระหนึ่ง
- ผู้ช่วยเลขานุการ
ประจำคณะ
กรรมการ
- ให้มีผู้ช่วยเลขานุการคนหนึ่งประจำคณะกรรมการแต่ละคณะ โดยให้คณะกรรมการ แต่งตั้งจากรายชื่อข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ตามบัญชีรายชื่อที่ เลขาธิการวุฒิสภาจัดทำเสนอ
- การตั้งคณะอนุ
กรรมการ
- คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาอันอยู่ใน อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตามแต่จะมอบหมายได้ และให้นำข้อบังคับว่าด้วย กรรมการมาใช้บังคับโดยอนุโลม
- การเรียกเอกสาร
หรือบุคคลมาชี้แจง
- ข้อ ๘๙ การออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาอยู่ตามมาตรา ๑๘๕ วรรคสองและวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ให้ทำเป็น หนังสือลงลายมือชื่อประธานคณะกรรมการ
- การนัดประชุม
คณะกรรมการ
- การนัดประชุมคณะกรรมการนอกจากครั้งแรก ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ เลขานุการคณะกรรมการหรือผู้ทำหน้าที่แทนเลขานุการคณะกรรมการ
- ผู้มีสิทธิเข้าฟัง
การประชุม
คณะกรรมการ
- ข้อ ๘๐ สมาชิก รัฐมนตรี ผู้ซึ่งรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย และ ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ มีสิทธิเข้าฟังการประชุมคณะกรรมการ
- ในกรณีประชุมลับผู้ที่เข้าฟังการประชุมได้ต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชุม และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

ข้อ ๘๑ ภายใต้บังคับข้อ ๘๐ ผู้เสนอญัตติ รัฐมนตรีและผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมาย มีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการได้ตลอดเรื่อง ส่วนผู้แปรญัตติมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นได้เฉพาะที่แปรญัตติไว้

การชี้แจงแสดง
ความเห็นในที่
ประชุม
คณะกรรมการ

การชี้แจงแสดงความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติอาจมอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกอื่นกระทำการแทนได้ โดยยื่นต่อประธานคณะกรรมการ

ข้อ ๘๒ ให้เลขาธิการวุฒิสภาประกาศกำหนดการประชุมคณะกรรมการไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และมีหนังสือนัดผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติให้มาชี้แจงประกอบญัตติหรือคำแปรญัตติ แล้วแต่กรณี หากเรื่องใดจะก่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นกฎหมายหรือเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินต้องแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

การประกาศและ
แจ้งกำหนด
การประชุม
คณะกรรมการ

ข้อ ๘๓ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการตามนัดจนเวลาล่วงไปเกินกว่าสามสิบนาทีนับแต่เวลาที่คณะกรรมการได้เริ่มพิจารณาคำแปรญัตติใด คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่คณะกรรมการจะพิจารณาเห็นสมควรผ่อนผันให้เป็นกรณีพิเศษก่อนเสร็จการพิจารณาเรื่องนั้น

คำแปรญัตติตกไป

ข้อ ๘๔ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนคำแปรญัตติในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้วุฒิสภาวินิจฉัยก็ได้

การสงวนคำแปร
ญัตติ

ข้อ ๘๕ กรรมการผู้ใดไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนความเห็นของตนในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้วุฒิสภาวินิจฉัยก็ได้

การสงวนความเห็น

ข้อ ๘๖ เมื่อคณะกรรมการได้กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่วุฒิสกามอบหมายเสร็จแล้วให้รายงานต่อวุฒิสภา

รายงานของ
คณะกรรมการ

ในที่ประชุมวุฒิสภา คณะกรรมการมีสิทธิแถลง ชี้แจง หรือแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในการนี้ คณะกรรมการจะมอบหมายให้บุคคลใด ๆ แถลงหรือชี้แจงแทนก็ได้

กรณีคณะ
กรรมการกระทำ
กิจการหรือพิจารณา
เรื่องใดไม่เสร็จตาม
กำหนด

ข้อ ๘๗ ถ้ามีมติของวุฒิสภาให้คณะกรรมการใดกระทำการ พิจารณา
สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด และคณะกรรมการ
จะกระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องนั้นไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด
ประธานคณะกรรมการหรือผู้ทำหน้าที่แทนต้องรายงานให้ประธานวุฒิสภาทราบ
โดยด่วน

ในกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสามัญทั่วไป
ให้ประธานวุฒิสภาเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา และที่ประชุมวุฒิสภาอาจลงมติให้
ขยายเวลาที่ได้กำหนดไว้ หรือให้ตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม หรือให้
ดำเนินการอย่างอื่นสุดแต่ที่ประชุมวุฒิสภาจะเห็นสมควร แต่ถ้านอกสมัยประชุม
หรืออยู่ในระหว่างสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติก็ให้ประธานวุฒิสภามีอำนาจอนุญาต
ให้ขยายเวลาที่กำหนดไว้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควร แล้วแจ้งให้วุฒิสภาทราบ
ภายหลัง ทั้งนี้ ภายใต้งบข้อ ๑๑๘

การดำเนินการของ
คณะกรรมการใน
ระหว่างสภาผู้แทน
ราษฎรสิ้นอายุหรือ
มีการยุบสภา

ข้อ ๘๘ ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภา
ผู้แทนราษฎร คณะกรรมการจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะดำเนินการ
ตามภาระหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายจากวุฒิสภาต่อไปได้

การตั้งข้อสังเกตของ
คณะกรรมการ

ข้อ ๘๙ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือ
ควรปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้
วุฒิสภาพิจารณา

ในกรณีที่วุฒิสภาเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ ให้ประธานวุฒิสภา
แจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้ใช้บังคับกับการรายงานผลการศึกษาหรือ
สอบสวนเรื่องใดๆ ที่คณะกรรมการการได้รับมอบหมายจากวุฒิสภาด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๕๐ กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) อายุของวุฒิสภาลิ้นสุดลง
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีการตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม ตามข้อ ๔๗
- (๕) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

การพ้นจากตำแหน่ง
ของกรรมการ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘ ของรัฐธรรมนูญ ให้กรรมการ
ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาลิ้นสุดลงตาม (๑) ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่า
สมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ข้อ ๕๑ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการสามัญประจำ
วุฒิสภาคณะใดว่างลง ให้ประธานคณะกรรมการแจ้งต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้
วุฒิสภาดังแทนตำแหน่งที่ว่าง สำหรับคณะกรรมการวิสามัญ หากตำแหน่ง
กรรมการในคณะใดว่างลง ประธานคณะกรรมการวิสามัญจะแจ้งต่อประธานวุฒิสภา
เพื่อขอให้วุฒิสภาดังแทนตำแหน่งที่ว่างหรือไม่ก็ได้

การตั้งกรรมการ
แทนตำแหน่งที่ว่าง

หมวด ๕

การดำเนินการของคณะกรรมการตามมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๕๒ เมื่อมีกรณีที่วุฒิสภาจะต้องพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ
หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

การแต่งตั้ง
คณะกรรมการ
สามัญตรวจสอบ
ประวัติและความ
ประพฤติ

ให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นสำหรับตำแหน่งนั้นเป็นกรณีๆ ไป

ข้อ ๕๓ การตั้งกรรมการสามัญตามข้อ ๕๒ ให้ตั้งจากสมาชิกที่คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาเสนอชื่อมีจำนวนสามคน จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกจากรายชื่อสมาชิกที่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาเสนอจากกรรมการคณะนั้นๆ คณะละหนึ่งคน

องค์ประชุมของ
คณะกรรมการ

ข้อ ๕๔ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

การเรียกเอกสารหรือ
บุคคลมาแถลงข้อ
เท็จจริง

ข้อ ๕๕ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการอาจเรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นได้ตามที่เห็นสมควร

ให้คณะกรรมการมีหนังสือเชิญบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาให้ข้อเท็จจริง หรือชี้แจงเกี่ยวกับประวัติและความประพฤติที่ประสงค์จะทราบ หากปรากฏว่ามีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงอันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และข้อมูลหรือข้อเท็จจริงนั้นยังไม่เป็นที่ยุติ ให้บุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มีสิทธิชี้แจงและแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพื่อความเป็นธรรม

ข้อ ๕๖ การประชุมคณะกรรมการให้กระทำการลับ โดยผู้ที่เข้าฟังการประชุมได้ต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชุมและได้รับอนุญาตจากประธานคณะกรรมการ

การประชุมของ
คณะกรรมการ

ข้อ ๕๗ เมื่อคณะกรรมการดำเนินการตามหน้าที่เสร็จแล้ว ให้เสนอรายงานต่อประธานวุฒิสภา

รายงานของ
คณะกรรมการ

รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวให้จัดทำเป็นรายงานลับ และให้ระบุข้อมูลหรือข้อเท็จจริง พยานหลักฐานอันจำเป็น พร้อมรายละเอียดเป็นรายบุคคล

ข้อ ๕๘ เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับรายงานของคณะกรรมการตามข้อ ๕๗ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน และให้เลขาธิการวุฒิสภาจัดส่งเฉพาะระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภาและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้สมาชิก โดยไม่ต้องจัดส่งรายงานลับของคณะกรรมการดังกล่าวไปด้วย

การบรรจุรายงาน
เข้าระเบียบวาระ

ข้อ ๕๙ ในการประชุมวุฒิสภา ให้คณะกรรมการนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภา โดยให้เลขาธิการวุฒิสภาแจกจ่ายสำเนารายงานลับของคณะกรรมการให้แก่สมาชิกเพื่อประกอบการพิจารณาในที่ประชุมวุฒิสภา สำเนารายงานลับดังกล่าว สมาชิกจะนำออกนอกห้องประชุมมิได้

การเสนอรายงานต่อ
ที่ประชุมวุฒิสภา

ก่อนนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการร้องขอต่อที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อให้มีการดำเนินการประชุมลับ

ในกรณีที่มีได้มีการประชุมลับ ให้ประธานวุฒิสภาสั่งงดการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและหรือวิทยุโทรทัศน์ ถ้ามี และให้เลขาธิการวุฒิสภาส่งรายงานลับตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและพิจารณาเปิดเผย

รายงานการประชุมลับ เพื่อพิจารณาก่อนว่าจะสมควรเปิดเผยหรือไม่ และถ้า คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับ เห็นว่าไม่สมควรเปิดเผย ให้เลขาธิการวุฒิสภาแยกรายงานลับดังกล่าวออกจาก รายงานการประชุมวุฒิสภาและเก็บรักษาไว้ โดยจะเปิดเผยมิได้

การทำลายสำเนา
รายงานลับของ
คณะกรรมการ

ข้อ ๑๐๐ เมื่อที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาเสร็จแล้ว ให้สมาชิกส่งคืนสำเนา รายงานลับของคณะกรรมการต่อเลขาธิการวุฒิสภาในที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อนำไป ทำลายตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗ ต่อไป โดยให้ประธานคณะกรรมการหรือผู้ที่ประธานคณะกรรมการมอบหมาย เป็นผู้กำกับในการทำลายนั้น

ข้อ ๑๐๑ ให้นำความในหมวด ๔ ว่าด้วยกรรมการมาใช้บังคับกับการ ดำเนินการของคณะกรรมการโดยอนุโลม เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้แล้วในหมวดนี้

หมวด ๖

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

สารบบร่างพ.ร.บ.๑

ข้อ ๑๐๒ ให้มีสารบบลงวัน เดือน ปี ที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากสภาผู้แทนราษฎร และวัน เดือน ปี ที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญคืนไปยัง สภาผู้แทนราษฎร

วาระการพิจารณา
ร่าง พ.ร.บ.๑

ข้อ ๑๐๓ ภายใต้งบบังคับมาตรา ๑๘๐ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ การพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำเป็นสามวาระ ตามลำดับ

ข้อ ๑๐๔ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่ง ให้พิจารณาและลงมติว่า จะเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นหรือไม่

การพิจารณาในวาระที่หนึ่ง

เพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยดังกล่าวในวาระหนึ่ง วุฒิสภาจะมอบหมายให้คณะกรรมการพิจารณาหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือปัญหาใดๆ เสียก่อนก็ได้

ข้อ ๑๐๕ ในกรณีที่วุฒิสภามีมติในวาระที่หนึ่ง เห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้วุฒิสภาพิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง

กรณีเห็นชอบด้วยกับหลักการ

ข้อ ๑๐๖ ภายใต้นับกับข้อ ๑๐๕ การพิจารณาในวาระที่สอง ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการที่วุฒิสภาตั้ง หรือกรรมการเพิ่มเติมสภา

การพิจารณาในวาระที่สอง

ตามปกติ ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการที่วุฒิสภาตั้ง การพิจารณาโดยกรรมการเพิ่มเติมสภา จะกระทำได้อต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนและที่ประชุมวุฒิสภาอนุมัติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยกรรมการเพิ่มเติมสภานั้น วุฒิสภาจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใด โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นก็ได้

ข้อ ๑๐๗ ในกรณีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการที่วุฒิสภาดังนั้น วุฒิสภาจะมอบหมายให้คณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภาหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้

การเสนอคำแปร
ญัตติ

ข้อ ๑๐๘ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญชั้นคณะกรรมการที่วุฒิสภาดัง สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันถัดจากวันที่วุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญวันแต่วุฒิสภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้เป็นอย่างอื่น

การแปรญัตติ

การแปรญัตติ โดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา และให้เป็นไปตามแบบที่เลขาธิการวุฒิสภากำหนด

การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิม ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นสมบูรณ์และวุฒิสภาเห็นชอบ

รายงานของคณะ
กรรมาธิการ

ข้อ ๑๐๘ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงานต่อประธานวุฒิสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มี

* ข้อ ๑๐๗ บรรทัดที่ ๒ มีการแก้คำผิดจาก คำว่า "รัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการเต็มสภานั้น" เป็นคำว่า "รัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการที่วุฒิสภาดังนั้น" ตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๖๖ ง หน้า ๒๑๕ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๑

การแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการ
เกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ
หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการ ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ข้อ ๑๑๐ เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญและรายงานของคณะกรรมการตามข้อ ๑๐๘ แล้วให้เสนอ
วุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

ข้อ ๑๑๑ ในกรณีที่วุฒิสภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยกรรมการเต็มสภา ให้ถือว่าสมาชิกทุกคน
ในที่ประชุมประกอบกันเป็นคณะกรรมการ และประธานของที่ประชุมมีฐานะเป็น
ประธานคณะกรรมการด้วย

การพิจารณา
โดยกรรมการ
เต็มสภา

การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา เป็นทั้งการพิจารณาชั้นคณะกรรมการ
และการพิจารณาของวุฒิสภาในวาระที่สองเรียงตามลำดับมาตรารวมกันไป

ข้อ ๑๑๒ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้วุฒิสภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อ
ร่างคำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำ
หรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือที่ผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติ หรือ
ที่กรรมการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมวุฒิสภาจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

การพิจารณาเรียง
มาตรา

ข้อ ๑๑๓ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๑๒ จนจบร่างแล้ว ให้วุฒิสภาพิจารณา
ทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติม
ถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดมิได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้ง
กันอยู่

การพิจารณาสรุป

ข้อ ๑๑๔ เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่สองเสร็จแล้ว ให้วุฒิสภาศึกษาพิจารณาต่อไปในวาระที่สาม

การพิจารณาในวาระที่สาม

ข้อ ๑๑๕ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่สาม ให้ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติว่าเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือถ้าในการพิจารณาในวาระที่สองได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ก็ให้ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติม ในกรณีเช่นว่านี้ มติให้แก้ไขเพิ่มเติม ให้หมายความว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมตามที่ได้พิจารณาไว้ในวาระที่สอง และมติไม่แก้ไขเพิ่มเติมให้หมายความว่าวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

การพิจารณาในวาระนี้ไม่มีการอภิปราย

การแจ้งมติของที่ประชุม

ข้อ ๑๑๖ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เมื่อวุฒิสภามีมติเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎรทราบ

การตั้งคณะกรรมการร่วมกัน

ข้อ ๑๑๗ ในกรณีวุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งกรรมการร่วมกันตามมาตรา ๑๑๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งจำนวนกรรมการร่วมกันมาให้ทราบแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาคำเนินการเพื่อให้วุฒิสภาคตั้งกรรมการร่วมกัน

เมื่อคณะกรรมการร่วมกันได้เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้วพร้อมกับรายงานของคณะกรรมการ ให้วุฒิสภาพิจารณาลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ข้อ ๑๑๘ วุฒิสภาจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายในกำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๔ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าการพิจารณาของวุฒิสภาอาจไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานคณะกรรมการรายงานให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการขอให้วุฒิสภาขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษ

ข้อ ๑๑๙ เมื่อวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ร่างพระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือร่างพระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ จากสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาตามข้อ ๗๕ เพื่อพิจารณาเป็นการด่วน และให้คณะกรรมการพิจารณาและรายงานต่อประธานวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้แล้วเสร็จแล้วให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นพร้อมทั้งรายงานของคณะกรรมการ รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุความเห็นของคณะกรรมการว่าจะสมควรเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้นหรือไม่ หากเห็นสมควรเห็นชอบด้วยกับหลักการ จะสมควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราใดหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิก

ขอขยายเวลา
พิจารณาร่าง
พ.ร.บ.๑
ที่อาจไม่เสร็จภายใน
กำหนด

การพิจารณาร่าง
พ.ร.บ.เวนคืน
อสังหาริมทรัพย์
โอนกรรมสิทธิ์ที่ราช
พัสดุ ที่วัดหรือธรณี
สงฆ์

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติพร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการ
ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเพื่อพิจารณาต่อไป

ในกรณีที่วุฒิสภามีมติในวาระที่หนึ่ง เห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราช
บัญญัติดังกล่าว ให้วุฒิสภาพิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง โดยกรรมการ
เต็มสภา

การตั้ง
คณะกรรมการ
วิสามัญพิจารณา
ร่างพ.ร.บ.
งบประมาณ

ข้อ ๑๒๐ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
หรือร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายแล้ว ให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการ
วิสามัญชั้นคณะหนึ่งมีจำนวนตามที่ที่ประชุมวุฒิสภากำหนด เพื่อพิจารณาศึกษาร่าง
พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

การพิจารณาร่าง
พ.ร.บ.งบประมาณ

ข้อ ๑๒๑ เมื่อวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี
งบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติ
โอนงบประมาณรายจ่าย จากสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราช
บัญญัตินั้นไปยังคณะกรรมการวิสามัญตามข้อ ๑๒๐ เป็นการด่วน และให้คณะกรรมการ
พิจารณาและรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายในสิบวันนับแต่
วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการนี้ไม่มีการ
แปรบัญญัติ

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี
งบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติ
โอนงบประมาณรายจ่าย พร้อมทั้งรายงานความเห็นของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง
ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๒๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ๑๒๑ ให้วุฒิสภาพิจารณา และลงมติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกจะขอแก้ไขเพิ่มเติมมิได้

หมวด ๗
การตั้งกระทู้ถาม

ข้อ ๑๒๓ การตั้งกระทู้ถาม ให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน วุฒิสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และให้แสดงความประสงค์ด้วยว่าจะให้ตอบในราชกิจจานุเบกษาหรือจะให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

ข้อเท็จจริงใดๆ ที่อ้างประกอบกระทู้ถาม ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถาม รับรองว่าถูกต้อง แม้จะมีได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้อง มีคำชี้แจงประกอบ ก็ให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

คำถาม ข้อเท็จจริงที่อ้าง ตลอดจนคำชี้แจงประกอบ ต้องไม่พุ่มเฟิย วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นทำนองอภิปราย

ข้อ ๑๒๔ กระทู้ถามแต่ละกระทู้นั้น ให้ตั้งถามและซักถามได้เฉพาะคนเดียว

ข้อ ๑๒๕ กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย

(๒) เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก

(๓) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ

ลักษณะต้องห้าม
ของกระทู้ถาม

- (๔) เป็นการให้ออกความเห็น
 - (๕) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
 - (๖) เป็นเรื่องที่ไม่มีสาระสำคัญ
 - (๗) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ
- ข้อ ๑๒๖ ระบุตามข้อ ๑๒๕ (๓) นั้น จะตั้งถามขึ้นใหม่ได้ ในเมื่อมีสาระสำคัญต่างกัน หรือพฤติการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตั้งกระทู้ถามครั้งก่อน

กระทู้ถามด่วน

ข้อ ๑๒๗ กรณีที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดินหรือมีเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความปลอดภัยสาธารณะ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะหรือกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมหรือเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐมนตรีควรจะต้องชี้แจงหรือดำเนินการโดยทันทีนั้น จะตั้งกระทู้ถามด่วนก็ได้

**การวินิจฉัย
กระทู้ถาม**

ข้อ ๑๒๘ ให้เป็นอำนาจของประธานวุฒิสภาที่จะวินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดที่สมาชิกตั้งถามมาเป็นหรือไม่เป็นกระทู้ถามตามข้อ ๑๒๓ ข้อ ๑๒๕ ข้อ ๑๒๖ หรือข้อ ๑๒๗ และให้ประธานวุฒิสภาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับกระทู้ถามนั้น

การวินิจฉัยดังกล่าวในวรรคหนึ่งเป็นประการใด ให้เลขาธิการวุฒิสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบภายในห้าวันนับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาวินิจฉัย

การจัดส่งกระทู้ถาม

ข้อ ๑๒๙ ให้ประธานวุฒิสภาคัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่เป็นการกระทู้ถามที่ต้องตอบในราชกิจจานุเบกษา ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามนั้น และหากรัฐมนตรีได้ตอบแล้วในราชกิจจานุเบกษา หรือมีเหตุขัดข้องไม่ตอบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เลขาธิการวุฒิสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามและสมาชิกทราบ

กำหนดเวลาตอบ
กระทู้ถามใน
ราชกิจจานุ
เบกษา

ในกรณีที่เป็นการกระทู้ถามที่ต้องตอบในที่ประชุมวุฒิสภา ให้บรรจผู้เข้าระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งไปตามวรรคหนึ่ง แต่ในกรณีที่เป็นการกระทู้ถามด่วน ให้ประธานวุฒิสภาจัดส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง และให้แจ้งไปด้วยว่าได้กำหนดให้ผู้ตั้งกระทู้ถามเรื่องนั้นในการประชุมครั้งใด การกำหนดเวลาดังกล่าวให้ประธานวุฒิสภาคำนึงถึงความสำคัญของเหตุการณ์ และความสนใจของประชาชน ซึ่งควรจะได้ทราบโดยปัจจุบันนั้นเป็นหลักพิจารณา หากประธานวุฒิสภาไม่อาจบรรจผู้กระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภาได้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้แจ้งเหตุขัดข้องให้ที่ประชุมวุฒิสภาและผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

กำหนดเวลาตอบ
กระทู้ถามในที่
ประชุม

ข้อ ๑๓๐ องค์ประชุมของวุฒิสภาในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ ของรัฐธรรมนูญ ให้มีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

องค์ประชุมใน
การพิจารณา
กระทู้ถาม

ข้อ ๑๓๑ เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ถามตามลำดับ ในการถามมิให้ชี้แจงหรืออ่านคำชี้แจงประกอบ

ลำดับการถาม
กระทู้ถาม

ถ้ามีกระทู้ถามด่วน ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ถามก่อนกระทู้ถามที่มีใช้กระทู้ถามด่วน

ถ้ามีกระทู้ถามด่วนหลายกระทู้ ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ถามก่อนหลังได้ตามที่เห็นสมควร

- การถอนกระทู้ถาม** ข้อ ๑๓๒ ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิถอนกระทู้ถามได้ เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถาม หรือไม่อยู่ในที่ประชุมวุฒิสภา ให้ถือว่าได้ถอนกระทู้ถามนั้น
- การชักถาม** ข้อ ๑๓๓ เมื่อรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิชักถามได้อีกหนึ่งครั้งเว้นแต่จะขอชักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็นและประธานของที่ประชุมอนุญาต
- ในการชักถามนั้น ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงประกอบได้เท่าที่จำเป็น
- การเลื่อนตอบกระทู้ถาม** ข้อ ๑๓๔ รัฐมนตรีจะขอเลื่อนการตอบกระทู้ถามในที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้ แต่ต้องชี้แจงเหตุผลในที่ประชุมวุฒิสภา และให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใด
- การบรรจุกระทู้ถาม** ข้อ ๑๓๕ ในการประชุมวุฒิสภาครั้งหนึ่งๆ ให้บรรจุกระทู้ถามได้ไม่เกินห้ากระทู้ แต่ถ้าหากมีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน ประธานวุฒิสภาจะบรรจุกระทู้ถามเกินห้ากระทู้ก็ได้
- ข้อ ๑๓๖ ในการประชุมวุฒิสภาครั้งหนึ่งๆ มิให้ผู้ตั้งกระทู้ถามคนเดียวถามเกินหนึ่งกระทู้ เว้นแต่ไม่มีกระทู้ถามของสมาชิกอื่นเหลืออยู่
- กระทู้ถามรับ** ข้อ ๑๓๗ กระทู้ถามใดที่รัฐมนตรียังมิได้ตอบ ให้เป็นอันระงับไปเมื่อคณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง

หมวด ๘

การเปิดอภิปรายทั่วไป

- การขอเปิดอภิปรายทั่วไป** ข้อ ๑๓๘ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๘๗ ของรัฐธรรมนูญ ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานวุฒิสภา โดยระบุให้ชัดเจนว่าจะให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในเรื่องใด

ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งการขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามวาระหนึ่งไปยังนายกรัฐมนตรีและให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๓๕ เมื่อคณะรัฐมนตรีได้แถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในเรื่องที่ขอเปิดอภิปรายทั่วไปแล้ว สมาชิกมีสิทธิที่จะอภิปรายซักถามได้

การอภิปรายซักถาม

ข้อ ๑๔๐ รัฐมนตรีเท่านั้นที่มีสิทธิจะอภิปรายตอบข้อซักถาม

การตอบข้อซักถาม

รัฐมนตรีจะตอบสมาชิกที่ซักถามและอภิปรายในเรื่องที่ขอเปิดอภิปรายทั่วไปทีละคนเป็นลำดับไป หรือจะรอรวมตอบครั้งละหลายคนก็ได้

ข้อ ๑๔๑ ในการอภิปรายนั้นนอกจากที่กำหนดไว้ในหมวดนี้แล้ว ให้นำความในหมวด ๓ ส่วนที่ ๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๕

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ

ข้อ ๑๔๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ อุทิศเวลาให้แก่การประชุม และกระทำการกิจโดยพร้อมเพรียงอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ

ประมวลจริยธรรม
ของสมาชิกและ
กรรมการ

ข้อ ๑๔๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม และไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

ข้อ ๑๔๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ประพฤติหรือกระทำการใดๆ อันอาจเป็นเหตุให้เสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ

ข้อ ๑๔๕ สมาชิกและกรรมการจักต้องเคารพและปฏิบัติตามข้อบังคับและมติของที่ประชุมวุฒิสภา

ข้อ ๑๔๖ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่นำเอาเรื่องที่เป็นเท็จมาอภิปราย แสดงความเห็นในที่ประชุมวุฒิสภาหรือที่ประชุมคณะกรรมการ

ข้อ ๑๔๗ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาความลับในการประชุมวุฒิสภาหรือการประชุมคณะกรรมาธิการที่กระทำเป็นการลับ โดยไม่นำไปเปิดเผยแก่ผู้ใดหรือในทางใดเว้นแต่เป็นการต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๔๘ สมาชิกและกรรมการพึงรักษาชื่อเสียงของวุฒิสภาและไม่กระทำการใดๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อวุฒิสภาและเกียรติภูมิของชาติ

หมวด ๑๐

การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย

การรักษาระเบียบ และความเรียบร้อย ในสถานที่ประชุม

ข้อ ๑๔๙ สถานที่ประชุมวุฒิสภาย่อมเป็นที่เคารพและเป็นเขตหวงห้าม ผู้เข้าไปต้องประพฤติตนให้เรียบร้อย มีสัมมาคารวะ และต้องแต่งกายตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด บุคคลอื่นที่มีไช้สมาชิกรัฐสภาหรือเจ้าหน้าที่รัฐสภา เมื่อหมดภารกิจต้องออกนอกสถานที่ประชุมวุฒิสภา

ห้ามใช้เครื่องมือสื่อสาร และห้ามสูบบุหรี่ในที่ประชุมวุฒิสภา

การแต่งกายของสมาชิก ให้แต่งเครื่องแบบ หรือสากลนิยม หรือตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด

ข้อ ๑๕๐ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้ ประธานของที่ประชุมมีอำนาจเตือน ห้ามปราม ให้ถอนคำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ ให้กล่าวขอมาในที่ประชุมวุฒิสภา หรือสั่งให้ออกไปจากที่ประชุมวุฒิสภาครั้งนั้นโดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้

อำนาจประธานในการรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในที่ประชุม

ในกรณีที่ประธานของที่ประชุมสั่งให้ผู้ใดออกจากที่ประชุมวุฒิสภา หากผู้นั้นขัดขืน ประธานของที่ประชุมมีอำนาจสั่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้นำตัวออกจากสถานที่ประชุมวุฒิสภา หรือออกไปให้พ้นบริเวณที่ประชุมวุฒิสภา

คำสั่งของประธานของที่ประชุมตามข้อนี้ ผู้ใดจะได้แย้งมิได้

ข้อ ๑๕๑ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมวุฒิสภาหรือบริเวณที่ประชุมวุฒิสภาหรือเข้าฟังการประชุมของวุฒิสภา ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้นและการโฆษณาข้อความเกี่ยวกับการประชุมปรึกษาของวุฒิสภาให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานวุฒิสภาวางไว้

การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก

หมวด ๑๑

บทสุดท้าย

ข้อ ๑๕๒ ถ้าประธานของที่ประชุมขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ให้คงใช้ข้อบังคับข้อหนึ่งข้อใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี หากที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกในที่ประชุมวุฒิสภา ก็ให้คงใช้ข้อบังคับนั้นได้

การคงใช้ข้อบังคับ

ข้อ ๑๕๓ ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของวุฒิสภาที่จะวินิจฉัย และเมื่อที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติวินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นประการใดแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นเด็ดขาด

การตีความข้อบังคับ

การขอให้ที่ประชุมวุฒิสภาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง อาจกระทำได้โดยประธานของที่ประชุมขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

การแก้ไขเพิ่มเติม
ข้อบังคับ

ข้อ ๑๕๔ การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับนี้ ต้องเสนอเป็นญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ญัตติแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับให้ทำเป็นร่างข้อบังคับโดยแบ่งเป็นข้อ และต้องมีบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบด้วย

การพิจารณาให้
ความคุ้มครองสมาชิก
ระหว่างสมัยประชุม

การพิจารณาญัตตินี้ ให้นำความในหมวด ๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๕๕ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีกรณีที่วุฒิสภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการจับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาตามมาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ หรือมีกรณีที่วุฒิสภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้องตามมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๕๖ ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาสั่งให้ปล่อยสมาชิกที่ถูกจับในขณะที่กระทำความผิดตามมาตรา ๑๖๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ หรือร้องขอให้ปล่อยสมาชิกซึ่งถูกคุมขังตามมาตรา ๑๖๗ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานของที่ประชุมแจ้งต่อที่ประชุมวุฒิสภาในโอกาสแรกที่มีการประชุมวุฒิสภา

การดำเนินการ
เกี่ยวกับการโฆษณา
คำชี้แจง

ข้อ ๑๕๗ ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายประสงค์จะให้มีการโฆษณา คำชี้แจง ตามมาตรา ๑๕๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ให้บุคคลนั้นยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาตามแบบที่กำหนด

คำร้องขอตามวรรคหนึ่ง ต้องมีข้อความเป็นข้อเท็จจริงโดยไม่มีลักษณะเป็นความผิดอาญา หรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องดังกล่าว ให้ส่งคำร้องของนั้นไปยังคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภาเป็นการด่วน เพื่อที่คณะกรรมการจะได้พิจารณาคำร้องดังกล่าวต่อไป และให้คณะกรรมการพิจารณาและรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ เพื่อประธานวุฒิสภาจะได้ดำเนินการต่อไป

ให้เลขาธิการวุฒิสภาคำเนินการโฆษณาคำชี้แจงดังกล่าวด้วยวิธีปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีกำหนดระยะเวลาเจ็ดวันนับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาเห็นควรจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจง และให้ส่งสมาชิกเพื่อทราบด้วย

ข้อ ๑๕๘ ในการจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีตามมาตรา ๓๐๖ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

การบรรจุระเบียบวาระเพื่อพิจารณาถอดถอนบุคคล

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๕๙ ข้อบังคับนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ได้กระทำเสร็จแล้ว ก่อนใช้ข้อบังคับนี้ ส่วนการใดที่ยังกระทำค้างอยู่ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับที่ใช้อยู่ก่อนวันใช้ข้อบังคับนี้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๖๐ ให้คณะกรรมการการวิสามัญประจำวุฒิสภา คณะกรรมการการวิสามัญตามข้อ ๘๒ และคณะกรรมการการวิสามัญที่มีอยู่ในวันใช้ข้อบังคับนี้ คงเป็นคณะกรรมการการวิสามัญประจำวุฒิสภา คณะกรรมการการวิสามัญตามข้อ ๘๒ และคณะกรรมการการวิสามัญตามข้อบังคับนี้ โดยให้เปลี่ยนชื่อคณะกรรมการการเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม เป็นคณะกรรมการการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม

ให้คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาที่มีอยู่ในวันใช้ข้อบังคับนี้ เป็นคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาตามข้อบังคับนี้ โดยให้มีจำนวนกรรมการเท่าที่มีอยู่ในวันใช้ข้อบังคับนี้

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ยังคงดำเนินการตามที่วุฒิสกามอบหมายต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

มีชัย ฤชุพันธุ์

ประธานวุฒิสภา

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๔๐

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับ

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. ๒๕๕๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ สภาผู้แทนราษฎรจึงตราข้อบังคับการประชุมของสภาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๐”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรรักษาการตามข้อบังคับนี้และมีอำนาจวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามข้อบังคับนี้

ผู้รักษาการ

หมวด ๑

การเลือกประธานสภาและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๕ การเลือกประธานสภา สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อสมาชิกได้หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

การเลือก
ประธานสภา

* ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้ถูกเสนอชื่อนั้นเป็นผู้ได้รับเลือก
ถ้ามีการเสนอชื่อหลายชื่อ ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

ให้ประธานประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกต่อที่ประชุม

การเลือก
รองประธานสภา

ข้อ ๖ การเลือกรองประธานสภา ให้นำความในข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
ในกรณีที่สภามีมติให้มีรองประธานสภาสองคน ให้เลือกรองประธานสภา
คนที่หนึ่งก่อน แล้วจึงเลือกรองประธานสภาคนที่สอง

การแต่งตั้ง
ประธานและ
รองประธานสภา

ข้อ ๗ เมื่อเลือกประธานสภาและรองประธานสภาได้แล้ว ให้เลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรีโดยเร็ว เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูล
เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งประธานสภาและรองประธานสภาแล้ว ให้
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรส่งสำเนาประกาศพระบรมราชโองการไปยังวุฒิสภาเพื่อ
ทราบด้วย

หมวด ๒

อำนาจและหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภาผู้แทนราษฎร
และหน้าที่ของเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อำนาจหน้าที่
ของประธานสภา

ข้อ ๘ ประธานสภามีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นประธานของที่ประชุมสภา

(๒) ควบคุมและดำเนินกิจการของสภา

(๓) รักษาความสงบเรียบร้อยในสภาตลอดถึงบริเวณของสภา

* ข้อ ๕ วรรคสอง ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๓ แห่งข้อบังคับการประชุมสภา
ผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนครั้งที่พิมพ์ไว้

(๔) เป็นผู้แทนสภาในกิจการภายนอก

(๕) แต่งตั้งกรรมการเพื่อดำเนินกิจการใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อ
กิจการสภา

(๖) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือตามที่กำหนด
ไว้ในข้อบังคับนี้

ข้อ ๕ รองประธานสภามีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานสภาในกิจการ อันเป็น
อำนาจหน้าที่ของประธานสภา หรือปฏิบัติการตามที่ประธานสภามอบหมาย

อำนาจหน้าที่ของ
รองประธานสภา

เมื่อประธานสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ในกรณีที่มีรองประธานสภา
สองคน ให้รองประธานสภาคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา ถ้า
รองประธานสภาคนหนึ่งไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภา
คนที่สองเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา

ข้อ ๑๐ เลขานุการสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

อำนาจหน้าที่ของ
เลขานุการ
สภาผู้แทนราษฎร

(๑) นัดประชุมสภาและคณะกรรมการธิการ

(๒) เชิญผู้เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุมสภาและที่ประชุม
คณะกรรมการธิการเข้าปฏิบัติหน้าที่

(๓) ช่วยประธานในการควบคุมการนับคะแนนเสียง

* (๔) รับผิดชอบการทำรายงานการประชุมและบันทึกการออกเสียงลงคะแนน

(๕) ยินยอมติของสภาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๖) รักษาสรรพเอกสารของสภา

(๗) ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภาวางไว้

* ข้อ ๑๐ (๔) ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๔ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

(๘) ปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

(๙) ปฏิบัติการอื่นตามที่ประธานสภามอบหมาย

หมวด ๓

การประชุมสภา

ส่วนที่ ๑

วิธีการประชุม

การประชุมสภา

ข้อ ๑๑ การประชุมเปิดเผย ให้นุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุมได้ ตามระเบียบที่ประธานสภาวางไว้ และให้ประธานสภาจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียง และหรือโทรทัศน์ หากมีเหตุขัดข้องให้แจ้งที่ประชุมทราบ

การประชุมลับ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุม เว้นแต่ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุมเท่านั้น

การประชุมสภา ครั้งแรก

ข้อ ๑๒ ให้มีการประชุมครั้งแรกภายในสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมสามัญหรือวิสามัญของรัฐสภา

การประชุมครั้งต่อไปให้เป็นไปตามมติที่สภากำหนดไว้ แต่ประธานสภาจะสั่งงดการประชุมครั้งใดก็ได้ ถ้าเห็นว่าไม่มีเรื่องที่เหมาะสมควรบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม ในกรณีที่ประธานสภาเห็นสมควรเรียกประชุมเป็นพิเศษให้เรียกประชุมได้

การนัดประชุม

ข้อ ๑๓ การนัดประชุมต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เมื่อได้บอกนัดในที่ประชุมแล้ว จึงให้ทำหนังสือแจ้งเฉพาะสมาชิกที่ไม่ได้มาประชุม

การนัดประชุมให้หนดล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน แต่ประธานสภาจะนัดเร็วกว่านั้นก็ได้อเมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๕ ให้ส่งระเบียบวาระการประชุมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกับหนังสือนัดประชุม ถ้าประธานสภาเห็นว่าจำเป็นหรือสมควรจะให้ส่งเพิ่มเติมอีกก็ได้ แต่ต้องก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งวัน

การส่งระเบียบวาระ
การประชุม

* ข้อ ๑๕ การจัดระเบียบวาระการประชุมให้จัดลำดับ ดังต่อไปนี้

การจัดระเบียบวาระ
การประชุม

- (๑) กระตุ่ถาม
- (๒) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- (๓) รับรองรายงานการประชุม
- (๔) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
- (๕) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- (๖) เรื่องที่เสนอใหม่
- (๗) เรื่องอื่นๆ

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุมก็ได้ แต่จะจัดไว้ก่อนเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วไม่ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีขอให้จัดเรื่อง ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอเรื่องใดเป็นเรื่องด่วนไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุม ก็ให้ประธานสภาพิจารณาและอาจจัดให้ตามที่คณะรัฐมนตรีขอ

* ข้อ ๑๕ วรรคหนึ่ง ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๕ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดั่งที่พิมพ์ไว้

- การเข้าประชุม** ข้อ ๑๖ ให้มีสมุดวางไว้สำหรับสมาชิกมาประชุมลงชื่อก่อนเข้าประชุมทุกครั้ง
- องค์ประชุม** เมื่อมีสมาชิกลงชื่อมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถาม ถ้ามีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าก็ให้ถือว่าเป็นองค์ประชุมพิจารณาได้
- เมื่อมีสัญญาณให้เข้าประชุม ให้สมาชิกเข้านั่งในที่ที่กำหนดไว้
- เมื่อมีสมาชิกเข้าประชุมครบองค์ประชุมแล้ว ให้ประธานดำเนินการประชุมได้
- เมื่อประธานขึ้นบัลลังก์ ให้ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมยืนขึ้นจนกว่าประธานได้นั่งลงแล้ว
- กรณีไม่ครบองค์ประชุม** ข้อ ๑๗ เมื่อพ้นกำหนดประชุมไปสามสัปดาห์แล้ว สมาชิกยังไม่ครบองค์ประชุม ประธานจะสั่งให้เลื่อนการประชุมไปก็ได้
- ประธานชั่วคราว** ข้อ ๑๘ เมื่อไม่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานของที่ประชุม ให้สมาชิกผู้มีอายุสูงสุดซึ่งมาประชุมเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการเลือกตั้งประธานสภา และรองประธานสภาตามข้อ ๕ และข้อ ๖ หรือเพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการเลือกตั้งประธานเฉพาะคราวสำหรับการประชุมครั้งนั้นในกรณีที่ที่ประชุมต้องประชุมปรึกษาเรื่องอื่น
- ในการเลือกประธานเฉพาะคราว ให้นำความในข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การลงคะแนนให้กระทำตามข้อ ๖๘ (๑)
- ลำดับการพิจารณา** ข้อ ๑๙ การประชุมสภา ให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุม และต้องดำเนินการพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระการประชุมที่จัดไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น
- การกล่าวด้วยคำในที่ประชุม** ข้อ ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะกล่าวด้วยคำต่อที่ประชุม ให้ยกมือขึ้นพ้นศีรษะ เมื่อประธานอนุญาตแล้ว จึงยืนขึ้นกล่าวได้ และต้องเป็นคำกล่าวกับประธานเท่านั้น

ข้อ ๒๑ ถ้ารัฐมนตรีขอแถลง หรือชี้แจงเรื่องใดต่อที่ประชุม ให้ประธานพิจารณาอนุญาต

การขอแถลงหรือชี้แจงต่อที่ประชุมของรัฐมนตรี

สมาชิกอาจซักถามเพื่อความกระจ่างแจ้งในเรื่องที่แถลงหรือชี้แจงนั้น แต่รัฐมนตรีจะไม่ตอบก็ได้ ถ้าเห็นว่าข้อซักถามนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ข้อ ๒๒ ประธานมีอำนาจปรึกษาที่ประชุมในปัญหาใดๆ สั่งพักการประชุมเลื่อนการประชุม หรือเลิกการประชุมได้ตามที่เห็นสมควร

อำนาจของประธานในที่ประชุม

ถ้าประธานลงจากบัลลังก์โดยมิได้สั่งอย่างใด และไม่มีรองประธานปฏิบัติหน้าที่แทน ให้เลิกการประชุม

ข้อ ๒๓ รายงานการประชุมสภา เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับและตรวจรายงานการประชุมตรวจแล้วก่อนที่จะเสนอให้สภารับรองให้ทำสำเนาวางไว้สามฉบับ ณ สำนักงานเลขานุการสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันเพื่อให้สมาชิกตรวจดูได้

รายงานการประชุม

รายงานการประชุมสภาทุกครั้งจะต้องมีรายชื่อสมาชิกที่มาประชุมที่ลาการประชุมและที่ขาดการประชุม

สมาชิกมีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุมสภาดังกล่าวให้ตรงตามที่เป็นจริง โดยยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการไม่ยอมแก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอ สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิที่จะยื่นยันคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขอให้สภาวินิจฉัย

การขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุม

ข้อ ๒๔ รายงานการประชุมสภาครั้งใด เมื่อได้วางสำเนาไว้เพื่อให้สมาชิกตรวจดูแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังโดยคณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมเองหรือโดยสมาชิกขอแก้ไขเพิ่มเติมก็ตาม ในคราวที่สภาพิจารณารับรองรายงานการประชุมนั้น คณะกรรมการจะต้องแถลงต่อที่ประชุมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว

การแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุม

การรับรองรายงาน
การประชุม

ข้อ ๒๕ เมื่อสภาได้รับรองรายงานการประชุมสภาครั้งใดแล้ว ให้ประธานสภาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

รายงานการประชุมสภาที่ได้รับรองแล้ว แต่ประธานสภายังมิได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หรือรายงานการประชุมสภาที่ยังมิได้มีการรับรองเพราะเหตุที่อายุของสภาสิ้นสุดลง ให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรบันทึกเหตุนั้นไว้ และเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงานการประชุมนั้น

การจดรายงาน
การประชุมลับ

ข้อ ๒๖ สภาอาจมีมติให้จดรายงานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ แต่ให้มีบันทึกเหตุการณ์ไว้

การเปิดเผยรายงาน
การประชุมลับ
การห้ามโฆษณา
ข้อความ

ข้อ ๒๗ การเปิดเผยรายงานการประชุมลับ ให้เป็นไปตามมติของสภา

ข้อ ๒๘ สภาอาจมีมติห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ที่ได้กล่าวหรือปรากฏในการประชุมก็ได้

ข้อ ๒๘ ทวิ ในกรณีที่สมาชิกกล่าวด้วยคำในที่ประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์อันอาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกได้รับความเสียหาย เมื่อบุคคลนั้นร้องขอภายในกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่มีการประชุมครั้งนั้น ให้ประธานสภาจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่มีการร้องขอ

หลักเกณฑ์และวิธีการ เกี่ยวกับการร้องขอ และการโฆษณาให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด

* ข้อ ๒๘ ทวิ เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๖ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

ข้อ ๒๕ ให้เลขธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดพิมพ์รายงานการประชุมสภาขึ้นเป็นเล่ม เว้นแต่รายงานการประชุมลับที่มีได้มีมติของสภาให้เปิดเผยและข้อความที่ห้ามโฆษณา

การจัดพิมพ์รายงานการประชุม

*ข้อ ๒๕ ทวิ ภายใต้บังคับข้อ ๖๕ ให้เลขธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดทำบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคนและปิดประกาศบันทึกดังกล่าวไว้ ณ บริเวณสภาที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้

การจัดทำบันทึกการออกเสียงลงคะแนน

ส่วนที่ ๒

การเสนอญัตติ

ข้อ ๓๐ ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานสภา และต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

การเสนอญัตติ

** ข้อ ๓๑ (ยกเลิก)

*** ข้อ ๓๒ ญัตติตามมาตรา ๑๘๕ มาตรา ๑๘๖ และมาตรา ๓๑๓ ของรัฐธรรมนูญ และญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง

ญัตติที่ไม่ต้องมีผู้รับรอง

* ข้อ ๒๕ ทวิ เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๗ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

** ข้อ ๓๑ ถูกยกเลิกโดย ข้อ ๘ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

*** ข้อ ๓๒ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๘ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้นี้

ผู้ติดเชื้อให้รัฐมนตรี
เข้าร่วมประชุม

* ข้อ ๓๒ ทวิ ผู้ติดเชื้อให้สภามีมติให้รัฐมนตรีผู้ใดเข้าร่วมประชุมในเรื่องใด
ในที่ประชุมสภาตามมาตรา ๒๑๐ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมี
สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ผู้ติดเชื้อเกี่ยวกับ
อำนาจหน้าที่ของ
สภาผู้แทนราษฎร

** ข้อ ๓๓ ผู้ติดเชื้อให้สภามีมติว่ากรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ
สภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมี
สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ผู้ติดเชื้อให้คณะ
กรรมาธิการกระทำ
กิจการใด ๆ

*** ข้อ ๓๔ ผู้ติดเชื้อให้สภาตั้งคณะกรรมการหรือขอให้คณะกรรมาธิการ
สามัญคณะใดคณะหนึ่งกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ
อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาตามมาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอ
ต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ผู้ติดเชื้อว่าน

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน หรือมีความจำเป็น
รีบด่วนในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ
ความมั่นคงของประเทศไม่ว่าในทางเศรษฐกิจหรือในทางใด ๆ ก็ตาม หรือในอันที่จะ
ขจัดเหตุใด ๆ ที่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง จะเสนอ
ผู้ติดเชื้อว่านเพื่อให้สภาพิจารณาเป็นการด่วนก็ได้

* ข้อ ๓๒ ทวิ เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๑๐ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

** ข้อ ๓๓ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๑๑ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

*** ข้อ ๓๔ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๑๒ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

ญัตติควนต้องไม่มีลักษณะทำนองเดียวกับกระทู และต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สภาดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อ ๓๖ ให้เป็นอำนาจของประธานสภาที่จะวินิจฉัยว่าญัตติใดเป็นญัตติควน หรือไม่ และเมื่อวินิจฉัยแล้วให้แจ้งผู้เสนอญัตติทราบพร้อมด้วยเหตุผลภายในห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น

การวินิจฉัยญัตติควน

ญัตติที่ประธานสภายินิจฉัยว่ามีได้เป็นญัตติควนให้ประธานสภาดำเนินการต่อไปตามข้อ ๓๕

ข้อ ๓๗ ให้ประธานสภาบรรจุญัตติควนเข้าระเบียบวาระการประชุมในโอกาสแรก ในการนี้จะบรรจุเพิ่มเติมในระเบียบวาระการประชุมที่จัดไปแล้วก็ได้

การบรรจุญัตติควน

ข้อ ๓๘ ญัตติที่จะก่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย ต้องเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติและปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

การเสนอญัตติที่จะเกิดผลเป็นกฎหมาย

ข้อ ๓๕ ภายใต้งบข้อ ๓๗ และข้อ ๓๘ ให้ประธานสภาบรรจุญัตติเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้นตามลำดับที่ยื่นก่อนหลังกำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

การบรรจุญัตติเข้าระเบียบวาระ

ข้อ ๔๐ ญัตติต่อไปนี้ไม่ต้องเสนอร่างหรือเป็นหนังสือ

ญัตติที่ไม่ต้องเสนอร่างหรือเป็นหนังสือ

- (๑) ขอให้ปรึกษาหรือพิจารณาเป็นเรื่องด่วน
- (๒) ขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระการประชุม
- (๓) ขอให้ลงมติตามข้อ ๒๖ หรือข้อ ๒๘
- (๔) ญัตติในข้อ ๔๑ ข้อ ๖๘ ข้อ ๖๙ ข้อ ๑๐๐ หรือข้อ ๑๓๖
- (๕) ญัตติที่ประธานอนุญาตตามที่เห็นสมควร

การเสนอญัตติซ้อน

ข้อ ๔๑ เมื่อที่ประชุมกำลังปรึกษาหรือพิจารณาญัตติใดอยู่ ห้ามเสนอญัตติอื่นนอกจากญัตติต่อไปนี้

(๑) ขอแปรญัตติเฉพาะในเรื่องที่มีใ้ร่างพระราชบัญญัติ

(๒) ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

(๓) ขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือขอให้บุคคลใดส่งเอกสารหรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น

(๔) ขอให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ

(๕) ขอให้เลื่อนการปรึกษาหรือพิจารณา

(๖) ขอให้ปิดอภิปราย

(๗) ขอให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษาหรือพิจารณา

ญัตติตาม (๓) (๕) (๖) หรือ (๗) เมื่อที่ประชุมลงมติเห็นชอบตามที่เสนอแล้ว ห้ามมิให้เสนอญัตติอื่นในข้อนี้้อีก

ข้อ ๔๒ ญัตติตามข้อ ๔๑ (๖) และ (๗) ห้ามผู้ใดเสนอในคราวเดียวกับการอภิปรายของตน

ข้อ ๔๓ ญัตติตามข้อ ๔๑ (๗) ห้ามเสนอในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

กรณีญัตติเดิมตกไป

ข้อ ๔๔ ในกรณีที่ที่ประชุมลงมติให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษาหรือพิจารณา ให้ญัตติเดิมเป็นอันตกไป

การเสนอและรับรองญัตติ

ข้อ ๔๕ ญัตติที่เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ สมาชิกผู้เสนอและผู้รับรองต้องลงลายมือชื่อในญัตตินั้น

ข้อ ๔๖ ญัตติที่ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ ให้ผู้รับรองญัตติแสดงการรับรองโดยวิธียกมือขึ้นพันศรัยะ

ข้อ ๔๗ ญัตติที่บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมแล้ว หากผู้เสนอญัตติจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือถอนญัตติ หรือผู้รับรองจะถอนการรับรองญัตตินั้นจะต้องได้รับความยินยอมของที่ประชุม

การแก้ไขเพิ่มเติมหรือถอนญัตติหรือการถอนการรับรองญัตติ

ข้อ ๔๘ การถอนคำแปรญัตติจะกระทำเมื่อใดก็ได้ แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำแปรญัตติ จะกระทำได้เฉพาะภายในกำหนดเวลาแปรญัตติ

การถอนและการแก้ไขเพิ่มเติมคำแปรญัตติ

ข้อ ๔๙ ภายใต้งบข้อ ๔๗ การถอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอญัตติ จะกระทำมิได้

ข้อ ๕๐ ญัตติหรือคำแปรญัตติใดถึงวาระพิจารณาในที่ประชุมแล้ว ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่ชี้แจงในที่ประชุม หรือผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่อยู่ในที่ประชุม โดยไม่มีผู้ชี้แจงแทนในฐานะผู้รับมอบหมาย ญัตติหรือคำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป

กรณีที่ญัตติหรือคำแปรญัตติตกไป

การมอบหมายให้ชี้แจงแทนต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา

ข้อ ๕๑ ญัตติใดตกไปแล้ว ห้ามนำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนออีกในสมัยประชุมเดียวกัน เว้นแต่ญัตติที่ยังมิได้มีการลงมติหรือญัตติที่ประธานสภาจะอนุญาตในเมื่อพิจารณาเห็นว่า เหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

ผลของญัตติที่ตกไป

ข้อ ๕๒ ญัตติใดที่ประธานสภาพิจารณาเห็นว่า เหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ประธานสภาอาจสั่งให้นำออกจากระเบียบวาระการประชุมได้ เมื่อได้รับความยินยอมของผู้เสนอญัตติ แล้วแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

การนำญัตติออกจากระเบียบวาระ

ส่วนที่ ๓

การอภิปราย

ผู้ที่มีสิทธิอภิปราย
ก่อน

ข้อ ๕๓ ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อน คือ ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมีหลายคน ให้ประธานอนุญาตให้อภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว กรรมการซึ่งได้สงวนความเห็น กรรมการผู้รับมอบหมายจากกรรมการซึ่งได้สงวนความเห็น หรือสมาชิกหรือกรรมการผู้รับมอบหมายจากผู้แปรญัตติซึ่งได้สงวนคำแปรญัตติไว้ในชั้นคณะกรรมการ ให้มีฐานะเสมือนเป็นผู้แปรญัตติด้วย

ลำดับในการอภิปราย

ข้อ ๕๔ เมื่อผู้อภิปรายก่อนได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไปจะต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระของฝ่ายใด ไม่มีผู้อภิปรายอีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่ค้าน ข่อมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับและมีให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

กรณีมีผู้ขออภิปราย
หลายคน

ข้อ ๕๕ ถ้ามีผู้ขออภิปรายหลายคน ประธานจะให้คนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึงถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ และผู้ซึ่งยังไม่ได้อภิปรายด้วย

ลักษณะการอภิปราย

ข้อ ๕๖ การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็น หรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามมิให้นำเอกสารใดๆ มาอ่านให้ที่ประชุมฟังโดยไม่จำเป็น และห้ามมิให้นำวัตถุใดๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุม เว้นแต่ประธานสภาจะอนุญาต

ห้ามผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด และห้ามกล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

ข้อ ๕๗ ถ้าประธานเห็นว่าผู้ใดได้อภิปรายพอสมควรแล้ว ประธานจะให้ผู้นั้น
หยุดอภิปรายก็ได้ การให้หยุดอภิปราย

ข้อ ๕๘ สมาชิกผู้ใดต้องการประท้วงว่ามีการฝ่าฝืนข้อบังคับให้ยื่นและยกมือ
ขึ้นพ้นศีรษะ ประธานต้องให้ออกาสผู้นั้นชี้แจง แล้วให้ประธานวินิจฉัยว่าได้มีการฝ่าฝืน
ข้อบังคับตามที่ประท้วงหรือไม่ คำวินิจฉัยของประธานถือเป็นเด็ดขาด การประท้วง

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอภิปรายพาดพิงถึงเรื่อง
ส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น

ข้อ ๕๙ ผู้อภิปรายอาจถอนคำพูดของตนได้ เมื่อมีผู้ประท้วงตามข้อ ๕๘ การถอนคำพูด

ข้อ ๖๐ การอภิปรายเป็นอันยุติ เมื่อ การยุติการอภิปราย

(๑) ไม่มีผู้ใดอภิปราย

(๒) ที่ประชุมลงมติให้ปิดอภิปราย

(๓) ที่ประชุมลงมติให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา

ข้อ ๖๑ ในกรณีที่ประธานพิจารณาเห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้วจะ
ขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้ การปิดอภิปราย

ข้อ ๖๒ เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้ว ห้ามผู้ใดอภิปรายอีก เว้นแต่ที่ประชุม
จะต้องลงมติในเรื่องนั้น จึงให้ผู้ซึ่งมีสิทธิอภิปรายก่อนคนใดคนหนึ่ง มีสิทธิอภิปราย
สรุปได้อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ที่ประชุมจะลงมติ การอภิปรายสรุป

เมื่อการอภิปรายได้สิ้นสุดแล้ว ให้ประธานมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบ
ก่อนลงมติ

ข้อ ๖๓ ประธานอาจอนุญาตให้รัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใดๆ ชี้แจงข้อ
เท็จจริงต่อที่ประชุมประกอบการอภิปรายของรัฐมนตรีก็ได้ การอนุญาตให้บุคคล
ใดๆ ชี้แจงข้อเท็จ
จริง

ข้อ ๖๔ ถ้าประธานให้สัญญาณด้วยการเคาะค้อนหรือขึ้นขึ้น ให้ผู้ที่กำลัง
พูดอยู่หยุดพูดและนั่งลงทันที การให้สัญญาณ
ด้วยการเคาะค้อน
หรือขึ้นขึ้นของ
ประธานที่ประชุม

ส่วนที่ ๔

การลงมติ

การลงมติ

ข้อ ๖๕ ในกรณีที่จะต้องมิมติของสภา ให้ประธานขอให้ที่ประชุมลงมติ

คะแนนเสียงข้างมาก
และการออกเสียง
ชี้ขาด

* ข้อ ๖๖ เสียงข้างมากตามมาตรา ๑๕๖ ของรัฐธรรมนูญนั้น ถ้าความเห็น
ของที่ประชุมมีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด

ในกรณีมีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานออกเสียงชี้ขาด การออกเสียงชี้ขาด
ของประธานให้กระทำการเปิดเผยโดยจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

การออกเสียงลง
คะแนน

ข้อ ๖๗ การออกเสียงลงคะแนนให้กระทำการเปิดเผย แต่เมื่อคณะรัฐมนตรี
ร้องขอหรือสมาชิกเสนอญัตติโดยสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนขอให้กระทำ
เป็นการลับ จึงให้ลงคะแนนลับ

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีร้องขอหรือสมาชิกเสนอญัตติให้ลงคะแนนลับตาม
วรรคหนึ่ง ถ้ามีสมาชิกคัดค้านและมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของสมาชิกใน
ที่ประชุม ให้ถือเป็นเอกสิทธิ์ที่จะลงคะแนนโดยเปิดเผย

การออกเสียงลง
คะแนนเลือกหรือให้
ความเห็นชอบให้
บุคคลดำรงตำแหน่ง

** ข้อ ๖๗ ทวิ การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคล
ดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา ๑๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ให้กระทำการลับ เว้นแต่การ
ออกเสียงลงคะแนนตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยการลงคะแนน
เปิดเผย

* ข้อ ๖๖ วรรคหนึ่ง ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๑๓ แห่งข้อบังคับการประชุมสภา
ผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

** ข้อ ๖๗ ทวิ เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๑๔ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

* ข้อ ๖๘ การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยมีวิธีปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนตามที่ประธานสภากำหนด

(๒) ชูบัตรออกเสียงลงคะแนน โดยให้สมาชิกเขียนเรื่องที่จะลงมติและ
ลงลายมือชื่อในบัตรที่จัดไว้

ผู้เห็นด้วยให้ใช้บัตรสีน้ำเงิน

ผู้ไม่เห็นด้วยให้ใช้บัตรสีแดง

ผู้ไม่ออกเสียงให้ใช้บัตรสีขาว

แล้วส่งมอบให้เจ้าหน้าที่รับบัตรเมื่อถึงคราวออกเสียงลงคะแนนในมตินั้นๆ เพื่อรวม
ส่งผู้ตรวจนับคะแนนต่อไป

(๓) เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษร ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคน
ตามวิธีที่ประธานกำหนด

(๔) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยนั้น ให้ใช้วิธีตาม (๑) จะใช้วิธีตาม (๒) (๓)
หรือ (๔) ได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติและที่ประชุมอนุมัติ
หรือเมื่อมีการนับคะแนนเสียงใหม่ตามข้อ ๗๔

การออกเสียงลงคะแนนตาม (๒) หรือ (๓) ให้ประธานเชิญสมาชิกห้าคน
เป็นผู้ตรวจนับคะแนน

* ข้อ ๖๘ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๑๕ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

**วิธีออกเสียง
ลงคะแนนลับ**

* ข้อ ๖๕ การออกเสียงลงคะแนนลับมีวิธีปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ผู้เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย / ผู้ไม่เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย x ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้เขียนเครื่องหมาย ๐

(๒) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การที่จะให้ออกเสียงลงคะแนนตาม (๒) ให้เป็นอำนาจของประธานที่จะพิจารณาเห็นสมควร เว้นแต่จะมีผู้เสนอญัตติให้ใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังกล่าวข้างต้นและที่ประชุมอนุมัติ และให้นำความในข้อ ๖๘ วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ลำดับการลงมติ

ข้อ ๗๐ ลำดับการลงมตินั้น ให้ลงมติในญัตติสุดท้ายก่อนแล้วย้อนเป็นลำดับไปหาญัตติต้น แต่มิให้ถือว่าความผิดพลาดในการเรียงลำดับดังกล่าวมานี้เป็นเหตุให้มติที่ได้ลงคะแนนและนับคะแนนเสร็จแล้วเป็นอันเสียไป

**การรวมหรือแยก
ประเด็นพิจารณา
หรือลงมติ**

ข้อ ๗๑ ประธานมีอำนาจสั่งให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ เว้นแต่ที่ประชุมจะมีมติเป็นอย่างอื่น

**การเข้ามาในที่
ประชุมระหว่างการ
ออกเสียงลงคะแนน**

ข้อ ๗๒ สมาชิกซึ่งเข้ามาในที่ประชุมระหว่างการออกเสียงลงคะแนนในกรณีออกเสียงลงคะแนนเปิดเผย อาจลงคะแนนทางฝ่ายที่ยังนับคะแนนเสียงไม่เสร็จ หรือในกรณีออกเสียงลงคะแนนลับอาจลงคะแนนได้ก่อนประธานสั่งให้นับคะแนนเสียง

การประกาศมติ

ข้อ ๗๓ เมื่อได้นับคะแนนเสียงแล้ว ให้ประธานประกาศมติต่อที่ประชุมทันที ถ้าเรื่องใดรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือข้อบังคับนี้กำหนดไว้ว่ามติจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงถึงจำนวนเท่าใดก็ให้ประกาศด้วยว่า คะแนนเสียงข้างมากถึงจำนวนที่กำหนดไว้หรือไม่

* ข้อ ๖๕ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๑๖ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

ข้อ ๗๔ การนับคะแนนเสียงครั้งใด ถ้ารัฐมนตรีขอให้นับใหม่ หรือสมาชิก
ร้องขอ โดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนให้มีการนับใหม่ก็ให้มีการนับ
คะแนนเสียงใหม่

การขอนับคะแนน
เสียงใหม่

การนับคะแนนเสียงใหม่ดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้เปลี่ยนวิธีการลงคะแนนเป็น
วิธีดังกล่าวในข้อ ๖๘ หรือข้อ ๖๕ ซึ่งอยู่ลำดับถัดไป แล้วแต่กรณี แต่ถ้าวิธีที่ถูก
ทักท้วงเป็นวิธีดังกล่าวในข้อ ๖๘ (๔) หรือข้อ ๖๕ (๒) ให้เปลี่ยนเป็นวิธีใด ๆ ตามที่
ประธานเห็นสมควร

เมื่อได้มีการนับคะแนนเสียงโดยวิธีดังกล่าวในข้อ ๖๘ (๓) หรือข้อ ๖๕ (๒) แล้ว
จะขอให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่อีกมิได้

ข้อ ๗๕ ผู้ใดไม่มีผู้คัดค้าน ให้ประธานถามที่ประชุมว่ามีผู้เห็นเป็น
อย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยญัตตินั้น

ญัตติที่ไม่มีผู้คัดค้าน
หรือไม่มีผู้เห็นเป็น
อย่างอื่น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ญัตติที่เป็นร่างพระราชบัญญัติ หรือเรื่อง
อื่นใดที่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้กำหนด ให้ที่ประชุมวินิจฉัยโดยการออกเสียง
ลงคะแนน

หมวด ๔

กรรมาธิการ

* ข้อ ๗๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้สภาตั้งคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการ
สามัญ

* ข้อ ๗๖ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๑๗ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

สามัญประจำสภาขึ้นยี่สิบสามคณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการมีจำนวนสิบเจ็ดคน คือ

- (๑) คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) คณะกรรมการกิจการเยาวชน สตรีและผู้สูงอายุ
- (๓) คณะกรรมการการกีฬา
- (๔) คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
- (๕) คณะกรรมการการคมนาคม
- (๖) คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน
- (๗) คณะกรรมการการต่างประเทศ
- (๘) คณะกรรมการติดตามผลการปฏิบัติตามมติของสภาผู้แทนราษฎร
- (๙) คณะกรรมการการทหาร
- (๑๐) คณะกรรมการการท่องเที่ยว
- (๑๑) คณะกรรมการการปกครอง
- (๑๒) คณะกรรมการการพลังงาน
- (๑๓) คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
- (๑๔) คณะกรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม
- (๑๕) คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- (๑๖) คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- (๑๗) คณะกรรมการการศึกษา
- (๑๘) คณะกรรมการการเศรษฐกิจ
- (๑๙) คณะกรรมการการสาธารณสุข

(๒๐) คณะกรรมการการสิ่งแวดล้อม

(๒๑) คณะกรรมการการอุตสาหกรรม

(๒๒) คณะกรรมการนโยบายและติดตามผลงานงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๒๓) คณะกรรมการพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับและตรวจ

รายงานการประชุม

คณะกรรมการสามัญตามวรรคหนึ่งให้มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณา สอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคณะนั้น

หากมีความจำเป็นจะตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภาคณะอื่นเพิ่มขึ้น อีกเมื่อใดก็ได้ สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการสามัญประจำสภาได้ไม่เกิน สองคณะ

ข้อ ๗๗ การเลือกตั้งคณะกรรมการ สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้ โดยไม่จำกัดจำนวน การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน

การเลือกตั้ง
คณะกรรมการ

การเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญ ให้ตั้งจากบุคคลที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อ มีจำนวนไม่เกินหนึ่งในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุม เลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ

การเลือกตั้ง
คณะกรรมการ
วิสามัญ

* การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะกรรมการ ถ้ามีการเสนอชื่อกรรมการ เท่ากับจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ถือว่าผู้ถูกเสนอชื่อนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกถ้ามี การเสนอชื่อมากกว่าจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

* ข้อ ๗๗ วรรคสาม ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๑๘ แห่งข้อบังคับการประชุมสภา ผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

การเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพ.ร.บ. ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการ หรือทุพพลภาพ

* ข้อ ๓๗ ทวิ การเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการ หรือผู้ทุพพลภาพ ให้ตั้งจากบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนองค์การเอกชนประเภทนั้น จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด และตั้งจากบุคคลที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อไม่เกินหนึ่งในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดจำนวนกรรมการนอกจากนั้นให้ที่ประชุมเลือกจากที่สมาชิกเสนอชื่อ

การคัดเลือกและการเสนอชื่อกรรมการในส่วนของผู้แทนองค์การเอกชนตามวรรคหนึ่งเพื่อให้สภาเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด

องค์ประชุมของคณะกรรมการ

ข้อ ๓๘ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในการประชุมคณะกรรมการที่จะมีการลงมติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ข้อบังคับการประชุมคณะกรรมการ

ข้อ ๓๙ การประชุมคณะกรรมการ ให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมการ

** ให้คณะกรรมการแต่ละคณะเลือกตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ โฆษกและตำแหน่งอื่นตามความจำเป็นจากกรรมการในคณะนั้น โดยอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ

* ข้อ ๓๗ ทวิ เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๑๕ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

** ข้อ ๓๘ วรรคสอง ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๒๐ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

ประธานคณะกรรมการสามัญประจำสภาแต่ละคณะ จะต้องมียานตาม หรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง หรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใดๆ ตามแต่ จะมอบหมายได้

การตั้งคณะ
อนุกรรมการ

ข้อ ๘๐ การเรียกเอกสารจากบุคคลใดๆ หรือเรียกบุคคลใดๆ มาแถลง ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือ ศึกษาอยู่ ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อประธานคณะกรรมการหรือผู้ทำหน้าที่แทน ประธานคณะกรรมการ

การเรียกเอกสาร
หรือบุคคลมาชี้แจง

* ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธาน คณะกรรมการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการ

ข้อ ๘๑ สมาชิก รัฐมนตรี และผู้ซึ่งประธานของที่ประชุมอนุภาคมีสิทธิ เข้าฟังการประชุมคณะกรรมการ

ผู้มีสิทธิเข้าฟัง
การประชุม
คณะกรรมการ

ในกรณีประชุมลับ ผู้ที่จะเข้าฟังการประชุมได้ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ประชุมและได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุม

ข้อ ๘๒ ภายใต้บังคับข้อ ๘๑ ผู้เสนอญัตติ รัฐมนตรีและผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรี มอบหมายมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการได้ตลอดเรื่อง

การชี้แจงแสดง
ความเห็นในที่
ประชุม
คณะกรรมการ

* ข้อ ๘๐ วรรคสอง เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๒๑ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

ส่วนผู้แปรญัตติมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นได้เฉพาะที่แปรญัตติไว้

การชี้แจงแสดงความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติอาจมอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกอื่นหรือกรรมาธิการท่านใดท่านหนึ่งกระทำการแทนได้

การประกาศและ
แจ้งกำหนด
การประชุม
คณะกรรมการ

ข้อ ๘๓ ให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรประกาศกำหนดการประชุมคณะกรรมการไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และมีหนังสือนัดผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมาชี้แจงประกอบญัตติหรือคำแปรญัตติ แล้วแต่กรณีล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน หากเรื่องใดจะก่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นกฎหมายหรือเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินต้องแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

คำแปรญัตติตกไป

ข้อ ๘๔ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการตามนัดจนเวลาล่วงไปเกินกว่าสามสัปดาห์นับแต่เวลาที่คณะกรรมการได้เริ่มพิจารณาคำแปรญัตติใด คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่คณะกรรมการพิจารณาเรื่องนั้นยังไม่เสร็จหรือที่ประชุมอนุญาตให้เลื่อนการชี้แจงไปวันอื่น

การสงวนคำแปร
ญัตติ

ข้อ ๘๕ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใด จะสงวนคำแปรญัตติในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

การสงวนความเห็น

ข้อ ๘๖ กรรมาธิการผู้ใดไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนความเห็นในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

รายงานของคณะ
กรรมาธิการ

ข้อ ๘๗ เมื่อคณะกรรมการได้กระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆตามอำนาจหน้าที่หรือตามที่ที่สภามอบหมายเสร็จแล้วให้รายงานต่อสภา

ในที่ประชุมสภา คณะกรรมาธิการมีสิทธิแถลง ชี้แจง หรือแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับ

การกระทำดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในกรณีนี้ คณะกรรมการจะมอบหมายให้บุคคลใด ๆ แดงหรือชี้แจงแทนก็ได้

ข้อ ๘๘ ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า มีข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ ก็ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวนั้น ไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้สภาพิจารณา

การตั้งข้อสังเกตของ
คณะกรรมการ

ในกรณีที่สภาเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ ให้ประธานสภา แจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ประธานสภาส่งข้อสังเกตของ คณะกรรมการให้คณะรัฐมนตรีทราบ คณะรัฐมนตรีได้ปฏิบัติตามข้อสังเกตนั้น ประการใดหรือไม่ ให้ประธานสภาแจ้งให้ที่ประชุมทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภา

ข้อ ๘๙ ถ้ามีมติของสภาให้คณะกรรมการใดกระทำการหรือพิจารณา สอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด และคณะกรรมการนั้น กระทำการหรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาจะไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ประธานคณะกรรมการต้องรายงานให้ประธานสภาทราบโดยด่วน

กรณีคณะ
กรรมการ
กระทำการหรือ
พิจารณาเรื่องใดไม่
เสร็จตามกำหนด

ในกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าอยู่ในระหว่างสมัยประชุมให้ประธานสภา รีบเสนอต่อที่ประชุม และที่ประชุมอาจลงมติให้ขยายเวลาที่ได้กำหนดไว้หรือให้ตั้ง คณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม หรือให้ดำเนินการอย่างอื่นสุดแต่ที่ประชุมจะเห็น สมควร แต่ด้านนอกสมัยประชุม ก็ให้ประธานสภามีอำนาจอนุญาตให้ขยายเวลาที่ กำหนดไว้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควร แล้วแจ้งให้สภาทราบภายหลัง

การนับระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เริ่มนับแต่วันถัดจากวันที่สภามีมติกำหนดระยะเวลา

การพ้นจากตำแหน่ง
ของกรรมการ

- ข้อ ๕๐ กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ
- (๑) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีการตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม
- (๕) สภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (๖) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานคณะกรรมการทราบ

การตั้งกรรมการ
แทนตำแหน่งที่ว่าง

ข้อ ๕๑ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการใดว่างลงให้ประธานคณะกรรมการแจ้งต่อประธานสภา เพื่อขอให้สภาตั้งซ่อม

* หมวด ๕

การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

* หมวด ๕ การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ข้อ ๕๒ ถึง ข้อ ๑๑๓ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๒๒ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

ข้อ ๕๒ ให้มีสารบบลงวันที่สภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ สาระบร่างพ.ร.บ.๑
ประกอบรัฐธรรมนูญไปยังวุฒิสภา และวันที่สภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญคืนจากวุฒิสภา

ข้อ ๕๓ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ลักษณะร่างพ.ร.บ.๑
ต้องแบ่งเป็นมาตรา และต้องมีบทประกอบ ดังต่อไปนี้

(๑) หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(๒) เหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญ

หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น
ให้กำหนดโดยชัดแจ้ง

ข้อ ๕๔ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การตรวจสอบร่าง
ที่สมาชิกเสนอต่อสภา ให้ประธานสภาทำการตรวจสอบและหากมีข้อบกพร่อง พ.ร.บ.๑
ให้ประธานสภาแจ้งสมาชิกนั้นทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันได้รับ

ข้อ ๕๕ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพ.ร.บ.๑ที่เกี่ยวข้อง
เกี่ยวกับการเงินตามความหมายที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖๕ ของรัฐธรรมนูญซึ่ง
สมาชิกเป็นผู้เสนอนั้น ให้ประธานสภาส่งไปยังนายกรัฐมนตรีภายในเจ็ดวันนับแต่
วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้องมีการรับรองของนายก
รัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎร
และประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เป็นผู้วินิจฉัย

ในกรณีທີ່ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดเป็นร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาส่งไปยังนายกรัฐมนตรีและแจ้งให้สมาชิกผู้เสนอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้อินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว หากไม่พิจารณารับรองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับ ให้ประธานสภาแจ้งเหตุขัดข้องให้ที่ประชุมทราบ

การประชุมเพื่อ
วินิจฉัยร่างพ.ร.บ.๑
เกี่ยวกับการเงิน

ข้อ ๕๕ ทวิ ให้ประธานสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เพื่อพิจารณากรณีตามข้อ ๕๕ วรรคสอง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มกรณดังกล่าว

การประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้นำข้อบังคับการประชุมนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

วาระการพิจารณา
ร่างพ.ร.บ.๑

ข้อ ๕๖ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำเป็นสามวาระตามลำดับ

การพิจารณาใน
วาระที่หนึ่ง

ข้อ ๕๗ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่ง ให้สภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการ

แห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

เพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยดังกล่าวในวาระหนึ่ง สภาจะให้คณะกรรมการพิจารณา ก่อนรับหลักการก็ได้

ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหลายฉบับรวมกัน สภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อสภาได้มีมติรับหลักการแล้ว ให้สภาลงมติว่าจะให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สอง

ข้อ ๕๘ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สมาชิกเป็นผู้เสนอ ถ้าคณะรัฐมนตรีขอรับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปพิจารณาก่อนที่สภาจะลงมติตามข้อ ๕๗ ก็ให้รอการพิจารณาไว้ก่อน เมื่อที่ประชุมอนุมัติ แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่สภามีมติอนุมัติ

กรณีคณะรัฐมนตรีขอรับร่างพ.ร.บ.๑ไปพิจารณาก่อนรับหลักการ

ข้อ ๕๙ ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้สภาพิจารณาตามลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง

กรณีรับหลักการร่างพ.ร.บ.๑

ข้อ ๑๐๐ การพิจารณาในวาระที่สอง ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการที่สภาตั้งหรือกรรมาธิการเต็มสภา

การพิจารณาในวาระที่สอง

ตามปกติ ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการที่สภาตั้ง การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา จะกระทำได้อีกเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิก รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนและที่ประชุมอนุมัติ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยกรรมการเต็มสภานั้น สภาจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใดโดยเฉพาะ ที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นก็ได้

การพิจารณา
ร่างพ.ร.บ.ฯ โดย
คณะกรรมการ

ข้อ ๑๐๑ ในกรณีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ สภาจะให้คณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญ เป็นผู้พิจารณาก็ได้

การเสนอ
คำแปรญัตติ

ข้อ ๑๐๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญชั้นคณะกรรมการที่สภาตั้ง สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติ ล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันถัดจาก วันที่สภารับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เว้นแต่สภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้เป็นอย่างอื่น

การแปรญัตติ

การแปรญัตติ ต้องแปรเป็นรายมาตรา

การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิม ต้องไม่ขัด กับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

รายงานของ
คณะกรรมการ

ข้อ ๑๐๓ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการเกี่ยวกับ คำแปรญัตตินั้น เป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติหรือ มีการสงวนความเห็นของกรรมการก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ข้อ ๑๐๓ ทวิ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ที่สมาชิกเป็นผู้เสนอและในขั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่ในการพิจารณาในวาระที่สอง คณะกรรมการหรือสภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติมและประธานสภาเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามความหมายที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภา สั่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน และส่งให้ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะวินิจฉัย ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิกรณีดังกล่าว

ร่างพ.ร.บ.ฯ ที่แก้ไข
เพิ่มเติมแล้วเป็น
ร่างเกี่ยวกับการเงิน

ให้นำความในวรรคสามของข้อ ๕๕ มาใช้บังคับกับการพิจารณารับรองของ นายกรัฐมนตรี

ข้อ ๑๐๔ เมื่อประธานสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญและรายงานคณะกรรมการตามข้อ ๑๐๓ แล้ว ให้บรรจุเข้า ระเบียนวาระการประชุมภายในสิบวัน เว้นแต่เมื่อมิกรณีตามข้อ ๑๐๓ ทวิ ให้บรรจุ เข้าระเบียนวาระการประชุมภายในสิบวันนับแต่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญคินจากนายกรัฐมนตรี

การพิจารณาโดย
กรรมธิการเต็มสภา

ข้อ ๑๐๕ ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยกรรมธิการเต็มสภา ให้ถือว่าสมาชิกทุกคนในที่ประชุมประกอบกันเป็นคณะกรรมธิการและประธานของที่ประชุมมีฐานะเป็นประธานคณะกรรมธิการด้วย

การพิจารณาโดยกรรมธิการเต็มสภา เป็นการพิจารณาขั้นคณะกรรมธิการ และการพิจารณาของสภาในวาระที่สองเรียงตามลำดับมาตรฐานรวมกันไป

การพิจารณาเรียง
มาตรา

ข้อ ๑๐๖ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมธิการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภแล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติหรือที่กรรมธิการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

การพิจารณาสรุป

ข้อ ๑๐๗ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๐๖ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดมิได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่

การพิจารณาใน
วาระที่สาม

ข้อ ๑๐๘ เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่สองเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาเป็นวาระที่สาม

ข้อ ๑๐๙ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่สามไม่มีการอภิปราย และให้ที่ประชุมลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ

ข้อ ๑๑๐ ในกรณีที่สภาลงมติในวาระที่หนึ่งไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญก็ดี หรือลงมติในวาระที่สามไม่เห็นชอบก็ดี ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

กรณีร่างพ.ร.บ.๑
ตกไป

ข้อ ๑๑๑ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดต้องยับยั้งไว้โดยบทบัญญัติมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๗๖ ของรัฐธรรมนูญได้ล่วงพ้นไป ประธานอาจขอปรึกษาที่ประชุมหรือสมาชิกอาจเสนอญัตติให้ยกร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องถูกยับยั้งขึ้นพิจารณาใหม่ได้

การยกร่างพ.ร.บ.๑
ที่ถูกยับยั้งขึ้นมา
พิจารณาใหม่

ข้อ ๑๑๒ ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด ให้ประธานสภาดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อวุฒิสภาต่อไป

การเสนอร่าง
พ.ร.บ.๑
ต่อวุฒิสภา

ข้อ ๑๑๓ ในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้เสนอไปตามข้อ ๑๑๒ ให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วนเพื่อให้สภาพิจารณาว่าจะเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภาหรือไม่

การดำเนินการใน
กรณีวุฒิสภาแก้ไข
เพิ่มเติมร่างพ.ร.บ.๑

ถ้าสภาไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ประธานดำเนินการให้สภากำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกัน เมื่อสภาได้กำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกันแล้ว ให้ประธานสภาแจ้งไปยังวุฒิสภา

เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันได้รายงาน และเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้ว ให้ประธานสภาบรรจุเข้า

ระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน ให้สภาพิจารณาลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ
ด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

หมวด ๖

การตั้งกระทู้ถาม

การตั้งกระทู้ถาม * ข้อ ๑๑๔ การตั้งกระทู้ถามให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา
มี ๒ ประเภท ดังต่อไปนี้

(๑) กระทู้ถามสด

(๒) กระทู้ถามทั่วไป

คำถาม ข้อเท็จจริง ตลอดจนคำชี้แจงประกอบ ต้องชัดเจน ไม่ฟุ่มเฟือย
วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย

กระทู้ถามสด * ข้อ ๑๑๕ กระทู้ถามสด ให้เสนอพร้อมระบุชื่อเรื่องที่ถาม ก่อนเริ่ม
การประชุมในวันนั้น พร้อมระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใด
และต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นเรื่องสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน

(๒) เป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชน

(๓) เป็นเรื่องเร่งด่วน

* ข้อ ๑๑๔ และข้อ ๑๑๕ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๒๓ แห่งข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

ให้ประธานสภาบริบรจกระทูถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นทราบโดยทันที

* ข้อ ๑๑๕ ทวิ ในการประชุมครั้งหนึ่งๆ ให้บริบรจกระทูถามสดได้ไม่เกินสามกระทู และมิให้ผู้ตั้งกระทูถามคนเดียวกันถามเกินกว่าหนึ่งกระทู

การบริบรจ
กระทูถามสด

การถามและการตอบกระทูถามสดให้พิจารณาารวมกันภายในกำหนดเวลาไม่เกินหกสิบนาทีในการประชุมแต่ละครั้งของสัปดาห์ และผู้ตั้งกระทูถามสดมีสิทธิซักถามเรื่องละไม่เกินสามครั้ง

การถาม-ตอบ
กระทูถามสด

* ข้อ ๑๑๕ ตริ การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทูถามสดให้ดำเนินการในที่ประชุมสภา

การจัดลำดับกระทูถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุมในแต่ละครั้ง การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทูถามสดให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด

การจัดลำดับ
กระทูถามสด

** ข้อ ๑๑๖ กระทูถามทั่วไปให้มีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายโดยระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา

กระทูถามทั่วไป

ข้อเท็จจริงที่อ้างประกอบกระทูถามทั่วไป ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทูถามรับรองว่าถูกต้องแม้ไม่ได้ขึ้นชั้นรับรองไว้ในกระทูถามทั่วไปก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจงประกอบให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

ข้อ ๑๑๗ กระทูถามแต่ละกระทู้นั้นให้ตั้งถามและซักถามได้เฉพาะคนเดียว

* ข้อ ๑๑๕ ทวิ และ ข้อ ๑๑๕ ตริ เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๒๔ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

** ข้อ ๑๑๖ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๒๕ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้นี้

ลักษณะต้องห้าม
ของกระทู้ถาม

ข้อ ๑๑๘ กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นเชิงประชด เสียดสีหรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- (๒) เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
- (๓) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- (๔) เป็นการให้ออกความเห็น
- (๕) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- (๖) เป็นเรื่องที่ไม่มีสาระสำคัญ
- (๗) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงาน

ในหน้าที่ราชการ

การตั้งกระทู้ถาม
ที่ได้ตอบหรือชี้แจง
แล้วขึ้นใหม่

ข้อ ๑๑๙ กระทู้ถามตามข้อ ๑๑๘ (๓) นั้น จะตั้งกระทู้ถามขึ้นใหม่ได้
ในเมื่อสาระสำคัญต่างกัน หรือพฤติการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลง
ไปจากเมื่อตั้งกระทู้ถามครั้งก่อน

การวินิจฉัย
กระทู้ถาม

ข้อ ๑๒๐ ให้เป็นอำนาจของประธานสภาที่จะวินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดที่สมาชิก
ตั้งถามมาเป็นหรือไม่เป็นกระทู้ถามตามข้อ ๑๑๔ ข้อ ๑๑๕ ข้อ ๑๑๖ ข้อ ๑๑๘ ข้อ ๑๑๙
การวินิจฉัยดังกล่าวในวรรคหนึ่งเป็นประการใด ให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
แจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับกระทู้ถามนั้น ยกเว้น
กรณีตามข้อ ๑๑๕

การจัดส่ง
กระทู้ถาม
กำหนดเวลาตอบ
กระทู้ถามใน
ราชกิจจานุ

ข้อ ๑๒๑ ให้ประธานสภาจัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง
ในกรณีที่กระทู้ถามที่ต้องตอบในราชกิจจานุเบกษา ให้ประธานสภาแจ้ง
รัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับ
กระทู้ถามนั้น และหากรัฐมนตรีได้ตอบแล้วในราชกิจจานุเบกษา หรือมีเหตุขัดข้อง

ไม่ตอบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

ในกรณีที่เป็นกระทู้ถามที่ต้องตอบในที่ประชุมสภา ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งไปตามวรรคหนึ่ง

กำหนดเวลาตอบ
กระทู้ถามในที่
ประชุม

* ข้อ ๑๒๒ เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม ให้ประธานอนุญาตให้ถามตามลำดับ
คือ กระทู้ถามสดและกระทู้ถามทั่วไป

ลำดับการถาม
กระทู้ถาม

ข้อ ๑๒๓ ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิถอนกระทู้ถามได้

การถอนกระทู้ถาม

เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่
ประชุม ให้ถือว่ากระทู้ถามนั้นตกไป

** ข้อ ๑๒๔ การตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรี ให้นำข้อ ๑๑๔ วรรคสองมาใช้
บังคับโดยอนุโลม

การตอบกระทู้ถาม

เมื่อรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกหนึ่งครั้ง เว้นแต่
จะขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็น และประธานอนุญาต

การซักถาม

การซักถามนั้น ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงประกอบได้เท่าที่จำเป็น

ข้อ ๑๒๕ รัฐมนตรีจะขอเลื่อนการตอบกระทู้ถามก็ได้ แต่ต้องชี้แจงเหตุผล
ในที่ประชุมสภาและให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใด

การเลื่อนตอบ
กระทู้ถาม

ข้อ ๑๒๖ การประชุมครั้งหนึ่งๆ ให้บรรจุกระทู้ถามได้ไม่เกินสิบกระทู้ โดยมี
กระทู้ถามสดไม่เกินห้ากระทู้ แต่ถ้าหากมีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน ประธานสภาจะ
บรรจุกระทู้ถามเกินกว่าสิบกระทู้ก็ได้

การบรรจุกระทู้ถาม

* ข้อ ๑๒๒ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๒๖ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดั่งที่พิมพ์ไว้

** ข้อ ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๒๗ แห่งข้อบังคับการประชุมสภา
ผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดั่งที่พิมพ์ไว้

ข้อ ๑๒๗ การประชุมครั้งหนึ่งๆ มิให้ผู้ตั้งกระทู้ถามคนเดียวกันถามเกินกว่าหนึ่งกระทู้ เว้นแต่ไม่มีกระทู้ถามของสมาชิกอื่นเหลืออยู่

กระทู้ถามระงับ

ข้อ ๑๒๘ กระทู้ถามใดที่รัฐมนตรียังมิได้ตอบ ให้เป็นอันระงับไปเมื่อคณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง

หมวด ๓

การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

การขอเปิดอภิปราย
ทั่วไป

* ข้อ ๑๒๕ เมื่อสมาชิกมีความประสงค์จะเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นต่อประธานสภาเป็นหนังสือแสดงว่าจะเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลในเรื่องใดบ้าง

เมื่อประธานสภาได้รับญัตติตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รีบแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรีและให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

การตอบข้อซักถาม

ข้อ ๑๓๐ คณะรัฐมนตรีเท่านั้นที่มีสิทธิจะอภิปรายตอบข้อซักถาม รัฐมนตรีจะตอบข้อซักถามสมาชิกทีละคนเป็นลำดับไป หรือจะรอรวมตอบครั้งละหลายคนก็ได้

ข้อ ๑๓๑ ในการอภิปรายนั้น นอกจากที่กำหนดไว้ในส่วนนี้แล้ว ให้นำความในหมวด ๓ ส่วนที่ ๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ยกเว้นข้อ ๕๔

* ข้อ ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๒๘ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

* หมวด ๘

การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ
(ยกเลิก)

** หมวด ๘ ทวิ

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ

ข้อ ๑๓๒ ทวิ ให้สภาจัดทำประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ
อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ การควบคุม
ให้เป็นไปตามจริยธรรม

การจัดทำประมวล
จริยธรรมของ
สมาชิกและ
กรรมการ

หมวด ๙

การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย

ข้อ ๑๓๓ สถานที่ประชุมของสภาย่อมเป็นที่เคารพและเป็นเขตหวงห้าม
ผู้เข้าไปต้องประพฤติตนให้เรียบร้อย มีสัมมาคารวะ และต้องแต่งกายตามที่ประธาน
สภากำหนด บุคคลอื่นที่มีใช้สมาชิกรัฐสภาหรือเจ้าหน้าที่รัฐสภาเมื่อหมดภารกิจ
ต้องออกนอกสถานที่ประชุมของสภา

การรักษาระเบียบ
และความเรียบร้อย
ในสถานที่ประชุม
สภา

การแต่งกายของสมาชิกนั้นให้แต่งเครื่องแบบ ฯ หรือสากลนิยม หรือชุด

* หมวด ๘ การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ และความในหมวด ๘ ทั้งหมด ถูกยกเลิกโดย
ข้อ ๒๕ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

** หมวด ๘ ทวิ ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ และความในข้อ ๑๓๒ ทวิ
เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๓๐ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑)
พ.ศ. ๒๕๔๑

พระราชทานหรือตามที่ประธานสภากำหนด

ห้ามใช้เครื่องมือสื่อสารใดๆ ซึ่งก่อให้เกิดการรบกวน และห้ามสูบบุหรี่ในห้องประชุมสภา

อำนาจประธานในการรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในที่ประชุม

ข้อ ๑๓๔ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้ ประธานมีอำนาจเตือน ห้ามปราม ให้ออกนาคำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ ให้กล่าวขอขมาในที่ประชุม หรือสั่งให้ออกไปจากที่ประชุมครั้งนั้นโดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้

ในกรณีที่ประธานสั่งให้ผู้ใดออกจากที่ประชุม หากผู้นั้นขัดขืน ประธานมีอำนาจสั่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ให้นำตัวออกจากสถานที่ประชุม หรือออกไปให้พ้นบริเวณสภา

คำสั่งของประธานตามข้อนี้ ผู้ใดจะโต้แย้งมิได้

การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก

ข้อ ๑๓๕ การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมสภา หรือบริเวณสภาหรือเข้าฟังการประชุมของสภา ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้น และการโฆษณาข้อความเกี่ยวกับการประชุมปรึกษาของสภา ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนดไว้

หมวด ๑๐

บทสุดท้าย

การงดใช้ข้อบังคับ

ข้อ ๑๓๖ ถ้าประธานขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรอง ไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ให้งดใช้ข้อบังคับข้อหนึ่งข้อใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี หากที่ประชุมอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกในที่ประชุมก็ให้งดใช้ได้

* ข้อ ๑๓๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๖๓ ของรัฐธรรมนูญ ถ้ามีปัญหาที่จะต้อง การตีความข้อบังคับ ตีความข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของสภาที่จะวินิจฉัย และเมื่อที่ประชุมได้ลงมติ วินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกในที่ประชุมเป็น ประการใดแล้วให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นเด็ดขาด

การขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง อาจกระทำได้โดยประธานขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ข้อ ๑๓๘ การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับนี้ ต้องเสนอเป็นญัตติโดยมี การแก้ไขเพิ่มเติม สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ข้อบังคับ

การเสนอและพิจารณาญัตติดังกล่าวในวรรคหนึ่งให้นำข้อบังคับว่าด้วย การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมาใช้บังคับโดยอนุโลม

** ข้อ ๑๓๙ ในกรณีที่สมาชิกร้องขอให้นำความกราบบังคับทูล เพื่อมีพระบรม ราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๓ ของรัฐธรรมนูญให้ ประธานสภา นำความกราบบังคมทูลภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ การเรียกประชุม รัฐสภา

เมื่อได้มีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาแล้ว ให้แจ้งประธาน วุฒิสภาและคณะรัฐมนตรี

*** ข้อ ๑๔๐ ในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตหรือ การพิจารณาให้ ความคุ้มกันสมาชิก ในระหว่างสมัย ประชุม

* ข้อ ๑๓๗ วรรคหนึ่ง ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๓๑ แห่งข้อบังคับการประชุมสภา ผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

** ข้อ ๑๓๙ วรรคหนึ่ง ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๓๒ แห่งข้อบังคับการประชุมสภา ผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

*** ข้อ ๑๔๐ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๓๓ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

ไม่อนุญาตให้มีการจับหรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญหรือในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้องในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

* ข้อ ๑๔๑ ในกรณีที่ประธานสภาได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๖๗ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ให้ประธานสภาแจ้งให้สภาทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภา

* ข้อ ๑๔๑ ความเดิมถูกยกเลิกโดย ข้อ ๓๔ แห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๔๒ ข้อบังคับนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ได้กระทำเสร็จไปแล้ว ก่อนใช้ข้อบังคับนี้ ส่วนการใดที่ยังกระทำค้างอยู่ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับ ที่ใช้อยู่ก่อนวันใช้ข้อบังคับนี้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๔๓ ให้กรรมการในคณะกรรมการสามัญประจำสภาทุกคนที่ ดำรงตำแหน่งอยู่แล้วก่อนการประกาศใช้ข้อบังคับนี้ ยังคงเป็นกรรมการสามัญ ต่อไปตามข้อ ๗๖

ประกาศ ณ วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

วันมหามงคล มหามงคล

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ระเบียบสภาผู้แทนราษฎร
ว่าด้วยการจัดกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม
การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสด
พ.ศ. ๒๕๕๑

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ระเบียบสภาผู้แทนราษฎร

ว่าด้วยการจัดกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม

การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสด

พ.ศ. ๒๕๔๑

อาศัยอำนาจตามข้อ ๑๑๕ ทรี ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ ประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงออกระเบียบสภาผู้แทนราษฎรว่าด้วยการจัดกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสด ตามมาตรา ๑๘๔ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสภาผู้แทนราษฎรว่าด้วยการจัดกระทู้ถามสด เข้าระเบียบวาระการประชุม การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสด พ.ศ. ๒๕๔๑”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกระเบียบสภาผู้แทนราษฎร ว่าด้วยการจัดกระทู้ถามสดเข้า ระเบียบวาระการประชุม พ.ศ. ๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐ และให้ใช้ ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๓ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๔ การประชุมครั้งหนึ่งๆ ให้บรรจุกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม ไม่เกินสามกระทู้ การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสดให้กำหนดเวลา ไม่เกินหกสิบนาทีในการประชุมแต่ละครั้ง

ข้อ ๕ การแจ้งข้อตั้งกระทู้ถามสดให้แจ้งในวันที่จะประชุมเพื่อพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถาม โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภาภายในเวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกาของวันดังกล่าว ในหนังสือให้ระบุว่าประสงค์จะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินคนใด และในเรื่องใด โดยไม่ต้องระบุคำถาม

ข้อ ๖ กระทู้ถามเรื่องใดเข้าลักษณะกระทู้ถามสดหรือไม่ ประธานสภาจะเป็นผู้วินิจฉัยโดยคำนึงถึงปัญหาสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน หรือเป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือเป็นเรื่องเร่งด่วน

เรื่องใดที่ประธานสภาวินิจฉัยว่าไม่เข้าลักษณะกระทู้ถามสดตามวรรคหนึ่ง หรือไม่อนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระให้เป็นอันระงับ หากสมาชิกยังประสงค์ที่จะตั้งเป็นกระทู้ถามสดอยู่ที่ให้เสนอใหม่ เพื่อพิจารณาในสัปดาห์ถัดไป

ข้อ ๗ ในสัปดาห์ใดหากมีกระทู้ถามสดที่ประธานสภาวินิจฉัยแล้วเกินจำนวนสามกระทู้ ให้คณะกรรมการที่ประธานสภาจะแต่งตั้งจับสลากให้เหลือเพียงสามกระทู้เพื่อบรรจุเข้าระเบียบวาระต่อไป ในจำนวนสามกระทู้นี้ หากปรากฏว่ามีกระทู้ถามที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันให้กระทู้ถามที่มีลักษณะดังกล่าวแต่ถูกจับสลากขึ้นมาในลำดับหลังตกไป และให้คณะกรรมการจับสลากกระทู้ถามที่เหลือเพิ่มให้เต็มจำนวน

ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงผู้ตั้งกระทู้ถามเพื่อมิให้ผู้ตั้งกระทู้ถามคนเดียวกันถามเกินกว่าหนึ่งกระทู้ เว้นแต่ไม่มีกระทู้ถามของสมาชิกอื่น

ข้อ ๘ กระทู้ถามสดแต่ละกระทู้ให้ถามด้วยวาจาได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ครั้งละไม่เกินสองคำถาม ทั้งนี้ ให้ถามตอบให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาสี่สิบนาที เว้นแต่ในสัปดาห์ใดมีกระทู้ถามสดน้อยกว่าสามกระทู้ ก็ให้ขยายเวลาออกไปอีกตามสัดส่วนภายในเวลาหกสิบนาที

ข้อ ๘ การถามครั้งแรกให้ถามให้เสร็จภายในกำหนดเวลาสั้นาที การตอบครั้งแรกให้รัฐมนตรีตอบภายในกำหนดเวลาหกนาที เวลาสิบนาทีที่เหลือ สำหรับการซักถามและตอบข้อซักถามเพิ่มเติม

ข้อ ๑๐ การถาม การตอบ หรือการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงประกอบกระทู้ถามสดต้องอยู่ในประเด็นของเรื่องที่ถาม ทั้งต้องกระชับ ชัดเจน ไม่ฟุ้งเฟ้อย วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย

ข้อ ๑๑ กระทู้ถามสดที่ได้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมแล้ว หากผู้ตั้งกระทู้ถามขอเลื่อนการถาม ให้ถือว่ากระทู้ถามนั้นเป็นอันตกไป

ข้อ ๑๒ ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้นเป็นผู้ตอบกระทู้ถาม เว้นแต่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีนั้นไม่อยู่ หรือติดราชการสำคัญ จะมอบหมายให้รัฐมนตรีอื่นเป็นผู้ตอบกระทู้ถามนั้นได้ โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนถึงวาระพิจารณากระทู้ถามสดเรื่องนั้น

ข้อ ๑๓ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

วันมหามงคล มหาวชิราวุธ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑)

พ.ศ. ๒๕๕๑

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๓๑๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สภาผู้แทนราษฎรจึงตราข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ ๕ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้ถูกเสนอชื่อนั้นเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้ามีการเสนอชื่อหลายชื่อ ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของข้อ ๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๔) รับผิดชอบการทำรายงานการประชุมและบันทึกการออกเสียงลงคะแนน”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของข้อ ๑๕ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๕ การจัดระเบียบวาระการประชุมให้จัดลำดับ ดังต่อไปนี้

(๑) กระทู้ถาม

- (๒) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- (๓) รับรองรายงานการประชุม
- (๔) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
- (๕) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- (๖) เรื่องที่เสนอใหม่
- (๗) เรื่องอื่นๆ”

ข้อ ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๒๘ ทวิ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

“ข้อ ๒๘ ทวิ ในกรณีที่สมาชิกกล่าวถ้อยคำในที่ประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์อันอาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกได้รับความเสียหาย เมื่อบุคคลนั้นร้องขอภายในกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่มีการประชุมครั้งนั้น ให้ประธานสภาจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่มีการร้องขอ

หลักเกณฑ์และวิธีการ เกี่ยวกับการร้องขอ และการโฆษณาให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด”

ข้อ ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๒๙ ทวิ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

“ข้อ ๒๙ ทวิ ภายใต้อำนาจข้อ ๖๙ ให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดทำบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคนและปิดประกาศบันทึกดังกล่าวไว้ ณ บริเวณสภาที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้”

ข้อ ๘ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓๑ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

ข้อ ๙ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓๒ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓๒ ญัตติตามมาตรา ๑๘๕ มาตรา ๑๘๖ และมาตรา ๓๑๓ ของรัฐธรรมนูญ และญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง”

ข้อ ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๓๒ ทวิ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

“ข้อ ๓๒ ทวิ ญัตติขอให้สภามีมติให้รัฐมนตรีผู้ใดเข้าร่วมประชุมในเรื่องใดในที่ประชุมสภาตามมาตรา ๒๑๐ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน”

ข้อ ๑๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓๓ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓๓ ญัตติขอให้สภามีมติว่ากรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน”

ข้อ ๑๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓๔ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓๔ ญัตติขอให้สภาตั้งคณะกรรมการหรือขอให้คณะกรรมการสามัญคณะใดคณะหนึ่งกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาตามมาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน”

ข้อ ๑๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของข้อ ๖๖ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๖๖ เสียงข้างมากตามมาตรา ๑๕๖ ของรัฐธรรมนูญนั้น ถ้าความเห็นของที่ประชุมมีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด”

ข้อ ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๖๗ ทวิ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

“ข้อ ๖๗ ทวิ การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา ๑๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ให้กระทำการลับ เว้นแต่การออกเสียงลงคะแนนตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยการลงคะแนนเปิดเผย”

ข้อ ๑๕ ให้ยกเลิกความในข้อ ๖๘ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๖๘ การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยมีวิธีปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนตามที่ประธานสภากำหนด

(๒) ชุบัตรออกเสียงลงคะแนน โดยให้สมาชิกเขียนเรื่องที่จะลงมติและลงลายมือชื่อในบัตรที่จัดไว้

ผู้เห็นด้วยให้ใช้บัตรสีน้ำเงิน

ผู้ไม่เห็นด้วยให้ใช้บัตรสีแดง

ผู้ไม่ออกเสียงให้ใช้บัตรสีขาว

แล้วส่งมอบให้เจ้าหน้าที่รับบัตรเมื่อถึงคราวออกเสียงลงคะแนนในมตินั้นๆ เพื่อรวมส่งผู้ตรวจนับคะแนนต่อไป

(๓) เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษร ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคน ตามวิธีที่ประธานกำหนด

(๔) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยนั้น ให้ใช้วิธีตาม (๑) จะใช้วิธีตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติและที่ประชุมอนุมัติ หรือเมื่อมีการนับคะแนนเสียงใหม่ตามข้อ ๗๔

การออกเสียงลงคะแนนตาม (๒) หรือ (๓) ให้ประธานเชิญสมาชิกห้าคน เป็นผู้ตรวจนับคะแนน”

ข้อ ๑๖ ให้ยกเลิกความในข้อ ๖๕ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๖๕ การออกเสียงลงคะแนนลับมีวิธีปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ผู้เห็นด้วย ให้เขียนเครื่องหมาย / ผู้ไม่เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย x ส่วนผู้ไม่ออกเสียง ให้เขียนเครื่องหมาย o

(๒) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การที่จะให้ออกเสียงลงคะแนนตาม (๒) ให้เป็นอำนาจของประธานที่จะพิจารณาเห็นสมควร เว้นแต่จะมีผู้เสนอญัตติให้ใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังกล่าวข้างต้นและที่ประชุมอนุมัติ และให้นำความในข้อ ๖๔ วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ข้อ ๑๗ ให้ยกเลิกความในข้อ ๗๖ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๗๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้สภาตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภายี่สิบสามคณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการมีจำนวนสิบเจ็ดคน คือ

- (๑) คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) คณะกรรมการกิจการเยาวชน สตรีและผู้สูงอายุ
- (๓) คณะกรรมการการกีฬา
- (๔) คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
- (๕) คณะกรรมการการคมนาคม
- (๖) คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน
- (๗) คณะกรรมการการต่างประเทศ
- (๘) คณะกรรมการติดตามผลการปฏิบัติตามมติของสภาผู้แทนราษฎร
- (๙) คณะกรรมการการทหาร
- (๑๐) คณะกรรมการการท่องเที่ยว
- (๑๑) คณะกรรมการการปกครอง
- (๑๒) คณะกรรมการการพลังงาน
- (๑๓) คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
- (๑๔) คณะกรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม
- (๑๕) คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- (๑๖) คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- (๑๗) คณะกรรมการการศึกษา
- (๑๘) คณะกรรมการการเศรษฐกิจ
- (๑๙) คณะกรรมการการสาธารณสุข
- (๒๐) คณะกรรมการการสิ่งแวดล้อม
- (๒๑) คณะกรรมการการอุตสาหกรรม

(๒๒) คณะกรรมการนโยบายและติดตามผลงานงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๒๓) คณะกรรมการพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับและตรวจ
รายงานการประชุม

คณะกรรมการสามัญตามวรรคหนึ่งให้มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณา
สอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคณะนั้น

หากมีความจำเป็นจะตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภาคณะอื่นเพิ่มขึ้น
อีกเมื่อใดก็ได้ สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการสามัญประจำสภาได้ไม่เกิน
สองคณะ”

ข้อ ๑๘ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของข้อ ๑๗ ของข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะกรรมการ ถ้ามีการเสนอชื่อกรรมการ
เท่ากับจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ถือว่าผู้ถูกเสนอนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกถ้ามี
การเสนอชื่อมากกว่าจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ”

ข้อ ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๑๗ ทวิ ของข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

“ข้อ ๑๗ ทวิ การเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการ หรือผู้ทุพพลภาพ
ให้ตั้งจากบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนขององค์กรเอกชนประเภทนั้น จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่ง
ในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด และตั้งจากบุคคลที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อไม่เกิน
หนึ่งในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดจำนวนกรรมการนอกจากนั้นให้ที่ประชุม
เลือกจากที่สมาชิกเสนอชื่อ

การคัดเลือกและการเสนอชื่อกรรมการในส่วนของผู้แทนองค์การเอกชนตามวรรคหนึ่งเพื่อให้สภาเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด”

ข้อ ๒๐ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ ๑๕ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ให้คณะกรรมการแต่ละคณะเลือกตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ โฆษกและตำแหน่งอื่นตามความจำเป็นจากกรรมการในคณะนั้น โดยอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ”

ข้อ ๒๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของข้อ ๘๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

“ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการ”

ข้อ ๒๒ ให้ยกเลิกชื่อหมวดและความในหมวด ๕ การเสนอและการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๕

การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๘๒ ให้มีสารบบลงวันที่สภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไปยังวุฒิสภา และวันที่สภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญคืนจกวุฒิสภา

ข้อ ๕๓ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ต้องแบ่งเป็นมาตรา และต้องมีบทที่ประกอบ ดังต่อไปนี้

(๑) หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(๒) เหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ให้กำหนดโดยชัดแจ้ง

ข้อ ๕๔ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ที่สมาชิกเสนอต่อสภา ให้ประธานสภาทำการตรวจสอบและหากมีข้อบกพร่อง ให้ประธานสภาแจ้งสมาชิกนั้นทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับ

ข้อ ๕๕ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เกี่ยวด้วยการเงินตามความหมายที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖๕ ของรัฐธรรมนูญซึ่ง สมาชิกเป็นผู้เสนอนั้น ให้ประธานสภาส่งไปยังนายกรัฐมนตรีภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้องมีการรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เป็นผู้วินิจฉัย

ในกรณีที่ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดเป็นร่างพระราชบัญญัติหรือ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาส่งไปยัง นายกรัฐมนตรีและแจ้งให้สมาชิกผู้เสนอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้อินิจฉัย ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว หากไม่พิจารณารับรองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับ ให้ประธานสภาแจ้งเหตุขัดข้องให้ที่ประชุมทราบ

ข้อ ๕๕ ทวิ ให้ประธานสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของประธานสภา ผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เพื่อพิจารณากรณีตามข้อ ๕๕ วรรคสอง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิกรณีดังกล่าว

การประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการ การสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้นำข้อบังคับการประชุมนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๖ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญให้กระทำเป็นสามวาระตามลำดับ

ข้อ ๕๗ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่ง ให้สภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการ แห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

เพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยดังกล่าวในวรรคหนึ่ง สภาจะให้คณะกรรมการ พิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้

ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหลายฉบับรวมกัน สภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อสภาได้มีมติรับหลักการแล้ว ให้สภาลงมติว่าจะให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สอง

ข้อ ๕๘ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สมาชิกเป็นผู้เสนอ ถ้าคณะรัฐมนตรีขอรับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปพิจารณาก่อนที่สภาจะลงมติตามข้อ ๕๗ ก็ให้รอการพิจารณาไว้ก่อน เมื่อที่ประชุมอนุมัติ แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่สภามีมติอนุมัติ

ข้อ ๕๙ ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้สภาพิจารณาตามลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง

ข้อ ๑๐๐ การพิจารณาในวาระที่สอง ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการที่สภาตั้งหรือกรรมการเพิ่มเติมสภา

ตามปกติ ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการที่สภาตั้ง การพิจารณาโดยกรรมการเพิ่มเติมสภาจะกระทำได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนและที่ประชุมอนุมัติ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยกรรมาธิการเต็มสภานั้น สภาจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณำัญหาใดโดยเฉพาะ ที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นก็ได

ข้อ ๑๐๑ ในกรณีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ สภาจะให้คณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญ เป็นผู้พิจารณาก็ได้

ข้อ ๑๐๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญชั้นคณะกรรมการที่สภาตั้ง สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติ ล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันถัดจาก วันที่สภารับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เว้นแต่สภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้เป็นอย่างอื่น

การแปรญัตติ ต้องแปรเป็นรายมาตรา

การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิม ต้องไม่ขัด กับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ข้อ ๑๐๓ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มีการ แก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการเกี่ยวกับ

คำแปรญัตตินั้น เป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติหรือ มีการสงวนความเห็นของกรรมาธิการก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ข้อ ๑๐๓ ทวิ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ที่สมาชิกเป็นผู้เสนอและในขั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่ในการพิจารณาในวาระที่สอง คณะกรรมาธิการหรือสภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไข เพิ่มเติมและประธานสภาเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามความหมายที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภา สั่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน และส่งให้ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานคณะกรรมาธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะวินิจฉัย ภายใน สิบห้าวันนับแต่วันที่มีกรณีดังกล่าว

ให้นำความในวรรคสามของข้อ ๕๕ มาใช้บังคับกับการพิจารณารับรองของ นายกรัฐมนตรี

ข้อ ๑๐๔ เมื่อประธานสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญและรายงานคณะกรรมาธิการตามข้อ ๑๐๓ แล้ว ให้บรรจุเข้า ระเบียนวาระการประชุมภายในสิบวัน เว้นแต่เมื่อมีกรณีตามข้อ ๑๐๓ ทวิ ให้บรรจุเข้า ระเบียนวาระการประชุมภายในสิบวันนับแต่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญคืนจากนายกรัฐมนตรี

ข้อ ๑๐๕ ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยกรรมาธิการเต็มสภา ให้ถือว่าสมาชิกทุกคน ในที่ประชุมประกอบกันเป็นคณะกรรมาธิการและประธานของที่ประชุมมีฐานะเป็น ประธานคณะกรรมาธิการด้วย

การพิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา เป็นการพิจารณาขั้นคณะกรรมการ และการพิจารณาของสภาในวาระที่สองเรียงตามลำดับมาตรารวมกันไป

ข้อ ๑๐๖ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาเริ่มต้น ด้วยชื่อร่าง คำปรารภแล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะ ถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติหรือ ที่กรรมาธิการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๐๗ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๐๖ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณา ทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณากครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติม ถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อความใดมิได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายัง ขัดแย้งกันอยู่

ข้อ ๑๐๘ เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญในวาระที่สองเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาเป็นวาระที่สาม

ข้อ ๑๐๙ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญในวาระที่สามไม่มีการอภิปราย และให้ที่ประชุมลงมติว่าเห็นชอบหรือ ไม่เห็นชอบ

ข้อ ๑๑๐ ในกรณีที่สภาลงมติในวาระที่หนึ่งไม่รับหลักการแห่งร่างพระราช บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญก็ดี หรือลงมติในวาระที่สาม ไม่เห็นชอบก็ดี ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น เป็นอันตกไป

ข้อ ๑๑๑ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดต้องยับยั้งไว้โดยบทบัญญัติมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อกำหนดเวลาตาม มาตรา ๑๗๖ ของรัฐธรรมนูญได้ล่วงพ้นไป ประธานอาจขอปรึกษาที่ประชุมหรือ สมาชิกอาจเสนอญัตติให้ยกร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญที่ต้องถูกยับยั้งขึ้นพิจารณาใหม่ได้

ข้อ ๑๑๒ ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด ให้ประธานสภาดำเนินการเสนอร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อวุฒิสภาต่อไป

ข้อ ๑๑๓ ในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้เสนอไปตามข้อ ๑๑๒ ให้ประธานสภาบรรจุ เข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วนเพื่อให้สภาพิจารณาว่าจะเห็นชอบกับการ แก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภาหรือไม่

ถ้าสภาไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ประธานดำเนินการให้สภา กำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกัน เมื่อสภาได้กำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการ ร่วมกันแล้ว ให้ประธานสภาแจ้งไปยังวุฒิสภา

เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันได้รายงาน และเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้ว ให้ประธานสภาบรรจุเข้า ระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน ให้สภาพิจารณาลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น”

ข้อ ๒๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๑๔ และข้อ ๑๑๕ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๑๔ การตั้งกระทู้ถามให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา
มี ๒ ประเภท ดังต่อไปนี้

- (๑) กระทู้ถามสด
- (๒) กระทู้ถามทั่วไป

คำถาม ข้อเท็จจริง ตลอดจนคำชี้แจงประกอบ ต้องชัดเจน ไม่ฟุ้งเฟ้อย
วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย

ข้อ ๑๑๕ กระทู้ถามสด ให้เสนอพร้อมระบุชื่อเรื่องที่จะถาม ก่อนเริ่ม
การประชุมในวันนั้น พร้อมระบุวัตถุประสงค์ว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใด
และต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นเรื่องสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน
- (๒) เป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชน
- (๓) เป็นเรื่องเร่งด่วน

ให้ประธานสภาเรียบรรจุกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม และแจ้งให้นายกรัฐมนตรี
หรือรัฐมนตรีผู้นั้นทราบโดยทันที

ข้อ ๒๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๑๑๕ ทวิและข้อ ๑๑๕ ตริ ของ
ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

“ข้อ ๑๑๕ ทวิ ในการประชุมครั้งหนึ่งๆ ให้บรรจุกระทู้ถามสดได้ไม่เกินสาม
กระทู้ และมีให้ผู้ตั้งกระทู้ถามคนเดียวกันถามเกินกว่าหนึ่งกระทู้

การถามและการตอบกระทู้ถามสดให้พิจารณาพร้อมกันภายในกำหนดเวลาไม่เกิน
หกสิบนาทีในการประชุมแต่ละครั้งของสัปดาห์ และผู้ตั้งกระทู้ถามสดมีสิทธิซักถาม
เรื่องละไม่เกินสามครั้ง

ข้อ ๑๑๕ ตรี การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสดให้ดำเนินการในที่ประชุมสภา

การจัดลำดับกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุมในแต่ละครั้ง การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสดให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด”

ข้อ ๒๕ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๑๖ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๑๖ กระทู้ถามทั่วไปให้มีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายโดยระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา

ข้อเท็จจริงที่อ้างประกอบกระทู้ถามทั่วไป ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่าถูกต้องแม้ไม่ได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามทั่วไปก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจงประกอบให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก”

ข้อ ๒๖ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒๒ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒๒ เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม ให้ประธานอนุญาตให้ถามตามลำดับ คือ กระทู้ถามสดและกระทู้ถามทั่วไป”

ข้อ ๒๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของข้อ ๑๒๔ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒๔ การตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรี ให้นำข้อ ๑๑๔ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ข้อ ๒๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของข้อ ๑๒๕ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒๕ เมื่อสมาชิกมีความประสงค์จะเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นต่อประธานสภาเป็นหนังสือแสดงว่าจะเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลในเรื่องใดบ้าง”

ข้อ ๒๕ ให้ยกเลิกชื่อหมวดและความในหมวด ๘ การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

ข้อ ๓๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๘ ทวิ ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐

“หมวด ๘ ทวิ

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ

ข้อ ๑๓๒ ทวิ ให้สภาจัดทำประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ การควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม”

ข้อ ๓๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของข้อ ๑๓๗ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๓๗ ภายใต้อำนาจมาตรา ๒๖๓ ของรัฐธรรมนูญ ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของสภาที่จะวินิจฉัย และเมื่อที่ประชุมได้ลงมติวินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกในที่ประชุมเป็นประการใดแล้วให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นเด็ดขาด”

ข้อ ๓๒ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของข้อ ๑๓๕ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๓๕ ในกรณีที่มีสมาชิกร้องขอให้นำความกราบบังคับทูล เพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๓ ของรัฐธรรมนูญให้ ประธานสภานำความกราบบังคับทูลภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ”

ข้อ ๓๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๔๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๔๐ ในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการจับหรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญหรือในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้องในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน”

ข้อ ๓๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๔๑ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๔๑ ในกรณีที่ประธานสภาได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๖๗ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ให้ประธานสภาแจ้งให้สภาทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภา”

ข้อ ๓๕ ให้สภาดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมาธิการตามข้อ ๑๓๒ ทวิ ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้ข้อบังคับนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

วันมหามงคล มหา

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา

พ.ศ. ๒๕๓๙

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา

พ.ศ. ๒๕๓๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๕ รัฐสภาจึงตราข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๓๕”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้ คำว่า

“รัฐสภา” หมายถึง วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และให้หมายความรวมถึงวุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ

“ประธาน” หมายถึง ประธานของที่ประชุมรัฐสภา

“สมาชิกรัฐสภา” หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

“การประชุมรัฐสภา” หมายถึง การประชุมร่วมกันของรัฐสภา และให้หมายความรวมถึงวุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ

“ที่ประชุมรัฐสภา” หมายถึง ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และให้หมายความรวมถึงวุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ

“เลขานุการรัฐสภา” หมายถึง เลขานุการสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานรัฐสภาให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขานุการรัฐสภาในการประชุมรัฐสภาตามข้อบังคับนี้

“รองเลขานุการรัฐสภา” หมายถึง เลขานุการวุฒิสภาซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานรัฐสภาให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นรองเลขานุการรัฐสภาในการประชุมรัฐสภาตามข้อบังคับนี้

ข้อ ๔ ให้ประธานรัฐสภารักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามข้อบังคับนี้

หมวด ๑

อำนาจและหน้าที่ของประธานรัฐสภาและรองประธานรัฐสภา

ข้อ ๕ ประธานรัฐสภามีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นประธานของที่ประชุมรัฐสภา
- (๒) ควบคุมและดำเนินกิจการของรัฐสภา
- (๓) รักษาความสงบเรียบร้อยในรัฐสภาตลอดถึงบริเวณของรัฐสภา
- (๔) เป็นผู้แทนรัฐสภาในกิจการภายนอก
- (๕) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่มิกฎหมายบัญญัติไว้หรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

ข้อ ๖ รองประธานรัฐสภามีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานรัฐสภาในกิจการอันเป็นอำนาจและหน้าที่ของประธานรัฐสภา หรือปฏิบัติการตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย

เมื่อไม่มีประธานรัฐสภา หรือประธานรัฐสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานรัฐสภาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา

ข้อ ๗ เลขานุการรัฐสภามีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) นัดประชุมรัฐสภาและนัดประชุมคณะกรรมการ
- (๒) เชิญผู้เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุมคณะกรรมการเข้า

ปฏิบัติหน้าที่

- (๓) ช่วยประธานในการควบคุมการนับคะแนนเสียง
- (๔) รับผิดชอบการทำรายงานการประชุมรัฐสภา
- (๕) ยืนยันมติของรัฐสภาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง
- (๖) รักษาสรพเอกสารของรัฐสภา
- (๗) ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานรัฐสภา

วางไว้

- (๘) ปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้
- (๙) ปฏิบัติการอื่นตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย

ข้อ ๘ รองเลขานุการรัฐสภามีหน้าที่ช่วยเลขานุการรัฐสภาในกิจการอันเป็นหน้าที่ของเลขานุการรัฐสภา หรือปฏิบัติการตามที่เลขานุการรัฐสภามอบหมาย

เมื่อไม่มีเลขานุการรัฐสภา หรือเลขานุการรัฐสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองเลขานุการรัฐสภาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนเลขานุการรัฐสภา

หมวด ๒

การประชุมรัฐสภา

ส่วนที่ ๑

วิธีการประชุม

ข้อ ๙ การประชุมรัฐสภาให้เป็นการเปิดเผย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิก

รัฐสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ร้องขอให้ประชุมลับก็ให้ประชุมลับ

ในการประชุมเปิดเผย ให้นุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุมรัฐสภาได้ตามระเบียบที่ประธานรัฐสภาวางไว้ และให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมรัฐสภาทางวิทยุกระจายเสียงและหรือวิทยุโทรทัศน์ หากมีเหตุขัดข้องให้แจ้งที่ประชุมรัฐสภาทราบ

ในการประชุมลับ ผู้ที่จะอยู่ในที่ประชุมรัฐสภาหรือ ณ ที่ใดในระหว่างที่จะรับฟังการประชุมรัฐสภาได้ก็แต่เฉพาะสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธาน และห้ามใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือเครื่องมือสื่อสารใดๆ ยกเว้นการบันทึกของรัฐสภา

ข้อ ๑๐ การประชุมรัฐสภาให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๐ ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่สมาชิกรัฐสภาเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภา ตามมาตรา ๑๓๖ ของรัฐธรรมนูญให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลภายในสามวันของวันทำการนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ

เมื่อได้มีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาแล้ว ให้แจ้งประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีทราบ

ข้อ ๑๒ การนัดประชุมรัฐสภาต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เมื่อได้บอกนัดในที่ประชุมรัฐสภาแล้ว จึงให้ทำหนังสือแจ้งเฉพาะสมาชิกรัฐสภาที่ไม่ได้มาประชุมรัฐสภา

การนัดประชุมรัฐสภาให้นัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน แต่ประธานรัฐสภาจะนัดเร็วกว่านั้นก็ได้เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๓ ให้ส่งระเบียบวาระการประชุมรัฐสภากับเอกสารที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกับหนังสือนัดประชุมรัฐสภา ถ้าประธานรัฐสภาเห็นว่าจำเป็นหรือสมควรจะให้ส่งเพิ่มเติมอีกก็ได้ แต่ต้องก่อนวันนัดประชุมรัฐสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งวัน

ข้อ ๑๔ การจัดระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาให้จัดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- (๑) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- (๒) รับรองรายงานการประชุม
- (๓) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
- (๔) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- (๕) เรื่องที่เสนอใหม่
- (๖) เรื่องอื่นๆ

ในกรณีที่ประธานรัฐสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาก็ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีขอให้จัดเรื่องซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอเรื่องใดเป็นเรื่องด่วนไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาก็ให้ประธานรัฐสภาพิจารณาและอาจจัดให้ตามที่คณะรัฐมนตรีขอ

ข้อ ๑๕ ให้มีสมุดวางไว้สำหรับสมาชิกรัฐสภาลงชื่อก่อนเข้าประชุมทุกครั้ง เมื่อมีสมาชิกรัฐสภาลงชื่อมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

เมื่อมีสัญญาณให้เข้าประชุม ให้สมาชิกรัฐสภาเข้านั่งในห้องประชุมรัฐสภา

เมื่อมีสมาชิกรัฐสภาครบองค์ประชุมแล้ว ให้ประธานดำเนินการประชุมได้

เมื่อประธานขึ้นบัลลังก์ ให้ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมรัฐสภาขึ้นขึ้นจนกว่าประธานได้นั่งลง

ข้อ ๑๖ เมื่อพ้นกำหนดประชุมรัฐสภาไปสามสัปดาห์แล้ว สมาชิกรัฐสภายังไม่ครบองค์ประชุม ประธานจะสั่งให้เลื่อนการประชุมรัฐสภาไปก็ได้

ข้อ ๑๗ การประชุมรัฐสภา ให้ที่ประชุมรัฐสภาพิจารณาตามเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา และต้องดำเนินการพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาที่จัดไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๘ ผู้ใดประสงค์จะกล่าวถ้อยคำต่อที่ประชุมรัฐสภาให้ยกมือขึ้นพันสี่ระยะเมื่อประธานอนุญาตแล้วจึงขึ้นขึ้นกล่าวได้ และต้องเป็นคำกล่าวกับประธานเท่านั้น

ข้อ ๑๙ ถ้ารัฐมนตรีขอแถลงหรือชี้แจงเรื่องใดต่อที่ประชุมรัฐสภา ให้ประธานพิจารณาอนุญาต

สมาชิกรัฐสภาอาจซักถามเพื่อความกระจ่างในเรื่องที่แถลงหรือชี้แจงนั้น แต่รัฐมนตรีจะไม่ตอบก็ได้ เมื่อเห็นว่าข้อซักถามนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ข้อ ๒๐ ประธานมีอำนาจปรึกษาที่ประชุมรัฐสภาในปัญหาใดๆ สัมพัทธ์การประชุมรัฐสภา เลื่อนการประชุมรัฐสภา หรือเลิกการประชุมรัฐสภาได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าประธานลงจากบัลลังก์โดยมิได้สั่งอย่างใด และไม่มีรองประธานปฏิบัติหน้าที่แทน ให้เลิกการประชุมรัฐสภา

ข้อ ๒๑ รายงานการประชุมรัฐสภา เมื่อเลขานุการรัฐสภาจัดทำเสร็จแล้วให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ก่อนที่จะเสนอให้รัฐสภารับรอง ให้ทำสำเนาวางไว้ ณ สำนักงานเลขานุการวุฒิสภาและสำนักงานเลขานุการสภาผู้แทนราษฎรแห่งละสามฉบับไม่น้อยกว่าเจ็ดวันเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาตรวจดูได้

รายงานการประชุมรัฐสภาทุกครั้งจะต้องมีรายชื่อสมาชิกรัฐสภาที่มาประชุม
ที่ลาการประชุมและที่ขาดการประชุม

สมาชิกรัฐสภามีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุมรัฐสภาดังกล่าวให้
ตรงตามที่เป็นจริงโดยยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อเลขาธิการรัฐสภา ถ้าเลขาธิการ
รัฐสภาไม่ยอมแก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอ สมาชิกรัฐสภาผู้นั้นมีสิทธิที่จะยื่นคำขอ
แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขอให้รัฐสภาวินิจฉัย

ข้อ ๒๒ รายงานการประชุมรัฐสภาครั้งใด เมื่อได้วางสำเนาไว้เพื่อให้สมาชิก
รัฐสภาตรวจดูแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังโดยสมาชิกรัฐสภาขอให้แก้ไข
เพิ่มเติม ในคราวที่รัฐสภาพิจารณารับรองรายงานการประชุมรัฐสภานั้น เลขาธิการ
รัฐสภาต้องแถลงต่อที่ประชุมรัฐสภาถึงการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว

ข้อ ๒๓ เมื่อที่ประชุมรัฐสภาได้รับรองรายงานการประชุมรัฐสภาครั้งใดแล้ว
ให้ประธานรัฐสภาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

รายงานการประชุมรัฐสภาที่ยังมิได้มีการรับรองเพราะเหตุที่อายุของสภา
ผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้เลขาธิการรัฐสภานั้นทักเหตุ
นั้นไว้และเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงานการประชุมรัฐสภานั้น

ข้อ ๒๔ ที่ประชุมรัฐสภาอาจมีมติให้งดจดยางานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมด
หรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ แต่ให้มีบันทึกเหตุการณ์และมติของที่ประชุมรัฐสภาไว้

ข้อ ๒๕ การเปิดเผยรายงานการประชุมลับ ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม
รัฐสภา

ข้อ ๒๖ ที่ประชุมรัฐสภาอาจมีมติห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความ
ปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ที่ได้กล่าวหรือปรากฏในการประชุม
รัฐสภาก็ได้

ข้อ ๒๗ ให้เลขาธิการรัฐสภาจัดพิมพ์รายงานการประชุมรัฐสภาขึ้นเป็นเล่ม
ทั้งนี้ นอกจากรายงานการประชุมลับที่มีได้มีมติของที่ประชุมรัฐสภาให้เปิดเผย
และข้อความที่ห้ามโฆษณา

ส่วนที่ ๒

การเสนอญัตติ

ข้อ ๒๘ ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานรัฐสภา
และต้องมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้ได้กำหนด
ไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๒๙ ญัตติตามมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญ และ
ญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง

ข้อ ๓๐ ญัตติขอให้รัฐสภามีมติว่า กรณีเป็นปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ
ตามมาตรา ๒๐๗ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกรัฐสภาเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรัฐสภา
รับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน

ข้อ ๓๑ ญัตติขอให้คณะกรรมการหรือขอให้รัฐสภาตั้งคณะกรรมการ
ของรัฐสภากระทำกิจการใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา ถ้าสมาชิกรัฐสภา
เป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน

ข้อ ๓๒ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติมและปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๓๓ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับญัตติตามข้อ ๓๒ ให้ประธานรัฐสภา

กำหนดวันประชุมรัฐสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ข้อ ๓๔ ญัตติต่อไปนี้ ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าหรือเป็นหนังสือ

- (๑) ขอให้ปรึกษาหรือพิจารณาเป็นเรื่องด่วน
- (๒) ขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา
- (๓) ขอให้ลงมติตามข้อ ๒๔ หรือข้อ ๒๖
- (๔) ญัตติในข้อ ๓๕ ข้อ ๕๗ ข้อ ๕๘ ข้อ ๕๙ ข้อ ๖๔ ข้อ ๑๐๑

หรือข้อ ๑๐๖

(๕) ญัตติที่ประธานอนุญาตตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๓๕ เมื่อที่ประชุมรัฐสภากำลังปรึกษาหรือพิจารณาญัตติได้อยู่ ห้ามเสนอญัตติอื่นนอกจากญัตติต่อไปนี้

(๑) ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาที่เป็นเรื่องเดียวกันทำนองเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

(๒) ขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณา หรือขอให้บุคคลใดส่งเอกสารหรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น

(๓) ขอให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ

(๔) ขอให้เลื่อนการปรึกษาหรือพิจารณา

(๕) ขอให้ปิดอภิปราย

ญัตติตาม (๒) (๔) หรือ (๕) เมื่อที่ประชุมรัฐสภาลงมติเห็นชอบตามที่เสนอแล้ว ห้ามเสนอญัตติอื่นในข้อนี้

ข้อ ๓๖ ญัตติตามข้อ ๓๕ (๕) ห้ามผู้ใดเสนอในคราวเดียวกับการอภิปรายของตน

ข้อ ๓๗ ญัตติที่เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ สมาชิกรัฐสภาผู้เสนอและผู้รับรองต้องลงลายมือชื่อในญัตตินั้น

ข้อ ๓๘ ญัตติที่ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ ให้ผู้รับรองญัตติแสดงการรับรองโดยวิधिकมือขึ้นพันศิริระ

ข้อ ๓๙ การแก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่ประธานรัฐสภาสั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาแล้ว จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุมรัฐสภา

ผู้เสนอญัตติหรือผู้รับรอง อาจถอนญัตติหรือการรับรองของตนได้ เมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุมรัฐสภา

ข้อ ๔๐ การขอถอนคำแปรญัตติจะกระทำเมื่อใดก็ได้ แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำแปรญัตติจะกระทำได้เฉพาะภายในกำหนดเวลาแปรญัตติ

ข้อ ๔๑ ภายใต้งบข้อ ๓๙ วรรคสอง การถอนชื่อจากการเป็นผู้รับรองหรือจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอญัตติใดจะกระทำมิได้

ข้อ ๔๒ ญัตติหรือคำแปรญัตติใดถึงวาระพิจารณาในที่ประชุมรัฐสภาแล้ว ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่ชี้แจงในที่ประชุมรัฐสภา หรือผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่อยู่ในที่ประชุมรัฐสภา โดยไม่มีผู้ชี้แจงแทนในฐานะผู้รับมอบหมาย ญัตติหรือคำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป

การมอบหมายให้ชี้แจงแทนต้องมอบแก่สมาชิกรัฐสภาและต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน

ข้อ ๔๓ ญัตติใดตกไปแล้ว ห้ามนำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนออีกในสมัยประชุมเดียวกัน เว้นแต่ญัตติที่ยังมิได้มีการลงมติหรือญัตติที่ประธานรัฐสภาจะอนุญาตในเมื่อพิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

ส่วนที่ ๓
การอภิปราย

ข้อ ๔๔ ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อน คือ ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมีหลายคน ให้ประธานอนุญาตให้อภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว

กรรมการซึ่งได้สงวนความเห็น กรรมการผู้รับมอบหมายจากกรรมการซึ่งได้สงวนความเห็น หรือสมาชิกรัฐสภาผู้รับมอบหมายจากผู้แปรญัตติซึ่งได้สงวนคำแปรญัตติไว้ในชั้นคณะกรรมการ ให้มีฐานะเสมือนเป็นผู้แปรญัตติด้วย

ข้อ ๔๕ เมื่อผู้อภิปรายก่อนได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไปจะต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายคัดค้านและฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระของฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปรายอีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่คัดค้าน ข่อมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับและมีให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

ข้อ ๔๖ ถ้ามีผู้ขออภิปรายหลายคน ประธานจะให้คนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึงถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ ผู้รับรองญัตติ ผู้รับรองคำแปรญัตติ และผู้ซึ่งยังไม่ได้อภิปรายด้วย

ข้อ ๔๗ ในการอภิปรายต้องอยู่ในประเด็น หรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่านหรือแสดงในที่ประชุมรัฐสภา เว้นแต่ประธานจะอนุญาต

ห้ามผู้อภิปรายแสดงกิริยา หรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใสร้าย หรือเสียศีล

บุคคลใด และห้ามกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ หรือออกชื่อสมาชิกรัฐสภา หรือบุคคลใด โดยไม่จำเป็น

ข้อ ๔๘ ถ้าประธานเห็นว่าผู้ใดได้อภิปรายพอสมควรแล้ว ประธานจะให้ผู้นั้นหยุดอภิปรายก็ได้

ข้อ ๔๙ สมาชิกรัฐสภาผู้ใดต้องการประท้วงว่ามีการฝ่าฝืนข้อบังคับให้ยื่น และยกมือขึ้นพันสี่ระยะ ประธานต้องให้โอกาสผู้นั้นชี้แจงแล้วให้ประธานวินิจฉัยว่า ได้มีการฝ่าฝืนข้อบังคับตามที่ประท้วงหรือไม่ คำวินิจฉัยของประธานถือเป็นเด็ดขาด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอภิปรายพาดพิงถึง เรื่องส่วนตัว หรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น

ข้อ ๕๐ ผู้อภิปรายอาจถอนคำพูดของตนได้

ข้อ ๕๑ การอภิปรายเป็นอันยุติ เมื่อ

(๑) ไม่มีผู้ใดอภิปราย

(๒) ที่ประชุมรัฐสภาลงมติให้ปิดอภิปราย

ข้อ ๕๒ ในกรณีที่ประธานพิจารณาเห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว จะขอให้ที่ประชุมรัฐสภาวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๕๓ เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้วห้ามผู้ใดอภิปรายอีก เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะต้องลงมติในเรื่องนั้น จึงให้ผู้ซึ่งมีสิทธิอภิปรายก่อนคนใดคนหนึ่งมีสิทธิอภิปราย สรุปได้อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ที่ประชุมรัฐสภาจะลงมติ เมื่อการอภิปรายได้สิ้นสุดแล้ว ให้ประธานมีสัญญาณให้สมาชิกรัฐสภาที่มาประชุม ทราบก่อนลงมติ

ข้อ ๕๔ ประธานอาจอนุญาตให้รัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใดๆ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมรัฐสภาประกอบการแถลงชี้แจงของรัฐมนตรีก็ได้

ข้อ ๕๕ ถ้าประธานให้สัตยาบันด้วยการเคาะก้อนหรือยื่นขึ้น ให้ผู้ที่กำลังพูดหยุดพูดและนั่งลงทันที และให้ทุกคนนั่งฟังประธาน

ในกรณีอ่านพระบรมราชโองการหรือกระแสพระราชดำรัส ให้ผู้อยู่ในที่ประชุมรัฐสภายืนฟังตลอดเวลาที่อ่าน

ส่วนที่ ๔

การลงมติ

ข้อ ๕๖ ในกรณีที่จะต้องมิตติของรัฐสภา ให้ประธานขอให้ที่ประชุมรัฐสภาลงมติ ถ้าความเห็นของที่ประชุมรัฐสภามีสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากกว่าและถ้าความเห็นของที่ประชุมรัฐสภามีเกินกว่าสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานออกเสียงชี้ขาด การออกเสียงชี้ขาดของประธานให้กระทำการเปิดเผย โดยจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๕๗ การออกเสียงลงคะแนนให้กระทำการเปิดเผย แต่เมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน ขอให้กระทำการลับจึงให้ลงคะแนนลับ

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติให้ลงคะแนนลับตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีสมาชิกรัฐสภาคัดค้านและมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของสมาชิกรัฐสภาในที่ประชุมรัฐสภา ให้ถือเป็นเอกสิทธิ์ที่จะลงคะแนนโดยเปิดเผย

ข้อ ๕๘ การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยมีวิธีปฏิบัติวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ยกมือขึ้นพันศีรษะ

(๒) ยืนขึ้น

(๓) เรียกชื่อสมาชิกรัฐสภาตามลำดับอักษร ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนตามวิธีที่ประธานกำหนด

(๔) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมรัฐสภาเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยให้ใช้วิธีตาม (๑) จะใช้วิธีตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือเมื่อสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติและที่ประชุมรัฐสภาอนุมัติ หรือเมื่อมีการนับคะแนนเสียงใหม่ตามข้อ ๖๔

การออกเสียงลงคะแนนตาม (๑) หรือ (๒) นั้น ให้ออกเสียงขึ้นพันศีรษะ หรือยืนอยู่จนกว่าประธานจะสั่งให้อามือลงหรือนั่งลง แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕๙ การออกเสียงลงคะแนนลับมีวิธีปฏิบัติวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ผู้เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ผู้ไม่เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย ✗ ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้เขียนเครื่องหมาย ○

(๒) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมรัฐสภาเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนตาม (๑) ให้ออกเสียงลงคะแนนลับโดยเรียกชื่อสมาชิกรัฐสภาตามลำดับอักษร แล้วให้ประธานเชิญสมาชิกรัฐสภาห้าคนเป็นผู้ตรวจนับคะแนน

ข้อ ๖๐ ลำดับการลงมตินั้น ให้ลงมติในญัตติสุดท้ายก่อนแล้วย้อนเป็นลำดับไปหาญัตติต้น แต่มิให้ถือว่าความผิดพลาดในการเรียงลำดับดังกล่าวมานี้เป็นเหตุให้มติที่ได้ลงคะแนนและนับคะแนนเสร็จแล้วเป็นอันเสียไป

ข้อ ๖๑ ประธานมีอำนาจสั่งให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณา หรือลงมติ
วันแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะมีมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๖๒ สมาชิกรัฐสภาซึ่งเข้ามาในที่ประชุมรัฐสภาระหว่างการออกเสียง
ลงคะแนน ในกรณีออกเสียงลงคะแนนเปิดเผย อาจลงคะแนนทางฝ่ายที่ยังนับ
คะแนนเสียงไม่เสร็จ หรือในกรณีออกเสียงลงคะแนนลับ อาจลงคะแนนได้ก่อน
ประธานสั่งให้นับคะแนนเสียง

ข้อ ๖๓ เมื่อได้นับคะแนนเสียงแล้ว ให้ประธานประกาศมติต่อที่ประชุมรัฐสภา
ทันที ถ้าเรื่องใดรัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้กำหนดไว้ว่า มติจะต้องประกอบด้วย
คะแนนเสียงถึงจำนวนเท่าใดก็ให้ประกาศด้วยว่าคะแนนเสียงข้างมากถึงจำนวน
ที่กำหนดไว้หรือไม่

ข้อ ๖๔ การนับคะแนนเสียงครั้งใด ถ้าคณะรัฐมนตรีขอให้นับใหม่ หรือ
สมาชิกรัฐสภาร้องขอโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคนให้มีการนับใหม่
ก็ให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่

การนับคะแนนเสียงใหม่ดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้เปลี่ยนวิธีการลงคะแนนเป็น
วิธีดังกล่าวในข้อ ๕๘ หรือข้อ ๕๙ ซึ่งอยู่ลำดับถัดไป แล้วแต่กรณี แต่ถ้าวิธีที่ถูก
หักทวงเป็นวิธีดังกล่าวในข้อ ๕๘ (๔) หรือข้อ ๕๙ (๒) ให้เปลี่ยนเป็นวิธีใดๆ
ตามที่ประธานเห็นสมควร

เมื่อได้มีการนับคะแนนเสียง โดยวิธีดังกล่าวในข้อ ๕๘ (๓) แล้ว จะขอให้มีการ
นับคะแนนเสียงใหม่อีกมิได้

ข้อ ๖๕ ญัตติใดไม่มีผู้คัดค้าน ให้ประธานถามที่ประชุมรัฐสภาว่ามีผู้เห็น
เป็นอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าที่ประชุมรัฐสภาลงมติ
เห็นชอบด้วยญัตตินั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ผู้ตัดตีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือเรื่องอื่นใดที่รัฐธรรมนูญ หรือข้อบังคับนี้กำหนดให้ที่ประชุมรัฐสภาวินิจฉัย โดยการออกเสียงลงคะแนน

หมวด ๓

กรรมวิธีการ

ข้อ ๖๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๘ และมาตรา ๑๖๒ ของรัฐธรรมนูญการเลือกตั้งคณะกรรมการของรัฐสภา สมาชิกสภาแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้ โดยไม่จำกัดจำนวน การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสิบคน

การเลือกตั้งคณะกรรมการของรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง กรรมวิธีการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวน สมาชิกของแต่ละสภาและกรรมวิธีการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะกรรมการให้เป็นไปตามวิธีที่ประธานกำหนด

ข้อ ๖๗ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ ๖๘ การประชุมคณะกรรมการ ให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้คณะกรรมการแต่ละคณะเลือกตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ และตำแหน่งอื่นๆ จากกรรมการในคณะนั้นๆ

ในการดำเนินการตามวรรคสอง ให้กรรมการผู้มีอายุสูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมของคณะกรรมการ เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อดำเนินการเลือกตั้งประธานและรองประธาน

คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใดๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ตามแต่จะมอบหมายได้

ข้อ ๖๕ การเรียกเอกสารจากบุคคลใดๆ หรือเรียกบุคคลใดๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในการประชุมคณะกรรมการ ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อประธานคณะกรรมการ หรือผู้ทำหน้าที่แทนประธานคณะกรรมการ

ข้อ ๖๖ สมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี หรือผู้ซึ่งประธานของที่ประชุมอนุญาต มีสิทธิเข้าฟังการประชุมคณะกรรมการ

ในกรณีประชุมลับ ผู้ที่จะอยู่ในที่ประชุมหรือ ณ ที่ใดในระยะเวลาที่จะรับฟังการประชุมได้ก็แต่ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุม

ข้อ ๖๗ ภายใต้งบบังคับข้อ ๖๖ ผู้เสนอญัตติ รัฐมนตรี และผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมายมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการได้ ส่วนผู้แปรญัตติมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นได้เฉพาะที่แปรญัตติไว้

การชี้แจงแสดงความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติอาจมอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกรัฐสภาผู้อื่นกระทำแทนได้

ข้อ ๖๘ ให้เลขาธิการรัฐสภาประกาศกำหนดการประชุมคณะกรรมการไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และมี

หนังสือแนบผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมาชี้แจงประกอบญัตติหรือคำแปรญัตติ แล้วแต่กรณีล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน หากเรื่องใดจะก่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นกฎหมายหรือเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ข้อ ๗๓ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมาย ไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการตามนัดจนเวลาล่วงไปเกินกว่าสามสัปดาห์นับแต่เวลาที่คณะกรรมการได้เริ่มพิจารณาคำแปรญัตติใด คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่คณะกรรมการพิจารณาเรื่องที่แปรญัตตินั้นยังไม่เสร็จ

ข้อ ๗๔ ถ้าผู้แปรญัตติ หรือผู้รับมอบหมายไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนคำแปรญัตติในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้รัฐสภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ ๗๕ กรรมการผู้ใดไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนความเห็นของตนในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้รัฐสภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ ๗๖ เมื่อคณะกรรมการได้กระทำกิจการเรื่องใดตามที่รัฐสภามอบหมายเสร็จแล้ว ให้รายงานต่อรัฐสภา

ในที่ประชุมรัฐสภา คณะกรรมการมีสิทธิแถลง ชี้แจง หรือแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวในวาระหนึ่ง ในการนี้ คณะกรรมการจะมอบหมายให้บุคคลใดแถลงหรือชี้แจงแทนก็ได้

ข้อ ๗๗ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ ก็ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้รัฐสภาพิจารณา

ในกรณีที่รัฐสภาเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ ให้ประธานรัฐสภาแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่ประธานรัฐสภาส่งข้อสั่งเกิดของคณะกรรมการให้คณะรัฐมนตรีทราบ ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบว่าได้ปฏิบัติตามข้อสั่งเกิดนั้นประการใดหรือไม่ และให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้ที่ประชุมรัฐสภาทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุมรัฐสภา

ข้อ ๗๘ ถ้ามีมติของรัฐสภาให้คณะกรรมการใดกระทำการใดให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด และคณะกรรมการนั้นกระทำการจะไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ประธานคณะกรรมการต้องรายงานให้ประธานรัฐสภาทราบโดยด่วน

ในกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าอยู่ในระหว่างสมัยประชุมให้ประธานรัฐสภารีบเสนอต่อที่ประชุมรัฐสภา และที่ประชุมรัฐสภาอาจลงมติให้ขยายเวลาที่ได้กำหนดไว้หรือให้ตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม หรือให้ดำเนินการอย่างอื่นสุดแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะเห็นสมควร แต่ถ้าอยู่ในระหว่างสมัยประชุมและกำหนดระยะเวลากระทำการของคณะกรรมการจะสิ้นสุดลงก่อนที่จะมีการนัดประชุมรัฐสภาหรืออยู่นอกสมัยประชุม ก็ให้ประธานรัฐสภามีอำนาจอนุญาตให้ขยายเวลาที่กำหนดไว้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควร แล้วแจ้งให้ที่ประชุมรัฐสภาทราบภายหลัง

ข้อ ๗๙ กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก

(๕) มีการตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม

(๖) รัฐสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

(๗) ขาดประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานคณะกรรมการทราบ

ข้อ ๘๐ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการใดว่างลง ให้ประธานคณะกรรมการแจ้งต่อประธานรัฐสภา เพื่อขอให้รัฐสภาตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง

หมวด ๔

การเสนอและการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๘๑ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องแบ่งเป็นมาตรา และต้องมีบันทึกประกอบดังต่อไปนี้

(๑) หลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๒) เหตุผลในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

หลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นให้กำหนดโดยชัดเจน

การแก้ไขเพิ่มเติม หรือการยกเลิกมาตราใดของรัฐธรรมนูญ ให้ระบุมาตราที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกไว้ในหลักการ หรือจะระบุไว้ในเหตุผลด้วยก็ได้

ข้อ ๘๒ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่สมาชิกรัฐสภาเสนอตามมาตรา ๒๑๑

(๑) ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาทำการตรวจสอบ และหากมีข้อบกพร่อง ให้ประธานรัฐสภาแจ้งสมาชิกรัฐสภาผู้เสนอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันได้รับ

ข้อ ๘๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ให้รัฐสภากระทำเป็นสามวาระตามลำดับ

ข้อ ๘๔ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่ง ให้รัฐสภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนี้ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

เพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยดังกล่าวในวรรคหนึ่ง รัฐสภาจะตั้งคณะกรรมการของรัฐสภาพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้

ในกรณีที่รัฐสภามีมติให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหลายฉบับรวมกัน รัฐสภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม แต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อรัฐสภาได้มีมติรับหลักการแล้ว ให้รัฐสภาลงมติว่าจะให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สอง

ข้อ ๘๕ การพิจารณาในวาระที่สอง ให้ที่ประชุมรัฐสภาตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งจากสมาชิกรัฐสภาเพื่อพิจารณามีจำนวนไม่เกินสี่สิบห้าคน และกรรมการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา และกรรมการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๘๖ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมชั้นคณะกรรมการ
สมาชิกรัฐสภาผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็ให้เสนอคำ
แปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการ ภายในกำหนดเจ็ดวัน
นับแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เว้นแต่
รัฐสภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไว้เป็น
อย่างอื่น

การแปรญัตติ โดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา

การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ หรือตัดทอน หรือแก้ไขมาตราเดิมต้องไม่
ขัดกับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เว้นแต่การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา
ที่เกี่ยวข้องกับหลักการนั้น

ข้อ ๘๗ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสร็จ
แล้ว ให้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นโดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม
พร้อมทั้งรายงานต่อประธานรัฐสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มี
การแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการ
เกี่ยวข้องกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ
หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการ ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ข้อ ๘๘ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและรายงาน
ของคณะกรรมการตามข้อ ๘๗ แล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา
ภายในสิบวัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ข้อ ๘๙ ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่คณะกรรมการ
พิจารณาเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณา

เรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำ หรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติ หรือที่กรรมาธิการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๕๐ การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้อธิบายเสียงข้างมากเป็นประมาณ

ข้อ ๕๑ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๔๙ จนจบร่างแล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกรัฐสภาอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดมิได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่

ข้อ ๕๒ เมื่อได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาเป็นวาระที่สาม

ข้อ ๕๓ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สามไม่มีการอภิปราย และให้ที่ประชุมรัฐสภาลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ข้อ ๕๔ ในกรณีที่รัฐสภาลงมติในวาระที่หนึ่งไม่รับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็ดี หรือลงมติในวาระที่สามไม่เห็นชอบก็ดี ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นอันตกไป

ข้อ ๕๕ ภายใต้งบบังคับมาตรา ๒๑๑ (๓) ของรัฐธรรมนูญ เมื่อรัฐสภามีมติ

ในวาระที่สามเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมใด ให้ประธานรัฐสภาดำเนินการส่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต่อนายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายต่อไป

หมวด ๔ ทวิ *

การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ส่วนที่ ๑

การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๕๕ ทวิ การนัดประชุมรัฐสภาเพื่อดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๑ อัญญุ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาส่งบัญชีรายชื่อที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๑๑ ฉ วรรคหก และมาตรา ๒๑๑ สัตต ของรัฐธรรมนูญและเอกสารข้อมูลบุคคลของผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้สมาชิกรัฐสภาพร้อมกับหนังสือนัดประชุม

ข้อ ๕๕ ตริ การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๑ อัญญุ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานรัฐสภากำหนด

ให้ประธานรัฐสภาประกาศคะแนนที่ทุกคนได้รับ และประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ที่ประชุมรับทราบ

* หมวด ๔ ทวิ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ข้อ ๕๕ ทวิ ถึงข้อ ๕๕ เอกาทศ เพิ่มขึ้นใหม่โดย ข้อ ๑ แห่งข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๐

ข้อ ๕๕ จัตวา การประชุมรัฐสภาเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ แทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา ๒๑๑ ทศ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ให้นำความในข้อ ๕๕ ทวิ และข้อ ๕๕ ตริ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๕ เบญจ การเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในส่วนนี้สมาชิก รัฐสภาจะอภิปรายมิได้

ส่วนที่ ๒

การให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ข้อ ๕๕ ฉ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบ วาระการประชุมรัฐสภาภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับร่างนั้น และให้จัดส่ง ร่างรัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภาก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

ข้อ ๕๕ ศัตต ในการประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบร่าง รัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้นำเสนอร่างรัฐธรรมนูญและแถลงด้วย วาจาต่อที่ประชุมรัฐสภา แล้วให้ประธานรัฐสภาดำเนินการให้สมาชิกรัฐสภาซักถาม และอภิปรายรวมกันที่ละหมวด เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะมีมติเป็นอย่างอื่น

เมื่อรัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาลงมติตามมาตรา ๒๑๑ ปีณรส วรรคสาม ของ รัฐธรรมนูญ ต่อไป

ส่วนที่ ๓

การให้ความเห็นชอบญัตติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ข้อ ๕๕ อัญญ ญัตติขอให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามมาตรา ๒๑๑ เถกุนวิสติ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ไม่ต้องมีผู้รับรอง

ข้อ ๕๕ นว ญัตติขอให้รัฐสภามีมติให้มีกรจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ต้องแสดงเหตุแห่งการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และปฏิบัติตามบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญ

ข้อ ๕๕ ทศ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับญัตติตามข้อ ๕๕ อัญญา แล้ว ให้ ประธานรัฐสภากำหนดวันประชุมรัฐสภาภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น หรือนับแต่วันมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ นว ของ รัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕๕ เอกาทศ ในกรณีที่รัฐสภามีมติเห็นชอบกับญัตติตามข้อ ๕๕ อัญญา ให้ประธานรัฐสภาแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกากำหนด วันรับสมัครและวันเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญต่อไป *

หมวด ๕

การแถลงนโยบายและการเปิดอภิปรายทั่วไป

ส่วนที่ ๑

การแถลงนโยบาย

ข้อ ๕๖ เมื่อคณะรัฐมนตรีขอแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๕ ของ รัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน

* หมวด ๔ ทวิ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ข้อ ๕๕ ทวิ ถึงข้อ ๕๕ เอกาทศ เพิ่มขึ้น ใหม่โดย ข้อ ๑ แห่งข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๐

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว ให้ประธานดำเนินการให้สมาชิกรัฐสภาซักถามและอภิปรายรวมกัน เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาได้มีมติให้ซักถามและอภิปรายเป็นประเด็นๆ ไป

ข้อ ๘๗ สมาชิกรัฐสภามีสิทธิจะซักถามและอภิปรายทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านในเรื่องความเหมาะสมของนโยบายและความสามารถที่จะบริหารราชการแผ่นดินให้สำเร็จผลตามนโยบาย ในการนี้ สมาชิกรัฐสภาอาจซักถามและอภิปรายถึงแผนการปฏิบัติและวิธีการที่จะปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ ด้วยก็ได้

ข้อ ๘๘ เฉพาะแต่รัฐมนตรีเท่านั้นที่มีสิทธิจะอภิปรายตอบข้อซักถามหรือข้อคัดค้านของสมาชิกรัฐสภา

เพื่อความสะดวก รัฐมนตรีจะตอบสมาชิกรัฐสภาที่ซักถาม หรือคัดค้านทีละคนเป็นลำดับไป หรือจะรวบรวมตอบครั้งละหลายคนก็ได้

ข้อ ๘๙ ในการอภิปรายนั้นนอกจากที่กำหนดไว้ในส่วนนี้แล้ว ให้นำความในหมวด ๒ ส่วนที่ ๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒

การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา

ข้อ ๑๐๐ เมื่อนายกรัฐมนตรีขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๑ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาบรรจุกำขอเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน

สมาชิกรัฐสภามีสิทธิอภิปราย ให้ความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินแก่คณะรัฐมนตรีตามที่ขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไป

ข้อ ๑๐๑ การอภิปรายให้เป็นอันยุติเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือเมื่อสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติให้ปิดอภิปรายโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่า สี่สิบคนและที่ประชุมรัฐสภาอนุมัติ

ข้อ ๑๐๒ ในการอภิปรายนั้น นอกจากได้กำหนดไว้ในส่วนนี้แล้ว ให้นำ ความในหมวด ๒ ส่วนที่ ๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๖

การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย

ข้อ ๑๐๓ สถานที่ประชุมของรัฐสภาย่อมเป็นที่เคารพและเป็นเขตหวงห้าม บุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่ประชุมรัฐสภาต้องประพฤติตนให้เรียบร้อย มีสัมมาคารวะ และ ต้องแต่งกายตามที่ประธานรัฐสภากำหนด บุคคลที่มีใช้สมาชิกรัฐสภา หรือ เจ้าหน้าที่รัฐสภาเมื่อหมดภารกิจต้องออกนอกสถานที่ประชุมของรัฐสภา

การแต่งกายของสมาชิกรัฐสภานั้น ให้แต่งเครื่องแบบ หรือสากลนิยม หรือ ตามที่ประธานรัฐสภากำหนด

ห้ามใช้เครื่องมือสื่อสารหรือกระทำการใดๆ ซึ่งก่อให้เกิดการรบกวนและ ห้ามสูบบุหรี่ในห้องประชุมรัฐสภา

ข้อ ๑๐๔ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้ ประธานมีอำนาจเตือน ห้ามปราม ให้ออน คำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ ให้ออกไปจากที่ประชุมรัฐสภา หรือสั่งให้ออกไปจากที่ประชุมรัฐสภาครั้งนั้นโดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้

ในกรณีที่ประธานสั่งให้ผู้ใดออกจากที่ประชุมรัฐสภา หากผู้นั้นขัดขืน ประธานมีอำนาจสั่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ให้นำตัวออกจากสถานที่ประชุม รัฐสภาหรือออกไปให้พ้นบริเวณรัฐสภา

คำสั่งของประธานตามข้อนี้ ผู้ใดจะได้แย้งมิได้

ข้อ ๑๐๕ การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมรัฐสภา หรือบริเวณรัฐสภา หรือเข้าฟังการประชุมรัฐสภา ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้น และการโฆษณาข้อความเกี่ยวกับการประชุมปรึกษาของรัฐสภาให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานรัฐสภาวางไว้

หมวด ๗

การงดใช้ข้อบังคับ

ข้อ ๑๐๖ ถ้าประธานขอปรึกษา หรือสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน ให้งดใช้ข้อบังคับข้อหนึ่งข้อใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี หากที่ประชุมรัฐสภานุมัติก็ให้งดใช้ได้

หมวด ๘

การตีความข้อบังคับ

ข้อ ๑๐๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๕ ทวิ ของรัฐธรรมนูญ ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะวินิจฉัย และเมื่อที่ประชุมรัฐสภาได้ลงมติวินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเป็นประการใดแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นเด็ดขาด การขอให้ที่ประชุมรัฐสภาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง อาจกระทำได้โดยประธานขอปรึกษา หรือสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน

หมวด ๕
การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ

ข้อ ๑๐๘ การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับนี้ ต้องเสนอเป็นญัตติโดยมีสมาชิก
รัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน

การเสนอและพิจารณาญัตติดังกล่าวในวาระหนึ่งให้นำข้อ ๘๑ ข้อ ๘๒
ข้อ ๘๓ ข้อ ๘๔ วาระหนึ่ง วาระสาม และวาระสี่ ข้อ ๘๕ ข้อ ๘๖ ข้อ ๘๗ ข้อ ๘๘
ข้อ ๘๙ ข้อ ๙๐ ข้อ ๙๑ ข้อ ๙๓ วาระหนึ่ง และข้อ ๙๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
และการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งและในวาระที่สามให้ถือเอาเสียงข้างมาก
เป็นประมาณ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕
บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ
ประธานรัฐสภา

ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑)

พ.ศ. ๒๕๔๐

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา

แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ รัฐสภาจึงตราข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๐”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๔ ทวิ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ข้อ ๕๕ ทวิ ถึงข้อ ๕๕ เอกทศ ของข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๓๕

“หมวด ๔ ทวิ

การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ส่วนที่ ๑

การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๕๕ ทวิ การนัดประชุมรัฐสภาเพื่อดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาว่าง รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๑ อัญญา วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภา

ส่งบัญชีรายชื่อที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๑๑ ฉ วรรคหก และมาตรา ๒๑๑ สัตต ของรัฐธรรมนูญและเอกสารข้อมูลบุคคลของผู้มีชื่อในบัญชีชื่อดังกล่าวให้สมาชิก รัฐสภาพร้อมกับหนังสือนัดประชุม

ข้อ ๕๕ ตริ การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๑ อัญฐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่ประธานรัฐสภากำหนด

ให้ประธานรัฐสภาประกาศคะแนนที่ทุกคนได้รับ และประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ที่ประชุมรับทราบ

ข้อ ๕๕ จัตวา การประชุมรัฐสภาเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ แทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา ๒๑๑ ทศ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ให้นำความ ในข้อ ๕๕ ทวิ และข้อ ๕๕ ตริ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๕ เบญจ การเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในส่วนนี้สมาชิก รัฐสภาจะอภิปรายมิได้

ส่วนที่ ๒

การให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ข้อ ๕๕ ฉ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบ วาระการประชุมรัฐสภาภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับร่างนั้น และให้จัดส่ง ร่างรัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภาก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

ข้อ ๕๕ สัตต ในการประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบร่าง รัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้นำเสนอร่างรัฐธรรมนูญและแถลงด้วย วาจาต่อที่ประชุมรัฐสภา แล้วให้ประธานรัฐสภาคำเนินการให้สมาชิกรัฐสภาซักถาม และอภิปรายรวมกันที่ละหมวด เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะมีมติเป็นอย่างอื่น

เมื่อรัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาลงมติตามมาตรา ๒๑๑ บัณรส วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ต่อไป

ส่วนที่ ๓

การให้ความเห็นชอบญัตติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ข้อ ๕๕ อัญญ ญัตติขอให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามมาตรา ๒๑๑ เอกนวิสติ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ไม่ต้องมีผู้รับรอง

ข้อ ๕๕ นว ญัตติขอให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ต้องแสดงเหตุแห่งการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๕๕ ทศ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับญัตติตามข้อ ๕๕ อัญญ แล้ว ให้ประธานรัฐสภากำหนดวันประชุมรัฐสภาภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น หรือนับแต่วันมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ นว ของรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕๕ เอกาทศ ในกรณีที่รัฐสภามีมติเห็นชอบกับญัตติตามข้อ ๕๕ อัญญ ให้ประธานรัฐสภาแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดวันรับสมัครและวันเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญต่อไป”

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐

วันมูหะมัดนอร์ มะทา

ประธานรัฐสภา

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับ

ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ

พ.ศ. ๒๕๔๒

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบังคับ

ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ

พ.ศ. ๒๕๔๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และข้อ ๑๓๒ ทวิ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ สภาผู้แทนราษฎรจึงตราข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒ ขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้ คำว่า

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

“กรรมการ” หมายถึง กรรมการสามัญและกรรมการวิสามัญซึ่งสภาผู้แทนราษฎรตั้งขึ้น

ข้อ ๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรรักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามข้อบังคับนี้

หมวด ๑

ส่วนที่ ๑

อุดมคติของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ

ข้อ ๕ สมาชิกและกรรมการจักต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและรักษาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อ ๖ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

ข้อ ๗ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมาย

ข้อ ๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยเคร่งครัด

ข้อ ๙ สมาชิกและกรรมการจักต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติและรับใช้ประชาชนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ

ข้อ ๑๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรมและศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน

ส่วนที่ ๒

การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ

ข้อ ๑๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงของรัฐสภาและไม่กระทำการใดๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติและรัฐสภา

ข้อ ๑๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องถือว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด มีความยุติธรรม และปฏิบัติต่อประชาชนทั่วไปอย่างเสมอหน้ากัน

ข้อ ๑๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด โดยไม่มีหลักฐาน หรือนำเอาเรื่องที่เป็นเท็จมาอภิปรายแสดงความเห็นในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือที่ประชุมคณะกรรมการหรือที่อื่นใด

ข้อ ๑๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุแต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๑๕ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาความลับในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือการประชุมคณะกรรมารที่กระทำเป็นการลับ โดยไม่นำไปเปิดเผยแก่ผู้ใดหรือในทางใด เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๑๖ สมาชิกและกรรมการจักต้องอุทิศเวลาให้แก่การประชุม โดยไม่ขาดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุม หรือขาดประชุมคณะกรรมารติดต่อกันเกินสามครั้ง เว้นแต่ในกรณีเจ็บป่วย หรือเหตุสุดวิสัย

ข้อ ๑๗ สมาชิกและกรรมการจักต้องพิจารณากฎหมาย ญัตติ กระทำ หรือเรื่องร้องทุกข์ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมโดยเร็ว

ข้อ ๑๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่ ผู้ประพฤติดีกกฎหมาย

ข้อ ๑๙ สมาชิกและกรรมการพึงพบปะเยี่ยมเยียนและรับฟังเรื่องราว ร้องทุกข์ของประชาชน

ข้อ ๒๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องแสดงความรับผิดชอบตมควรแก่ กรณีเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือผิดพลาดอย่างร้ายแรง

ข้อ ๒๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ใช้และบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ของทางราชการเพื่อให้ผู้อื่น หรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และพรรคพวก

ข้อ ๒๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใดๆ กระทำการหรือแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อกรทำหน้าที่และควมรับผิดชอบในทาง ปฏิบัติราชการ

ข้อ ๒๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องเปิดเผยข้อมูลหรือการกระทำที่ทให้ ราชการเสียหาย การฉ้อฉล หลอกลวง การใช้อำนาจในทางที่ผิด และการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในวงราชการ ต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

ส่วนที่ ๓

ความเกี่ยวพันของคน ครอบครัว และบุคคลอื่น

ข้อ ๒๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัว หรือผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยมิชอบ

ข้อ ๒๕ สมาชิกและกรรมการต้องไม่นำความลับของราชการไปเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ทั้งในขณะที่ดำรงตำแหน่ง หรือเมื่อพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ เว้นแต่กฎหมายจะอนุญาตให้กระทำได้

ข้อ ๒๖ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่เรียกร่องของขวัญ ของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ต่างๆ อันอาจจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และจะต้องดูแลให้คู่สมรสและบุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

หมวด ๒

การควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม

ข้อ ๒๗ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร” จำนวนยี่สิบเอ็ดคน ประกอบด้วย ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกยี่สิบคน ซึ่งเลือกจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน จำนวนกรรมการที่เหลือให้พิจารณาตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรจนครบ

กรณีที่มีจำนวนพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินกว่ายี่สิบพรรค ให้เลือกกรรมการตามวรรคหนึ่ง จากพรรคการเมืองยี่สิบพรรคแรกพรรคละหนึ่งคน

ข้อ ๒๘ กรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ขาดจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๓) ดाय

(๔) ลาออก

(๕) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และมีได้
แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการทราบ

(๖) สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ออก

(๗) พรรคการเมืองที่กรรมการเป็นสมาชิกถูกยุบ

ข้อ ๒๕ คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน
กำกับให้มีการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมนี้อย่างเคร่งครัด

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบข้อบังคับในการนำเสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณา
และวิธีพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นไปตามที่คณะ
กรรมการกำหนดซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๓๐ วิธีพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร อย่างน้อย
ต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการพิจารณาโดยเปิดเผย การให้โอกาสผู้กรณีแสดง
พยานหลักฐานและความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัย การให้สิทธิผู้กรณีขอตรวจดู
เอกสารที่เกี่ยวข้องตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทน
ราษฎร

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของ
จำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ การให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของ
คณะกรรมการอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมา หรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริง
ที่ได้มาจากการพิจารณาและบทบัญญัติของข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๓๑ สมาชิกและกรรมการที่วางตนอยู่ในกรอบข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมนี้อย่างเคร่งครัดจนเป็นแบบอย่างที่ดี ควรได้รับการยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกหรือกรรมการผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมข้อใด คณะกรรมการมีอำนาจที่จะลงโทษสมาชิกหรือกรรมการผู้นั้น โดยการดำเนินหรือประณามให้เป็นที่ประจักษ์และรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทราบ

ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

วันพฤหัสบดี มหาวชิราวุธ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ปีที่พิมพ์ ครั้งที่ ๑ เดือนมิถุนายน ๒๕๔๑
ครั้งที่ ๒ เดือนมกราคม ๒๕๔๓

จำนวนหน้า ๓๓๓ หน้า

จำนวนพิมพ์ ๒,๕๐๐ เล่ม

จัดทำโดย ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย

จัดพิมพ์โดย กองการพิมพ์ โทร. ๒๔๔-๑๗๔๑
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่ ๔ ถนนอุทองใน
เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๒๔๔-๑๕๗๘

บ 9548

KD
32/2540
ว872ร
2543

สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา
ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540 และข้อบังคับ
การประชุมฯ

